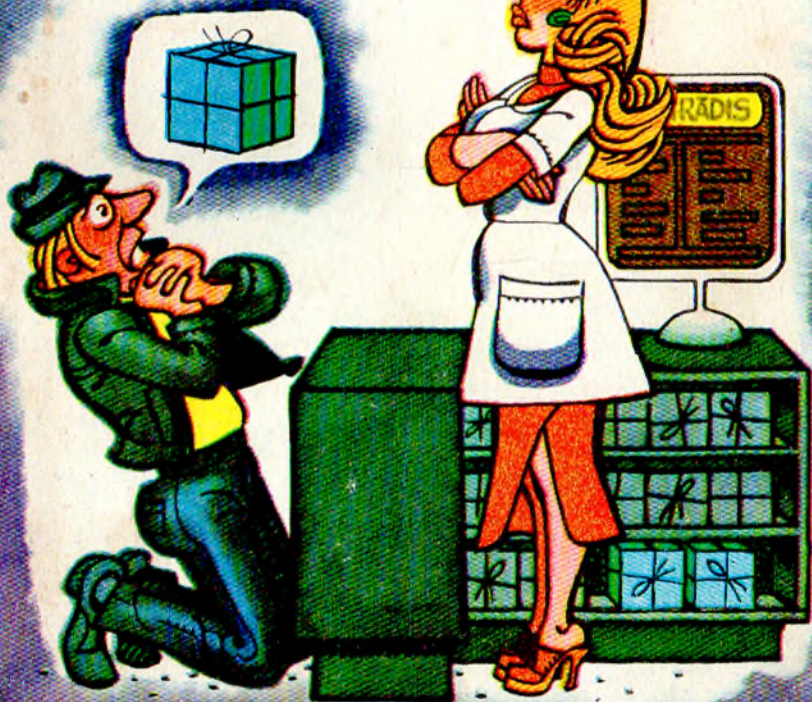
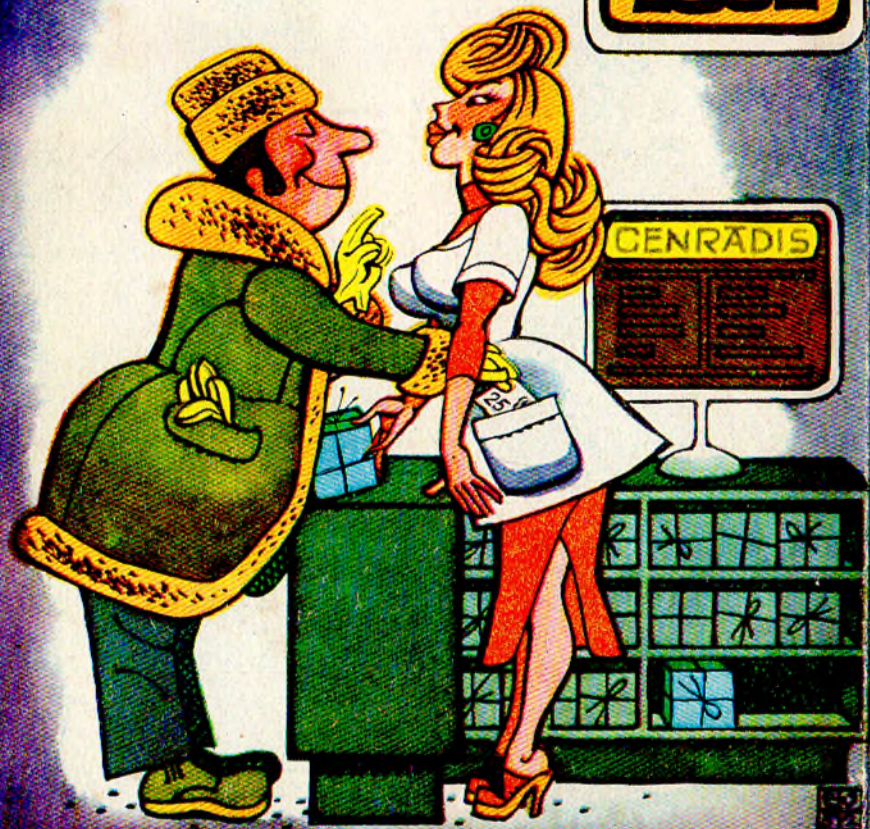

DADZIS
1984

50 kap.

DADŽIS
1984

LATVIJAS PSR ŽURNĀLISTU SAVIENĪBA

DADZIS – 1984

RĪGA «AVOTS» 1983

Выпущено по заказу Союза журналистов Латвийской ССР

В юмористическом календаре 1984 года помещены обширный литературный материал и карикатуры. Издание предназначено для широкого круга читателей.

Sastādītājs *Jāzeps Jaunzems*
Atbildīgais redaktors *Igors Palkovs*
Imanta Melgaila mākslinieciskais iekārtojums
Vāku zīmētājs *Edgars Ozoliņš*
Mēnešu titullapas zīmētāji *Tamāra Sergijenko*
Draudzīgo šaržu autori *Gunārs Vīndedzis* un *Uģis Mežavilks*
Literāros materiālus ilustrējuši *Kira Liede*, *Imants Melgailis*,
Uģis Mežavilks, *Eriks Ošs* un *Tamāra Sergijenko*
Tulkotājs *Igors Palkovs*

Izdots pēc Latvijas PSR Žurnālistu savienības pasūtījuma

Latvijas PSR, tāpat kā visa PSRS rietumu daļa (uz rietumiem no $37^{\circ}30'$ austrumu meridiāna), ietilpst 2. laika joslā. Šīs joslas vidējais Saules laiks ir par divām stundām priekšā t. s. pasaules laikam. Par p a s a u l e s l a i k u pieņemts uzskatīt tā meridiāna laiku, kurš iet caur veco Griničas observatoriju Londonā. No šī, t. s. nulles meridiāna skaita ģeogrāfisko garumu.

Saskaņā ar PSRS Tautas Komisāru Padomes īpašu dekrētu, lai pilnīgāk izmantotu dienas gaismu, 1930. gadā visā Padomju Savienībā pulksteņi tika pagriezti par vienu stundu uz priekšu. Tātad mūsu valstī 2. laika joslā laiku faktiski skaita pēc 3. joslas (t. i., pēc 45° meridiāna), 3. joslā — pēc 4. joslas utt. Šādu laiku, kam pieskaitīta viena stunda, sauc par alliecīgās joslas dekrēta laiku.

Sākot ar 1981. gadu, pavasara un vasaras periodā — no 1. aprīļa līdz 1. oktobrim — visā Padomju Savienībā lieto t. s. v a s a r a s l a i k u, kad katrā joslā pulksteņu rādītāji jāpagriež vēl par vienu stundu uz priekšu. Tātad šajos mēnešos 2. laika joslā pulksteņi faktiski rāda 4. joslas (t. i., 60° meridiāna) laiku, 3. joslā — 5. joslas laiku utt. Vasaras laiks ieviests ekonomisku apsvērumu dēļ — lai vēl vairāk izmantotu dienas gaismu un taupītu elektroenerģiju.

Mīnot kādas joslas dekrēta laiku vai vasaras laiku, saīsināšanas dēļ vārdus «dekrēta» un «vasaras» parasti izlaiž (ja nevar rasties pārpratums). Tā, piemēram, par «M a s k a v a s l a i k u» ziemā sauc 2. joslas dekrēta laiku (tīstentībā tāpat 3. joslas laiku), bet vasaras laika lietošanas periodā — 2. joslas vasaras laiku (resp., 4. joslas laiku). Tālāk uz austrumiem — 3. joslas un tālāko joslu t. s. «vietējie laiki» nozīmē attiecīgo joslu dekrēta un vasaras laikus.

Kalendārā laika apzīmējumi doti visam gadam nemainīgā sistēmā — Maskavas (dekrēta) laikā, kas tāpat ir par 3 stundām priekšā pasaules (Griničas) laikam. Periodā no aprīļa līdz oktobrim lasītājiem pašiem jāpieskaita viena stunda Saules un Mēness lēktu un rieta, Mēness fāzu un citiem astronomiskiem datiem kalendārā. Arī citās valstīs, kur lieto vasaras laiku (piemēram, VDR), dati par debess spīdekļiem kalendāros doti visam gadam vienotā laika skaitīšanas sistēmā.

Saules un Mēness lēkta un rieta momenti aprēķināti Rīgai. Tie rāda Saules un Mēness augšējās malas redzamo lēkta un rieta momentu, ievērojot gaismas laušanu (refrakciju) Zemes atmosfērā. Mēnesim ievērota arī paralakse — leņķis starp skata virzienu uz Mēnesi no Zemes centra un no novērošanas vietas (t. i., Rīgas).

GADALAIKI 1984. GADĀ

Pavasara sākums — 20. martā	plkst. 13 24
Vasaras " — 21. jūnijā	" 8 02
Rudens " — 22. septembrī	" 23 33
Ziemas " — 21. decembrī	" 19 23

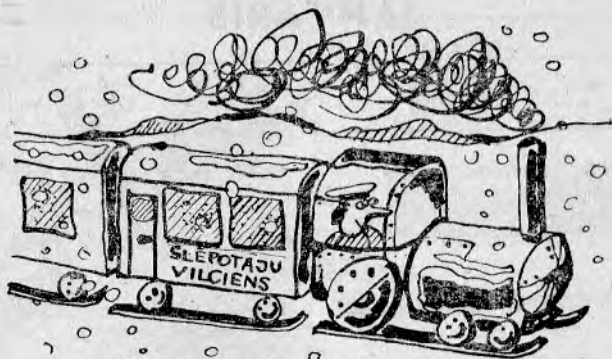
Gadalaiku sākumu nosaka Saules atrašanās noteiktās ekliptikas vietās — pavasara punktā, vasaras saulgriežu punktā, rudens punktā un ziemas saulgriežu punktā. Gadalaiku atkārtotais periods ir t. s. t r o p i s k a i s g a d s, kas ilgst vidēji 365 dienas 5 stundas 49 minūtes un 46 sekundes. 1984. gada tropiskā gada sākuma moments ir 1. janvārī plkst. 6 47.

Zeme atrodas perihēlijā (vistuvāk Saulei) 4. janvārī plkst. 1 12 — attālums apmēram 147 miljoni kilometru.

Zeme atrodas afēlijā (vistālāk no Saules) 3. jūlijā plkst. 9 32 — attālums apmēram 152 miljoni kilometru.

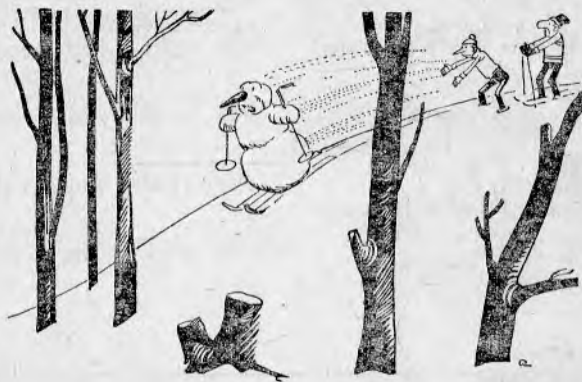
© 1954 WALT DISNEY

Ats.

Bez vārdiem.

A. Mukāns

Bez vārdiem.

E. Rusmanis

Pirmā loogadiem

SLUDINAJUMI

Rozītes Anton!

Lai trīc līdz Rotenburgas mūriem
Tev draugu balss no tuv' un tāliem
stūriem!
Dziesmas un glāzes lai dimd gar
sienu!
Sveiks, augsti sveiks, uz vārda-
dienu!
Lai mīlibas dievekle šai gadā
Tev košu zeltēni pievada!
17. janvārī 1884.

«Baltijas Vēstnesis»,
1884. gada 17. janvārī

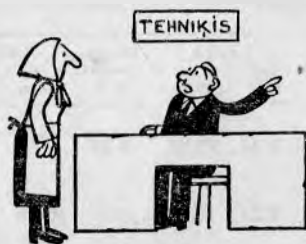
IZ RIGAS

Ārstu konsultēšana dažreiz gaužam vajadzīga lieta, bet, ja ārsts turklāt ir specialists kaut kādā laukā, tad slimnieks viņam uzticās ar visu prieku. Un tāds specialists ir arī Dakteris Klauss, tas līdz ar savu tā saucamo «aksistenci Lubovsku» saņems viesus rītvakar, pulkst. 8 Latviešu biedrībā. Katru, kas grūtu laiku dēļ aizmirsis smieties un priecāties, dakteris Klauss prot izārstēt uz to labāko. Ja tā nebūtu, tad viņam neuzticētos pat jelgavnieki, kas brauc šurp strādāt ar viņu kopā, kā to pierādījis Jēlg. Latv. biedr. komiķis J. Kalniņa kgs, kas nu kā Grizingers ar Klausu un Lubovski būs īstēns triumvirāts.

«Baltijas Vēstnesis», 1884. gada 25. janvārī

T. STUBBINS

— Durvis jālabo? Mums ziemžēl trūkst darbinieku.

J. Melgaitis

Pirmā 100 gadiem

IZ RIGAS

Iz procesēm Rīgas amatnieku tiesā un par to, cik tādas proceses maksā. Septembrī 1882. g. Sāra B. apsūdzēja bilžu falsitāju Leizaru S., ka tas nemaksājis 4 r. 80 kp., kurus tas viņai palicis parādā par darbu. Leizars S. neatzina šā parāda, un tadēļ sākās procese ierastā kārtībā, caur liecību pieņemšanu un zvērīšanu. Procese beidzās tikai šinīs dienās, t. i., pēc 17 mēnešiem, pie kam tiesa nosprieda piedzīt no S. prasītos 4 rbj. 80 kap. un tiesu izdošanas 35 rbj. 85 kap.

«Baltijas Vēstnesis», 1884. gada 15. februārī

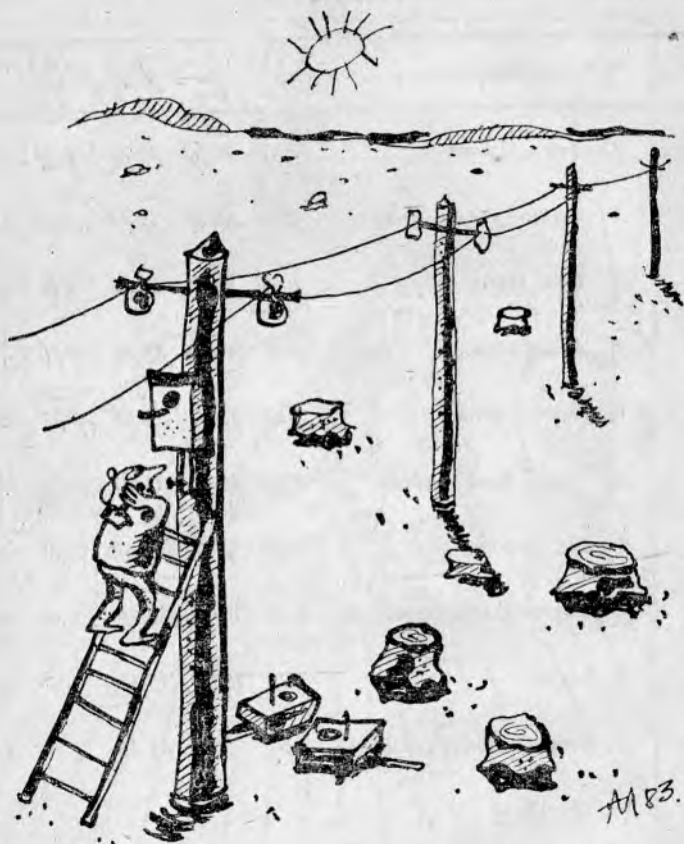
NO IEKŠZEMES

Iz Dobeles apgabala. Decembra mēnešā beigās Lie. B. muižā meita pievakarē gājuse garam gar kungu kapiem, kas kādu versti no muižas, un tur dzirdejuse vaimanašānu. Izbijusēs viņa aizskrējuse atpakaļ uz muižu, ziņodama vagarim, ka kapos spokojot. Vagars to pavēstījis kungam un nu aiziet turp redzēt, kas īsti noticis. Kad atslēdza kapu velves durvis, tad tur atrada kādu tēviņu, kas aiz bailēm un aukstuma trīcēt trīceja. Viņš kapā bij gribējis zagt un tadēļ pa logu tanī iekāpis, nezinadams, ka velve tik dziļa.

«Baltijas Vēstnesis»,
1884. gada 21. februārī

Bez vārdiem.

A. M. B.

Pirms loogadiem

IZ RIGAS

Jaunie pavasara viesi. Šādi pavasara vēstneši — tā dēvētie «prāģeri» nu iz Vācijas ieradušies Rīgā. Si sešu vīru liela «banda» blandās pa ielām apkārt, šur un tur namu priekšā nostādāmieš un ar sevām taurēm uzpūzdami «Düppelschanzes un Sedana maršus». Kad šie «muzikanti» kāda nama priekšā tā labu brīdi izbaurojušies un iedzīvotājus krietni izdusmojuši, tad vēl iet namā iekšā, par baurošanu diedelet algu. Par šiem ārzemes putniem it īpaši pukojās dzērienu pārdošanas īpašnieki. Viņi saka, ka šiem savu pārdošanu telpās neesot brīv ne harmonikas spēlēt laika kavēja dēļ, bet ārzemniekiem tiekot atvēlēts uz ielām taisīt tādu negantu troksni un par to vēl algu diedelet.

L. M.

«Ballijas Vēstnesis», 1884. gada 13. martā

DRUSKAS

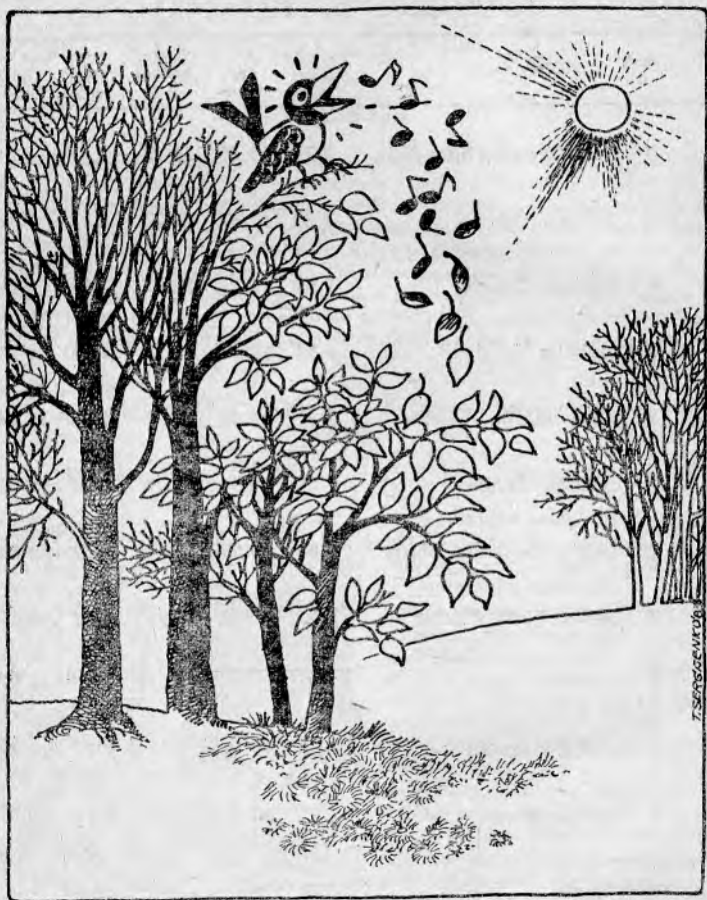
Mednieka meli. Rīgas mednieks: Nu, kā Jums patika vakarejā, no Rīgas medniekiem izriktā zaķu medība?

Valmieras mednieks: Pateicos par viesmīlīgu uzņemšanu. Medība man patika ļoti labi, tikai noželoju, ka neviena zaķa neredzeju. Rīgas apkārtnē, kā liekās, ļoti maz zaķu.

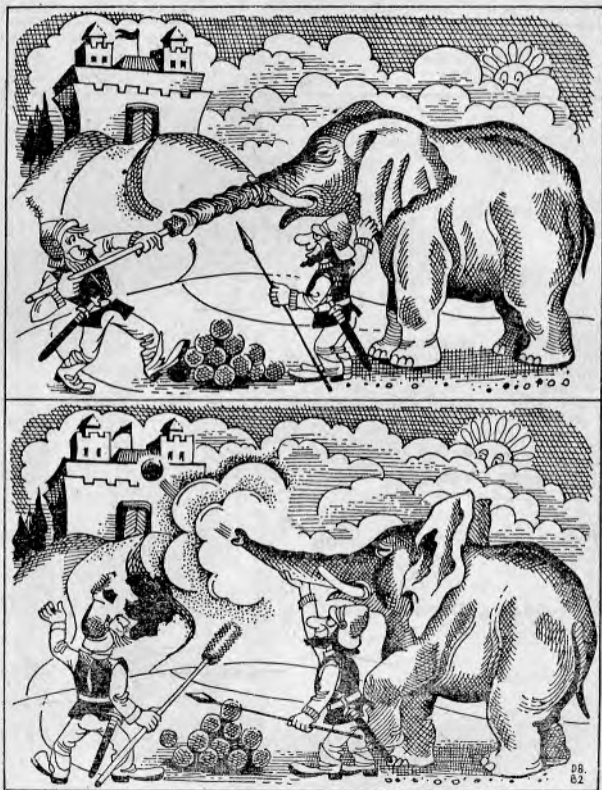
Rīg. m. e. d.: Vaj tad ap Valmieru vairak zaķu?

Valm. m. e. d.: Ap Valmieru medniekam tik daudz zaķu nāk pretī, ka papriekš ar flintes stobru vajaga tos izklīdināt, lai varetu mērķēt un šaut.

«Ballijas Vēstnesis»,
1884. gada 21. martā

Bez vārdiem.

D. Breikšs

Pirms 100 gadiem

IZ RIGAS

[Iesūlīts] Vakar vakarā tā ap pulksten pusdesmitiem Dzirnāv ielā, gar Zariņa kga māju ejot, tiku iz augšējas etažas loga ar spaini ūdeņa tā apliets, ka nezineju, ko darīt. Tā ka minētā korteļa iedzīvotājs man svešs, tad nezinu, ko domāt no šāda pārsteiguma. Šo rindīpu nolūks ir darīt uzmanīgu, kam par to jāzin, lai uz priekšu tāds prasts darbs nenotiktu, jo, kā dzirdams, nupat minētais atgadījums alaz atkārtojoties.

S. V.

«Baltijas Vēstnesis»,
1884. gada 4. aprīlis

Pilsētas kanāls. «Eau de Cologne's» nosaukumu pelna mūsu slavenais pilsētas kanāls. Šis nosaukums viņam der arī jau tadē, ka viņa ūdens priekš mums ne būt nebūs lētaks par īsto Ņelnes ūdeni. Vasarā, kad tas pārk stipri parādā savas smaržas, pilsētas valde liek to ar ecešām izskrāpēt. Šai ecešanai līdz šim bijuši tikai tie labumi, ka mazo tvaikonišu turetāji, kas ecesas pa kanāli valkāja, nopelnījuši naudu, jo ar ecešām sajauc tikai dūņas un uzceļ iz kanāla dibena visnejaukākos puveklus uz augšu, kurus gauži lēni tukošais kanāla ūdens nebūt nespēj aiznest uz Daugavu. Tā tad kanāls kā smird tā smird.

— S.

«Baltijas Vēstnesis», 1884. gada 7. aprīlis

— Mîl . . . nemîl . . .

L. Bulikina

Pirms 100 gadiem

NO IEKŠZEMES

Iz Palangas. Palangas policijai laimejās 4. majā apturet divus varenus ceļiniekus, 11 un 12 gadus vecus Liepajas skolēnus. Viņu nodoms bijis no Karalaučiem ar kuģi uz Ameriku aizvizināties. Ceļa naudu priekš šī mērķa ieguvuši no pārdotām skolas grāmatām, paturdami tikai zemes karti par ceļa vadoni. Ceļošanas iemesls uz tā saukto «zelta zemi» bijis, izbēgt pārmācīšanai no vecaku puses par nevedīgu mācīšanos skolā. Jau otrā dienā vajadzēja lielajiem varonjiem to pašu ceļu uzņemt, kas aizved atpakaļ uz «dzimteni».

«Baltijas Vēstnesis»,
1884. gada 18. maijā

Iz Kuldigas. 5. majā tika iz Ventes upes pie pašas pilsētas ūdens rumbas izzvejota sen neredzeta lieluma zivs — stūre. Zivs tika skolniekiem — ģimnazistiem — mācības telpās rādīta; pēc tam nopirka miesnieks R. to par deviņi rubļiem. Garums zivei 8 pēdas, un kādu aršīnu apkārtmērs pie galvas, kura izskatās kā cūkas galva, tik purns plakans, kā nodiluši lemeši. Mute atrodas apakš galvas, dzirnu akmiņa cauruma izskatā. Āda pelēka, zem kuras lielas zvīgznes; aste un spuri slaiki. Citi saka, ka tik 14 gadus esot veca.
(B. S.)

«Baltijas Vēstnesis», 1884. gada 23. maijā

— Re, cik enerģiski tālcinieku brigadieris savus vīrus mudina rušināt lauku. Pērn viņš te sadzēries pazaudēja zelta pulksteni.

E. Ols

Pirms 100 gadiem

NO IEKŠZEMES

Iz V. Ņodienas. 23. maija pulksten 1/2 4 pēc pusdienas ieraudzījām dienvidus debesa malā pie gaisa apvārkšņa tumšu mākonī ar gaišiem, it kā sniega kambariem mums tuvojamiem. Pusstundas laikā ar varenu pārkoņa spēku pieņemam un izklaustījās itkā simtiem lokomotives krācieniem, šņācieniem vārdamās gāzās virsū. No gaisa kā balti putni un sniega pikas sāka laisties zemē. Satricināti gaidījām, kādas briesmas nu notiks, jo baltie gabali, kas no gaisa laidās, bij milzīgi, neredzēti krusas gabali, dažādās formās un lielumā; lielākie vareja būt vistas olas lielumā, citi izskatījās pēc cukura galvas formas; tomēr viss lielums nogriezās uz mežiem. Krušas gabali, lai gan karsto saule sildīja, līdz trešai dienai vēl mežā bij atrodami.

Bangputis.

«Baltijas Vēstnesis», 1884. gada 2. jūnijā

IZ RIGAS

Zāļu vakars Rīgā. Vakarvakarā bij te Rīgā Daugavmalē savada kustēšanās, kādu es, laucinieks, tik pirmo reiz redzeju. Ļaužu bari jau paļaukus pulcējās uz Daugavas

māmuliņas pusi. Bērziņu meijas jau no rīta redzeju tur un arī citur Rīgā vedam un nostādām. Viss rādīja gatavošanos uz Līgo svētkiem. Vakarā debuju dzirdēt, ka rīdzinieki tiešām jau šovakar, t. i., 22. jūnijā, Daugavmalē svinot šos gavīļu svētkus. Aizgāju tulin turp. Un kas te atklājās par savadu skatu! Daugavmala pilna ļaudīm, no kuriem daudzi appuškojušies vaiņagiem vai citādi puķēm. Kuģi izpuškoti meijām, puķēm un karogiem. Pa Daugavu peld pulks laivu un tvaikņu, kas visādi izgreznojušies zaļumiem, kas visai jauki izskatījās. Vēlāk uz Daugavas sāka parādīties dažādas mākslīgas ugunis.

Tik kas viens, ko Jānu bērni šē Līgo svētku vietā atslāja gluži neievērotu. Tā bij ligošana, tās bij Jānu dziesmas.

H.

«Baltijas Vēstnesis»,
1884. gada 23. jūnijā

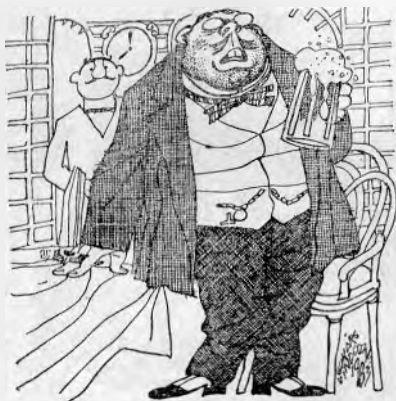

— Palīdzēsim revidentam saskaitīt to baru!

E. Ozoliņš

Pirmš 100 gadiem

IZ RĪGAS

Liels savadnieks ir Vērmaņa dārza paviljona pulkstenis, jo tas rāda arvienu astoto stundu. Nesen alpakaj kāds Vērmaņa dārza apkārtnes iemīlnieks žēlojās par to, ka šogad muzika caurām naktīm spēlejojot, tā ka dārza apkārtojamie iedzīvotāji nodabunot nemaz gulet. Vaj tik pie tam nebūs vainīgs šis rezgalis pulkstenis?! Vaj nederetu to izlāpīt vaj vismazākais uzvilkīt, ja tas nava samaitājies? Nav jašaubās, ka šis pulkstenis dažu labu patura dārzā itgāk, ne kā tas īstēni tur vēletoš palikt, jo pulkstens jau tikai astoņi un tapēc vēl it droši var kādas krūzītes atus izdzert.

— B.

«Baltijas Vēstnesis»,
1884. gada 2. jūlijā

(Iesūtījums) Slokas tvaikonīši. Pārbraucot no Rīgas uz Sloku, izlietoju tvaikonī «Omnibusu». No Rīgas noiet tiklab «Omnibus» kā «Adlers» noteiktā laikā pulksten 2 un kādas minūtes pāri viens pakāļ otra. Visu ceļu tvaikonīši brauca mierīgi un kārtīgi, bet braucot no Dubultiem līdz Slokai starp abiem tvaikonīšiem izcēlās īsti **naidīgs** gars: «Omnibusam» pieklājīgi braucot iepriekš «Adleram», pēdejamis traucās pabrukt garam, bet, tikko nonāca iebīakam «Omnibusam», ķercinādams un ģirģadamies «Omnibusu» dzina pagalam uz malu seklumā, un «Omnibusam» negribot vajadzēja uzskriet «Adleram» virsū, ka daudz nemaz netrūka no abu tvaikonīšu sadragošanās. Laime, ka šai reizē nekās lielāks neizcēlās, izņemot pasažieru krietnu izbaidešanu.

H.

«Baltijas Vēstnesis», 1884. gada 5. jūlijā

— Šiem pirmo godalgu? Per ko? Viņi pat nevienu kārtīgu uzrakstu nav noformējuši!

J. Melgailis

Pirms 100 gadiem

NO IEKŠZEMES

Par peldu vietām mūsu jūrmalē atrodam iekš «Ztgas f. St. u. L.» it zīmīgu karakteristiku: Riekstīņi ir arvienu vai ruztikali (lauciski, zemnieciski); Asari — pa labai daļai klerikali (še dzīvo mācītāji); Meluži — šolarhali (skolotāju piemītnē); Dubulti — vārda pēc internacionali (starptautiski), bet pašesībā orientali; Majori — Rīgas lokali; Edinburga — kapitaliska (bagatnieki); Bildertīņi — patriarhali (vienkārši); Buļi — pavisam teātrali.

«Baltijas Vēstnesis», 1884. gada 9. augustā

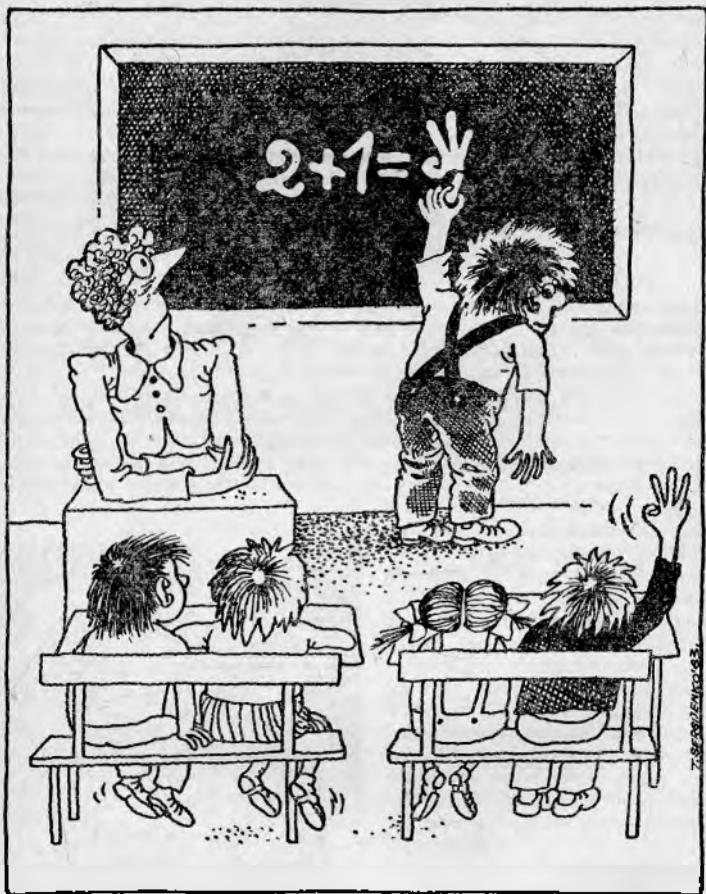
Kalendaru laiks drīz sāksies, t. i., laiks, kurā jauno kalendaru pulks cits pēc cita iznāks iz drukatavām un publikai tiks piedāvāts nevien grāmatu un preču pārdotavās, bet arī uz ielām, sētās, kabakos, tsi teikts, visur, kur vien cilvēki staigā. Šādi «lielu kalendari» līdz šim īpaši bija «Vidzemes kalendersis», «Veca un jauna laika grāmata» un tā sauktais «Tautas (III) kalendersis». Kalendari ir tādi laikraksti, kas tikai reizi iznāk gadā, bet tomēr ļoti svarīgi; tie ir ceļotāji, kas mēdz visur aiziet. Atcerosimies savu bērnības laiku, kādas gavīles mums bij, kad tēvs no tirgus pārnesa kalendaru; ar kādu brīniņanos tad apskatījām mazās zīmites: «jaunu», «augošu», «pilnu» un «vecu» mēnesi,

«aunu», «versis», «zīvi», «svarus», briesmīgo «skorpionu» un citus; kā zīnkārīgi tad lasījām «kāds būs tas laiks un tie mēneša grieži» u. t. Kad tēvs pats sējamā vaj siena laikā iz kalendera «studijojā» «laika gudribu», tad ne viens nedrīkstejam viņam tuvoties. Kad kādreiz kalendars rādīja vasarā lietu un stipru pārkonu, bet gaisā nebija ieraugams neviens mākonītis, tad tēvs teica, ka kalendara «laisītājs» esot «ļoti gudrs vīrs» un, kur šis «gudrais vīrs» dzīvojoš, tur gan laiks esot tāds, kā kalendars rādot.

L. Rujenietis

«Baltijas Vēstnesis», 1884. gada 11. augustā

Bez vārdiem.

E. Oss

Pirms loogadiem

IZ RIGAS

Elektriskā neitene. «Rig. Ceitun-
gā» bija lasams ziņojums par kādu
elektrisku meiteni, kura, ja to kāds
aizķēris, izdalījuse elektriskus spē-
rienus. Te klāt pieminēšu kādu joci-
gu atgadījumu. Fizikas profesors
Terbatā, eksperimentēdams ar Lei-
denas buteli, teicis uz klātesošiem
studentiem: «Mani kungi, šī butele
ir tik stipri lādeta ar elektricitāti,
ka viņa var cilvēku nonāvēt un vērsi
nogāzt gar zemi; lūgtu tadēj viņu
neaižtikt.» — Tālāk docēdams, tas
aizķēris nevilšus pats buteli un —
ticis nogāzts gar zemi.

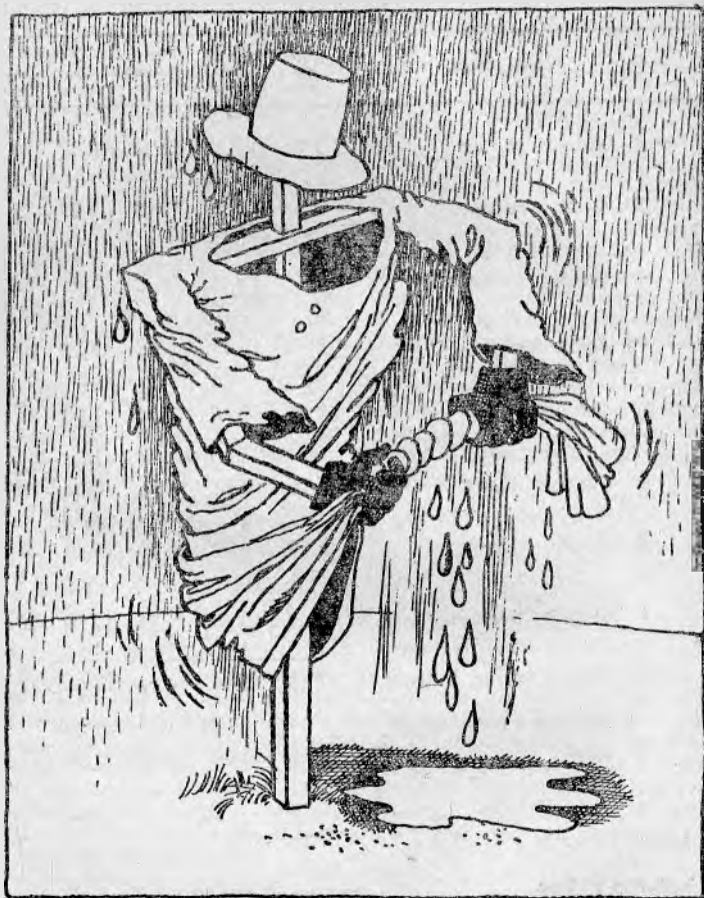
— c.

«Baltijas Vēstnesis»,
1884. gada 11. septembris

[Iesūfīts] Vakar mana sieva, iedama pa Sintera ielu, iekrituse ar vienu
kāju līdz ceļim pašā trotuara vidū, tādā caurumā, bet par laimi: tā, ka nekādi
neapskādejusēs. Kāds laipns Krievu kungs, to redzēdams un bērgi pukoda-
mies, tulin gājis nama īpašnieku brīdināt, lai tādu nebūšanu novērsot.
— Cienijamie nama īpašnieki, kuri Jūs tik maz par kārtību gādājat. Jums
taču arī būs ģimilijas, kuri Jums mīļi. Jeb atkal Jūs pašā pārlaizītos kāju un
Jums būtu visu mūžu jaklībo — kā Jums tas patīktu? Tadēj Jūs (ja it mīļi lūgtu
aplūkot savus trotuarus, jumta dakstiņus, sienu šlukatūras un citādas kārtis
savus trotuarus smiltim utt.

P. L.

«Baltijas Vēstnesis», 1884. gada 11. septembris

— . . . un viņa gribēja mani aizvest uz kaut kādu gulbju ezeru!
Vai tur es dabūtu tādu lomu?

D. Breikšs

— Nebaidies! Par vienu malciņu viņš mūsu priekšā līdīs
uz vēderal

D. Breikšs

Pirmā 100 gadiem

SĻUDINAJUMI

Mežna, garaina govys
(vēl neslaucama, teļa kārtā) 2. oktobrī š. g. ir ieradusies šejienes Cekuļos un pret izdevumu atlīdzību te līdz 15. oktobrim š. g. saņemama.

Nr. 223.

Kurtu — Stopiņu pag. valdē, 4. oktobrī 1884. g.

«Baltijas Vēstnesis», 1884. gada 6. oktobrī

NO IERŠZEMES

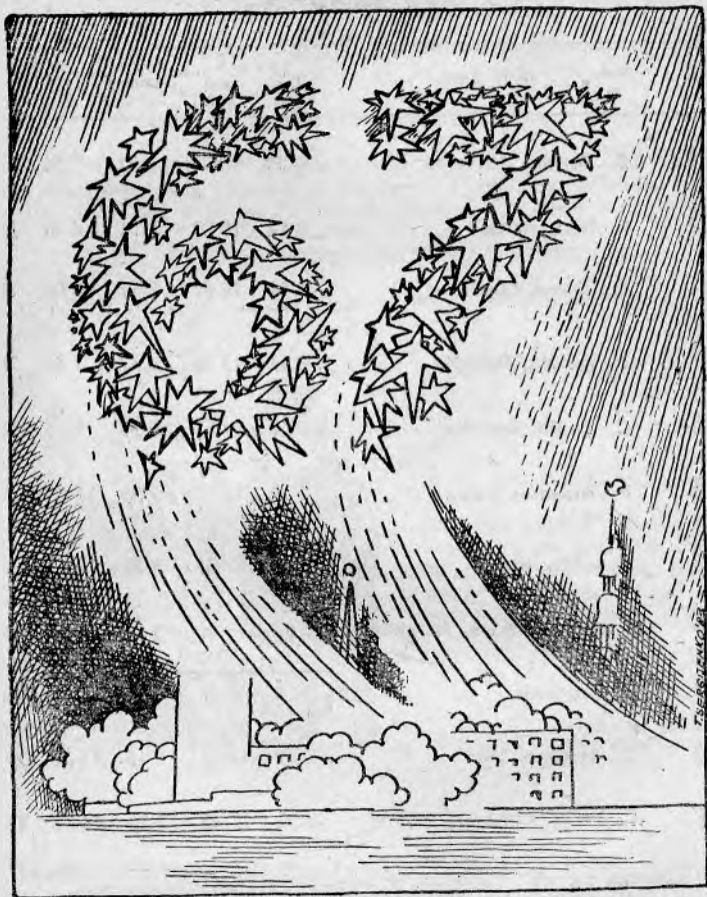
Lauteres pagastā (Cēsu apriņķī) Briedēnu mājas saimnieks uzgājis savā auzu laukā salmu stiebrus vienu ar 123, un otru ar 128 graudiem; stiebrī paši bijuši 4 $\frac{1}{2}$ pēdas gari.

— I.

«Baltijas Vēstnesis»,
1884. gada 15. oktobrī

Liepājas tuvumā, kā «Lib. Zīga» ziņo, aizvakar atrasts čumurs z e m e ņ u ogu, no kurām dažas bijušas pilnīgi ienākušas. Ērmots rudenis!

«Baltijas Vēstnesis», 1884. gada 25. oktobrī

- Nesaprotu . . . Mēs taču pasūtījām olas, bet te ir cāļi?!
- Novilciniet izkraušanu vēl pāris nedēļu, un būs vistas . . .

K. Liede

Pirmā loogadiem

NO IEKŠZEMES

Ko pelnīja, to dabuja. «Valgus» raksta, ka kāds bledīgs saimnieks no Terbatas uz māju braucot paņēmis līdz kādus blēžus un ar to palīdzību domājis nozagt sava kaimiņa zirgu. Blēži ceļā piedzirdījuši saimnieku, izcēluši viņu iz vāģiem un tad aizbraukuši ar viņa zirgu. Kas otram bedri rok, pats iekrīt.

«Baltijas Vēstnesis», 1884. gada 2. novembrī

DRUSKAS

Kāds iemīļotais jauneklis piesūtīja savai līgaviņai šādu paša saceretu «rīmi»:

«Tu mana pirmā mīlestība,
Un mana laime Istenā!
Tev piederešu uzticībā, —
Tu būsi mana vienīgā.»

Izglītotā jaunava, kurai dzejas māksla nebija sveša, pasmējās, fādu pantīņu lasot, tad saņēma spalvu un uz tā paša papīra apakšā rakstīja atbildi:

«Tu man gan dodī «p i r m ā s»
cenu;
Bet vaj ar to vār rīmt mans
prāts?
Ja domā mīlet mani vienu,
Tad saki, kadēļ skaitīt sāk?»
L. M.

«Baltijas Vēstnesis»,
1884. gada 28. novembrī

Bez vārdiem.

E. Ošs

Pirms 100 gadiem

SLUDINĀJUMI

Tas kungs,
kas vakar Masku—ballē, Dzirnau un Jaunielas stūrī Nr. 67, aiz pārskati-
šanas cita ādas galošas ar burtu B. saņēmis, tiek lūgts tās turpat nodot, ja no
tālākām nepatikšanām grib izvairīties.

«Baltijas Vēstnesis», 1884. gada 10. decembrī

IZ RIGAS

Rīgā, kamēr suņu skaits uz ielām
sācis mazināties, nu viņu vietā sāk
cīti zvēri ierasties. Tā aizvakar pār
Esplanadi redzēja z a ķ i aulekšo-
jam uz Nikolaja bulvara un Dauga-
vas pusi. — Pie vecicībnieku jau-
nājiem kapiem, kā «Rižk. Vestpīks»
stāsta, izgājušā nedeļā esot v i l ķ i
redzēti.

«Baltijas Vēstnesis»,
1884. gada 28. decembrī

6.

JANVĀRIS

**Paiet 75 gadi, kopš dzimis
(1909) Mārtiņš Krieviņš,
latviešu padomju prozaiķis.**

MĀRTIŅŠ KRIEVIŅŠ

Gāju pa šauru, likumaino, garo Dārtas ielu un mocījos ar sāpēm labajā kājā. Sāpes locītavā, kā saka, uz katra soļa atgādināja kara laikus un Staraja Rusas purvus. Taisījās uz lietu, un tādās reizēs ne visai labi sadzījusī rēta stiprāk sāpēja.

Ielas galā apstājos un apskatījos, kur varētu uz britiņu apsēsties, bet nekā piemērota nebija. Paklibojis vēl uz priekšu, ieraudzīju baznīcas dzelzs

zogu un pagalmā soliņu. Mazie vārtiņi stāvēja viesmīgi vajā. Iegāju tukšajā pagalmā un atsēdos uz sola. Ap baznīcu valdīja kapsētas klusums, tikai retas automašīnas, braucot garām, traucēja svinīgo mieru. Pēkšņi tuvākajā krūmu pudurā atskanēja dziesma. Sievietes drebošā balss raudulīgi vilka: «Par to, ka viņu mīlu, lai soda mani kaps.» Tā bija veca dziesma, kuru jau cara laikā dziedāja strādnieku sievas «Maskavas forštātē».

Es noklepojos. Dziesma pārtrūka. Ceriņu lapas iečaukstējās, un pagalmā parādījās paveca sieviete, kādas parasti ložnā ap baznīcu, bēru gājienu vai vajēju kapu. Sieviete izslēja galvu, pacēla acis pret baznīcas torni un plašu roku pārmeta krustu. Pēc tam pašķietēja uz manu pusi, laikam gribēja pārliecināties, vai redzēju viņas centienus. Tad viņa kaut kur pazuda.

Sēdēju uz sola un šķirstīju piezīmju grāmatiņu, kad izdzirdu jautājumu:

— Vai tu, mīļais cilvēk, kādās darīšanās atnāci vai tāpat vien sēdi? — Izrādījās, ka jautātāja bija tā pati sieviete.

— Kāpēc jums tas jāzina?

— Svētais tēvs sūtīja. Aizej, viņš saka, un uzprasi, kāda vajadzība šo cilvēku ievedusi dieva nama pagalmā. Varbūt viņš nodomājis laulāties vai nolēmis iet pie dievgalda. Viendien arī tāds pavecs vīrs ienāca, pasēdēja un aizgāja. Vēlāk izrādījās, ka viņš bija nodomājis precēt vidusskolnieci, kā miera laikos teica, ģimnāzisti, un atnācis pie mums pēc padoma.

— Pasakiet svētajam tēvam, ka es laulībā doties neļausos, pietiek ar to, kas ir, pagalmā ienācu tāpat vien un tūlīt iešu prom.

— Kungs tēfīt, kāpēc tūlītāis prom? — vecene iesaucās. — Sēdi vien, mīļais cilvēk, cik gribi. — Viņa piemētās man blakus uz soliņa un turpināja:

— Svētais tēvs allažīņ saka: ja cilvēks ienāk baznīcas pagalmā vai dieva namā, tas nozīmē, ka viņš ir apmaldījies šinī samaitātajā grēku pasaulē, izjutis sirdsapziņas pārmetumus un viņa dvēsele izsalkusi pēc sāpes dziedinošā svētā vārda. Pagājušo nedēļu, tāpat kā tu tagadīt, pagalmā ienāca pulkvedis, jā, akurāt pulkvedis, uz pagonām divas strīpiņas un trīs zvaigznes.

— Kā jūs, vecs cilvēks, tik labi pārzināt virsnieku uzpļēcus?

— Es taču dienu aviācijā; tepatās aviācijas skolā, kas pretim baznīcai, strādāju pār apkopēju.

— Un kas jūs esat te, baznīcā?

— Tāpat vien piepalīdzu svētajam tēvam. Vai tu būsi no tiem partijniekiem? — Viņa neizlaida iniciatīvu no savām rokām.

— Jā, partijas biedrs, — es mehāniski atbildēju, domādamis par to, ka agrāk biju spējīgs pārkāpt pāri Kaukāza kalnu grēdai, kara laikā atnākt kājām no Maskavas līdz Rīgai, bet tagad nevaru bez mokām izstaigāt Dārtas ielu.

— Tas nekas. Dzīvē cilvēkam visādi var atgadīties, bet dievs ir zēlīgs! — Vecene līdzjūtīgi uzsita man uz pleca. — Gribi, es tev pastāstīšu par kādu dieva brīnumu?

— Pastāslīet.

Bet, tikko es to pateicu, pēkšņi sāka līt lietus. No lielām, rupjām lāsēm mani svārkī vienā mirklī kļuva slapji. Vajadzēja meklēt pajumti, un es steidzīgi iekliboju baznīcā. Tur bija gluži tukšs, tikai sveču pārdevēja kvernēja pie savas apbružālās, notaukotās sveču lādes. Baznīcā valdīja tāds klusums, ka varēja slaidri dzirdēt lietus plīkškus aiz durvīm. Pie svētbildām, kas uzkrāsotas uz baznīcas sienām, sveču liesmas šķita tik nekustīgas, ka atgādināja blāvi degošas elektriskās spuldzes.

Ienāca divas sievietes ar slapjiem, līdz galam neizvērtiem lietussargiem, laikam māte un meita, nopirka sviestu, lēta sveču bunti un sāka tās dalīt svētajiem. Rīkojās galvenokārt māte. Viņai bija liela pieredze, to varēja manīt uzreiz. Lai «baznīcas žurkas» tūlīt pēc viņas aiziešanas tik viegli sveces neizrautu un neiemestu kastē pārkausēšanai, viņa katrai aizdedzinātai svecei tā sakarsēja otru galu, ka vasks pilēja uz grīdas, un pēc tam pamatīgi ieskrūvēja to svečturī. Tādu sveci tik vienkārši arī nedabūs, tā sadegs visnotaļ svētajam par godu, bet tas savukārt parādā nepaliks.

Māte savas sveces sadalīja vairākiem svētajiem. Viņai laikam bija daudz

lūgumu, sūdzību, vajadzību un prasību pie dieva, tāpēc griezās vairākās instancēs uzreiz. Tā dara pieredzējuši sūdzību rakstītāji, kas savus sacerējumus pagatavo daudzos eksemplāros un nosūta dažādām iestādēm, organizācijām un avīžu redakcijām. Varbūt kādā instancē ievēros, uzklaustīs, noticēs. Izrādās, ka sūdzībnieki ar svētajiem izrīkojas tāpat kā ar pieredņiem.

Meita upurēja sveci tikai vienai svētajai Marijai

ar mazuli klēpī. Tanī brīdī, kad viņa aizdedzināja sveci, aiz plānās altāra sienas mācītājs vai diakons skaļi atraugājās, laikam tikko bija ieturējis stipras pusdienas. Meitene satrūkās un tikai pēc vairākiem mēģinājumiem ar drebošu roku iedabūja sveci svečturī. Pienāca māte, izņēma sveci, pasildīja galu un iegriezta atpakaļ. Tad abas atkāpās no svētbildes un palika stāvoņi ar noliektām galvām.

Lietus, kā pēkšņi bija uznācis, tā arī mitējās. Es devos ārā. Priekšnamā mani jau gaidīja baznīcas pīlārs, kas dienēja aviācijā, un atkārtoti jautāja:

— Vai gribi, lai tev pasfāstu par kādu dieva brīnumu?

— Pastāstiet, — es piekritu.

— Vakar gāju ciemos pie draudzenes un satiku uz ielas paziņu. Apstājāties, sasveicinājāties un parunājāties. Pienāca mans kaimiņš partijnieks. Stāvam, runājāties, uzreiz — blauks! — es gar zemi, mans paziņa gar zemi, kaimiņš gar zemi. Izrādījās, ka mums uzskrējis virsū taksometrs. Tu saproti, mēs, ticīgās, bijām tikai atsviestas sēpus, bet neticīgo kaimiņu sabrauca. Redzi, kā dzīvē atgadās.

— Iznāk, ka jūs, abas ticīgās, eņģeļi nosargāja, bet to partijnieku ne? — precizēju slēdzienu. — Un, lai kāda iereibuša šofera dēļ es nenomirtu briesmīgā nāvē, man steidzīgi jāizstājas no partijas un jāsāk apmeklēt baznīcā!

— Tā iznāk, mīļais cilvēk.

Es jutos vilies un apvainots. Vīlies tāpēc, ka biju sagatavojies noklausīties kaut ko gudrāku un saistošāku, un apvainojies par to, ka baznīcas vecene mani noīturēja par tik lielu muļķi, kuram var stāstīt tādas blāņas. Pēkšņi vecene kļuva nevaldīga, pameta acis uz baznīcas krustu, sarga mājas logiem, valājiem vārtiņiem, nervozi sakārtoja savu apsmulēto priekšautu un tecinūs metās prom. Pa ceļam atskatīdamās, viņa vēl nokliedza:

— Man, mīļais cilvēk, tagad nav laika. Tu pasēdi, padomā, vakarā atnāc uz dievkalpojumu, paklausies svētos vārdus! Gan jau tas kungs tevi neatstās un viņa pašiesība sasniegs tavu sirdi. Tad pats zināsi, kas tev jādara.

Viņa aizšļūca gar baznīcas sienu un pazuda sarga mājas durvīs. Sākumā nevarēju saprast, kāpēc baznīcas pīlārs tik steidzīgi atstāj kaujas lauku. Tad aptvēru. Pavisam neapzinīgi biju ieņēmis latviešu strēlnieka stāju, kurš tūlīt nākamajā brīdī metīsies durkļu cīņā.

31.

JANVĀRIS

Paiet 100 gadi, kopš dzimis [1884]
Antons Austrīģis, latviešu rakstnieks.
Miris 1934. gadā.

ANTONS AUSTRĪNS

JAUNA GADA NAKTĪ

Jauna gada nakti lejam
Laimes vaj ar' uzzilejam;
Minam, māžojamies, buram,
Jaunais gads ko dos mums kuram.
Katrs mūdamies par ziņu
Zinat Laimas lēmumiņu,
Pasilē cits stallī metas
Gaidīt pusnakts stundas svētas,
Zirgs kad runā — bēriņš zinās.
Likteni tad pasludinās:
Citi mēmo putru vāra;
Cits ar krūzi nāk no āra:
Ūdens tobrīd akās visās
Vīns kas vīns — nu, salds kā mīsa.
Zinams, pēc kā vairāk dzenas,
Ir tas pats, kas dienās senās:
Meita puīša jauna kāro,
Puisis meitas — laiks tos pāro:
Paļaimēsies aīrast kniedi,
Dzīve ritēs kā pa sliedi.

6.

MARTS

Paiet 75 gadi,
kopš dzimis (1909)
Staņislavs Ježijs Lečs,
ievērojamais poļu
dzejnieks un
rakstnieks.
Miris 1966. gadā.

STAŅISLAVS JEŽIJS LEČS

«Viss ir cilvēka rokās. Tāpēc tās biežāk jāmazgā.» Tā skan viens no daudzajiem poļu dzejnieka Staņislava Ježiļa Leča atzīsmiem, kas viņu padarījuši slavenu.

Pats Ježijs Lečs ir sūrojies, ka atzīsmi aizēnojuši viņa liriku. Un patiesi, savu daļiņadi sācis ar īsu satursku dzejolu sacerētānu, Ježijs Lečs nopietni plevērsās liriskajai dzejai. Polijā plaši pazīstami viņa dzejolu krājumi «Krišas» (1933), «Lauka bļoknots» (1946), «Jaunākie dzejoli» (1950), «Ābelam un Keinam» (1961). Savā liriskā, īpat kā satīrā un parodijas, Ježijs Leča vienmēr ir humanists, kas atzīst cilvēces augsto ideālus un cīnās pret visu neīsto un zemīsto.

«Atcerieties — cilvēkam nav izvēles. Viņam jābūt cilvēkam!» rakstnieks aicināja. Ārpus savas dzimtenes robežām Staņislavs Ježijs Lečs ir iemantojis slavu tieši kā izcilis atzīsmu meistars.

STANISLAVS JEŽIJS LECS

DOMU GRAUDI

Kāpēc es rakstu tik tsiņ Tāpēc, ka trūkst vārdu.

•

Dažs mīl nolaisties dziļumos tikai tāpēc, lai laistu burbuļus.

•

Tehnika mūsdienās sasniedz tādu pilnību, ka cilvēks var iztikt pats bez sevis.

•

Vistalantīgāk aizliek kāju priekšā punduri. Tas ir viņu līmenī.

•

Katra sloka pamazām nodilst.

•

Ja tā padomā, tā pati uguns, ko nozāga Promejejs, sadedzināja Džordāno Bruno!

•

Vai varat iedomāties sievieti, kas ļautu savam iemīļotajam tūkstoti un vienu nakti stāstīt pasakas?

•

Vienmēr atradīsies eskimosi, kas Kongo iedzīvotājiem sastādīs instrukciju, kā uzvesties karstā laikā.

•

Ellē velns ir pozitīvais varonis.

•

Kad tenkas kļūst vecas, tās kļūst par mīļiem.

•

Humoristi un saīriķi loģikas sistēmas maiņu nepārdzīvotu. Liriķi — lie palīktu. Loģikas zinātnes speciālisti arī.

•

Saīrai ar plusa zīmi var vilkt pāri krustu.

No krājuma «Непричесанные мысли»

6.
MARTS

Paiet 60 gadi, kopš dzimis [1924] Jānis
Anerauds, latviešu pašomju rakstnieks.

FRAGMENTS NO SATĪRISKAS KOMĒDIJAS «KARALIENES GALS»

I n s p e k t o r s. Piedodiet, varbūt tas nav faktiski, bet mani ļoti interesē: kāpēc jūs sauc par Karali?

K a r a l i s. Ak tā? Ļoti vienkārši, arī es protu sevi nostādīt. Ir jāprot dzīvot, jaunais draugs, jāprot! Protams, šo iesauku izdomāja apkārtējie sīkmaņi. Bet man patīk šī iesauka! Patīk! Man te ir labākā māja. To pamatoti sauc par pili. Un, ja ir pils, tad ir arī Karalis.

K a r a l i e n e. Ja ir Karalis, tad ir arī Karaliene.

K a r a l i s. Ja ir Karalis, tad viņam pieder kariete.

K a r a l i e n e. Ja ir Karaliene, tad ir arī Princese.

I n s p e k t o r s. Jā, vareni, vareni . . .

K a r a l i e n e (šķelmīgi). Bet, ja ir Princese, tad viņas līgavaini sauc par Princi.

I n s p e k t o r s. Pils jau nu jums tiešām varena.

K a r a l i s (lepni). Tā pieder man. Te ieguldīta mana sirds un dvēsele.

I n s p e k t o r s. Ar sirdi un dvēseli vien jau pili nevar uzcelt, ir nepieciešama arī nauda.

K a r a l i s. Jūs esat prāta cilvēks. Nauda, protams, vajadzīga. Mīļum daudz naudas. Bet naudai ir velnišķīgi skaista īpašība, tā vienmēr nāk pie tiem, kas to prot cienīt.

I n s p e k t o r s. Naudai ir vēl arī cita īpašība — tā nesmird.

K a r a l i s. Jūs pareizi izprota naudas jēgu. Ja nauda nāk pie manis, es to nemu. Ņemul Es neesmu ne sapņotājs, ne āksts, bet praktiķis. Mēdz sacīt — uz zemes jārada paradīze. Un es to radu.

I n s p e k t o r s. Dzija doma . . . filozofiska.

K a r a l i s. Uz to pa vienai!

I n s p e k t o r s. Lai būfu! (Abi iedzer.) Jā, jūsu pils ir — oho! Bet, ja nav noslēpums, cik jūs nopelnāt? Man šķiet, ne pārāk . . .

K a r a l i s. O, fo es saprotu, jūs esat izpētījis, cik es nopelnu. Prātīgi darīti! Es šādā situācijā būtu rīkojies tāpat. Tad klausieties. No algas vēl neviens nav izfīcis.

I n s p e k t o r s. Jūsu pilsētas dzīvoklis neienes daudz.

K a r a l i s. Jūs esat slīpēts zellis. Nekas. Man tādi patīk. Tu dzirdi, Karalien, Princēsei ir veicies! Tomēr, jaunais cilvēks, visus noslēpumus es jums neatklāšu. Ir lietas, par kurām pat sieva nedrīkst zināt. Kad mūsu attiecības būs likumīgi noformētas, tad es jūs pamācīšu.

I n s p e k t o r s. Viss skaidrs . . . viss skaidrs . . .

K a r a l i s. Jā gan, es neesmu idiots, lai tādu censoni kā jūs neievirzītu dzīvē. Dziesmā dzied — dzīvē daudz ir ceļu, katrs ceļš ir labs. Meli! Tikai viens ir labs, viens ir īstais. Un fo es zinu. Jums es to parādīšu. Mana pieredze jums lieliski noderēs.

I n s p e k t o r s. Tas būs interesanti.

K a r a l i s. Katram apzinīgam cilvēkam vispirms jāiemācās taisīt naudu. Bet, kad ir nauda, tad var iegūt visu. Visul Jūs jau šo fo esat ievērojuši, bet es jums vēl varu parādīt. Lūdzul (Pieceļas un pieiet pie vadības pulsts.) Cerber, reji! (Nospiež pogu, un ārā atskan suņa rējiens.)

I n s p e k t o r s. Suni jūs iedarbināt ar pogu!

K a r a l i s. Jā.

K a r a l i e n e. Tas ir suns robots.

I n s p e k t o r s. Lieliskil Nav ko sacīt.

K a r a l i s. Cerber, klusē! (Nospiež pogu, un suņa rējiens apklusē.) Galdiņ, pazūdi! (Nospiež pogu, un galdiņš iegrimst grīdā.) Galdiņ, klājies! (Nospiež pogu, un galdiņš atkal paceļas.) Un tagad es jums parādīšu kaut ko vēl elegantsāku. Mans izgudrojums. Būtu agrākie laicīgi, izņemtu patentu. (Tuvojas labierīcību durvīm.)

K a r a l i e n e. Vīriņ, nevajag! Kā nu tā — bez vajadzības . . .

K a r a l i s. Lai apbrīno. Ne katrs inženieris spēj to izgudrot. (Atver labierīcību durvis.) Lūk, katrā mājā nepieciešama vieta, bet es fo esmu ar sirdi iekārtojis.

K a r a l i e n e. Manam vītram šī ideja tā iepatikusies, ka viņš katram ciemiņam rāda.

Karalis. Vai redzat neilona vāku? Tas ir atvests no Itālijas. Kontrabanda. Milzu naudu samaksāju. Bet kas par sēdēšanu! Un tas vēl nav viss. Paraujiet kloķi!

Inspektors. Vai arī tas ir no neilona?

Karalis. Raujiet droši, nebaidieties!

Inspektors (parauj kloķi, un atskan džeza mūzika). Vai tu fraks!

Karalis. Lieliski, vai ne?

Inspektors. Jā, nav ko sacīt — izgudrojums!

Karalis. Lai nedzirdētu ūdens šļāksanu, es svīru pievienoju magnetonam.

Inspektors. Tiešām varena padarīšana!

Karaliene. Viss jau būtu labi, tikai kaimiņi smejas. Saka — tūlīt varot zināt, kad mūsu mājā kārdam vēders sāpot.

Karalis. Skaugu runas. Katrs būtu laimīgs par tādu iekārtu.

Inspektors. Māja laikam jums izmaksāja tūkstošus desmit?

Karalis. Šo summiņu, jaunais cilvēks, jūs pat sapņos nevarat iedomāties.

Inspektors. Pie tādas gan laikam grūti tikt...

Karalis. Ar galvu, mīļais, tikai ar galvu. Arī jums tāda būs, ja mani paklausīsiet.

Inspektors (naivi). Un tas viss likumīgi iegūts... ar dokumentiem noformēts... Jā, tur tiešām vajadzīga galva...

Karalis. Ek, visu jau nekad nevar noformēt.

Inspektors. Ja nevar noformēt, tad tas nav likumīgi.

Karalis. Katram likumam ir sevi līkumi. Un līkumi ir laba lieta. To taisno ceļu dzīvē pārāk maz.

Inspektors. Līkumotā ceļā ātri var iebraukt grāvī.

Karalis. Acis jātur vaļā. Bet tie, kas pēit šādas lietas, reizēm piemiedz vienu aci. Un tas ir labi.

9.

MARTS

Patef 110 gadi,
kopš dzimis (1874)
Vilis Plūdonis,
latviešu dzejnieks.
Miris 1940. gadā.

VILIS PLŪDONIS

VAJ ZINI TU

Vaj zini tu Ceciliju,
Ko daudzina par liliju? —
Starp ciema daiļām jaunavām
Tā ir no visudaiļākām.

Kāds maigums viņas sejā mīt,
Kad stars tai guļot virsū krīt, —
Un nostrādāj'šies māmiņa
Nāk viņu celt pie azaīda.

Cik laimīgs būs tas jauneklis,
Kas viņas lūpas noskūpstīs,
Cik nelaimīgs tas tautas dēls,
Kam piederēs šis debess tēls!...

MOŽIGĀIS LIETUS

Un līst un līst, un līst —
Un lietum nava gala,
Par velti raugās acs
Pēc dzidres debess malā.

Tik līst un līst, un līst,
Kaut visas vīles slapas.
Vai debess toverim
Ir izkritušas tapas?

Ei, lietus veci, ei!
Vai tu tur augšā miego?
Vai slepu ķīķinies
Ar saules meitu liego?

Jel mosties! celies! klau!
Bāz mucai spundes cieti:
Mums apnikuši jau
Līdz kaklam tavi lieti.

ZĀRCINIEKS FRANKS KRUKS AUSTRUMU FRONTĒ

Kādā jaukā dienā M. pilsētā vācu okupācijas armijas komandanta Dumera kabinetā ienāca pustumūža kungs. Tam mugurā bija jau krietni apdillis svārks un kājās sen negludinātas vizītbikses. Viņa traipaino un diezgan netīro vesti greznoja zelta pulksteņķēde. Viss liecināja, ka šis kungs redzējis labākus dienas. Komandants Dumers domāja, ka viņam darīšana ar kādu vācu baronu vai muižnieku, kuri pēdējā laikā lieliem bariem nāca uz Ostlandes okupācijas varas iestādēm, pieprasīdami sev muižas un koncesijas.

— Šūr, — viņš ienākdams noteica, paceldams krietni vien sagumzīto platmali un atsegdams zelta zobu rindu. — Esmu Franks Kruks, Bruklinas zārcinieks...

Kad pārsteigtais Dumers nezināja, ko lai atbild, Franks piegāja klāt un, bez liekām ceremonijām ar roku uzsisit komandantam uz pleca, sacīja:

— Jūsu firsers, sākdamš šo karu, ir taisījis labu biznesu. Es kā zārcinieks varu apliecināt, ka šādu biznesu apskaustu ikviens Bruklinas vai Čikāgas zārku veikalnieks.

Majora Dumera seja izstiepās.

— Ol — zārcinieks viņu nomierināja. — Es maz ko saprotu no politikas. Tas nav mans bizness. Bet Vācijai es varu iet talkā ar savu daudzus gadus ilgo praksi. Varu balzamēt jūsu ģenerājus. Izdarīšu tā, ka mirstīgās atliekas nesmirdēs.

Šis garās runas komandantu sākumā samulsināja, bet, atcerējies, ka tikai pirms pāris dienām viņš bija lasījis vācu armijas pavēli par apbedīšanu pulka organizēšanu frontē, viņa seja noskaidrojās.

— Cik es saprotu, — komandants beidzot ierunājās, — jūs esat atnācis pieteikties par brīvprātīgo vācu armijā. Atļaujiet jautāt, — vai esat Amerikas pilsonis?

— Yes, esmu United States pilsonis. Šaut, bombardēt un dzīviem cilvēkiem šķērst vēderus — es negribu. Tas ir jūsu fīrera un jūsu armijas darbs. Sūr. Man ir darīšana ar mīroņiem, un, cik es zinu, šādu klientu jums netrūkst.

— Kungs! — komandants viņu pārtrauca, — jūs atļaujaties pārāk lielu brīvību... es lūgtu iztikt bez fīrera pieminēšanas... Kas jums vajadzīgs?

— Mister komandant, — zārcinieks atbildēja, — es nemaz neesmu tik sliktās domās par jūsu fīreru. Viņš ļoti labi darījis, uzsākdams šo karu: vāciešu bija par daudz...

Komandants Dumers jau draudīgi paslējās aiz galda, kad Kruks izlaboja:

— Vācieši bija par daudz apspiesti. Vilsons tiešām goda vīrs, ka jums pēc pirmā kara atsūtīja piecsimt tūkstošu pāru bikšuru. All right! Nedusmojieties, mister komandant, ja es piezīmēju, ka savus kareivjus jūs neprotat apbedīt: jūs tos bāžat pa simt štuku vienā bedrē, guldāt bez zārkjiem. Vai tad tas ir bizness?

— Donnerwetter! — Dumers pārtrauca zārcinieku. — Vācu armija ieinteresēta mūsu tēvijai iekarot dzīves telpu, nevis taisīt šeffes ar savu kareivju līķiem. Jūs esat atnācis nīrgāties! — komandants uzkliedza, taču Kruks pēkšņi izvilka tik biezu naudas maku, ka komandants savaldījās. Uzlicis uz naudas maka roku, Kruks turpināja:

— Cik man zināms, Krievijā mežu netrūkst: var uzcelt kokzāgētavas, un pēc divām nedēļām es jums došu vairākus tūkstošus zārku dienā. Teiksim, kad būsīm biznesu nostādījuši uz kājām, mēs varēsīm laist pa pieciem tūkstošiem zārku dienā. Pēc dažiem mēnešiem mēs abi varēsīm Fordam un Krupam likt tīrīt mums zābakus...

— Ha, — Dumers iekārcās, šķībi noraudzīdamies uz Kruka naudas maku. — Jūs aizmirstat, ka reihis un armija nevar uzņemties tādus izdevumus — katram karavīram taisīt zārku. Šo nastu mēs nevaram celt.

— Monkey business! Man ir cits plāns, — Kruks smaidīdams runāja un, atvēris naudas maku, izņēma papīra lapu. — Redz! Dabūjuši jūsu ģenerāļu

piekrišanu un iesaistījuši viņus kompānijā, mēs vispirms uzzināsim visu to Vācijā dzīvojošo ģimeņu adreses, kuru vīri ir karā. Pēc tam mēs šīm ģimenēm izsūtīsim rakstus . . .

Kruks uzlika raga brilles un nolasīja:

— Augsti godājama! Dziļās skumjās Jums paziņojam, ka Jūsu dēls kritis par fīreru. Bruklinas zārcinieks Franks Kruks un Co, jūtot līdzī Jūsu kopīģejām sērām, uzskata, ka nav tāda ļaunuma, kas nebeigtos labi. Pietiek Jums atsūtīt 30 marku, un Jūsu mirušo apbedīs zārkā.

Komandants Dumers noklausījās zārcinieka projektu ar vācisku iecietību un paziņoja, ka šo jautājumu vajadzēsot apspriest ar Drekenfogeli, intendantūras dienesta ģenerāli, ļoti augsti stāvošu personu. Tikai Dumers izteica šaubas, vai tik viegli varēsot realizēt projekta daļu, kur runāts par kokzāģētavas ierīkošanu krievu mežos, ievērojot pieaugošās transporta grūtības un to, ka pagaidām tur aktīvi darbojas partizāni.

— Šūr, — Kruks sacīja, it kā ar roku nez ko zīmēdams gaisā, — mana ideja, jūsu nauda, kā teicis būtlēģers Džons Pips, iebelzdam savam konkurentam būtlēģeram Stenlijam ar āmuru pa pauri. Arī par to esmu padomājis. Mēs varam ražot erzacu zārkus no biezāka papīra. Man ļoti patīk, ka jūs, vācieši, visu varat izdabūt no nekā. Vakar pat es veikalā nopirku jūsu fabrikā ražotas un jūsu drēbnieka pašūtas bikses — un labi, ka lietus uznāca naktī laikā, citādi meičas būtu ieraudzījušas, ka es atgriezos pavīsam bez biksēm. No biksēm pāri palika tikai plomba, uz kuras bija paskaidrots, ka bikses var vilkt tikai sausā laikā. Kad nesen biju Karalaučos, man kādā jūsu salonā gadījās pasūtīt desu, kuru pārgriežot izskrēja gaisis. Desā es atradu kartīti, uz kuras bija rakstīts: «Desas ēdīsim, kad būsīm iekarojuši Krieviju . . .» Man jāsaka, ka Amerikā par tādiem biznesiem sen uzsēdinātu uz elektriskā krēsla, bet pie jums citi likumi, un es tur nejaucos. Yes! . . . Šito no jums varētu pamācīties

arī amerikāņi, kas jau tagad baidās, ka jūsu fabrikas nesāk ražot arī erzackaravīrus . . .

— Par kādiem erzackaravīriem jūs runājat? Es lāgā nesaprotu! — Dumers paraustīja plecus, jautājoši uzlūkodams zārcinieku.

— Nesen pa radio no Anglijas dzirdēju, ka frontē jūsu ģenerāļi izsūtījuši divus pulkus kareivju ar koka galvām . . . Tie esot no pavasara rezervēm. Šie karavīri, kā briti paskaidro, esot visuzticīgākie šīreram, jo tie neko nedomājot un neprasot ēst, viņu vēderi jāieziež ar eļļu . . .

— Tie ir meli! Angļu propaganda! — Dumers iesaucās. — Bet jūs zināt, Kruka kungs, ka par ģerzemu radio klausīšanos mēs noraujam galvas?

— Mister komandant! Man galva apdrošināta kādā Bruklinas apdrošināšanas biedrībā, jūs man nesagādāsiēt zaudējumu. Bet ar tām galvām pagaidām arī jums var iznākt bizness. Ja briti to izdomājuši, kāpēc tad neaizsteigties viņiem priekšā un patiešām neizgatavot kaut desmit divīziju tādu karavīru? Man reiz Čikāgā, — Franks turpināja, — gadījās redzēt bijušo Masačūsetsas štata bokseri ar vara žokļiem, vienu stikla aci, ar pērtiķu ādu apvilktu tērauda pakausi, gumijas degunu. Pēc trešā raunda nigers Fokss viņu tā sadauzīja, ka čempiona zobi un viena auss atradās tikai otrā dienā dārzā aiz stadiona. Tas rāda, ka labiem kaušjiem nav vajadzīga galva, ja to var aizstāt ar erzacu. Ar tādu galvu tik, cik vajag, arī politikā iespējams orientēties. Esmu dzirdējis, ka šis Masačūsetsas bokseris agrāk esot strādājis Fičerolda lopkautuvēs, pasludinājis sevi par nešenslaušelistu un vēlāk Klīvlendas vāciešu vidū nodibinājis partiju, kurā biedrus uzņēmis, tikai labi izmērot degunu . . .

— Kā degunu? Nesaprotami! — Dumers, muti pavēris, apjautājās.

— Redziet, — Kruks piebilda, — viņiem bija tāda ierīce, kurā iebāzot degunu varēja uzzināt, vai tas ir vācu deguns vai nav. Līkus un kuprainus degunus viņi nemaz neuzņēma, jo savā programmā viņi pasludinājuši, ka iztīrīšot

nelebu degunu sugu. Es biju šīs partijas piknikā: tur noturēja runas, ka jālieto tikai vācu ziepes, vācu mūnšains un jāprec tikai vācu meitenes. Tad viņi arī nosprieda, ka nav vis jāsaka Jesus Crist, bet Hei! Hitler . . .

— Jūsi — ierunājās Dumers, triekdams uz galdiņa galīgu dūri, no kuras sīcina palēcās pat tintnīca. — Es ilgāk nocietišu jūsu divdomīgos izteicienus, kuru neapšaubāmais mērķis ir pazemot vācu rasi un vācu vārdu!

— No, nol! — Franks pat pacēlās, savicinājās biezo naudas maku Dumeram tieši zem deguna. — Ko es jums patlaban stāstīju, tā ir tīra paštiesība. To var izlasīt «Čikāgas Tribūnā». All right, varu arī nerunāt . . . Nav mana daļa, ar kādiem deguniem jūs uzņemat savā partijā. Mana darīšana ir apbedīšana. Ot šodien man stāstīja, ka jūsu armijas nez kur dzenoties, meklējot siltus mitekļus. Tas nav labil Kaujas laukos paliek daudz liķu, ko dabū krievi . . . Ja tā turpināsies arī uz priekšu, mēs nevarēsim sekmīgi virzīt apbedīšanas biznesu . . .

Kruks vēl nebija beidzis garo izklāstījumu, kad pēkšņi Dumera kabineta durvis atvērās un Franka priekšā izauga divi krietni gari vīri. Vīru cepures un piedurknes greznoja ar sudrabu izšūtas sakrustotu kaulu un galvaskausa zīmes. Zārcinieks bija patīkami pārsteigts un, plati pasmaidījis, pirmais pastiepa abiem rokas:

— Sūr, tātd jūs būsiet vācu militārie zārcinieki? Es redzu no zīmēm! Patīkami iepazīties!

Sos vārdus dzirdot, Dumers pamāja, un tā saucamie vācu zārcinieki tik veikli sagrāba Bruklinas zārcinieku aiz apkakles, un tik viegli izgrūda viņu pa durvīm, ka Kruks saprata, — tie nav joki, un pilnā kaklā iekliedzās:

— Neuzdriksieties, gadem džerman! Es esmu United States pilsonis!

(Fragments no romāna «Franks Kruks»)

1.

APRĪLIS

Paiet 175 gadi,
kopš dzimis (1809)
Nikolajs Gogolis,
lielais krievu
rakstnieks.
Miris 1852. gadā.

N. GOGOLIS

ROMĀNA «MIRUŠĀS DVĒSELES» FRAGMENTS

Tikai vienīgi dievs varbūt varētu pasacīt, kāds raksturs bija Maņilovam. Ir ļaužu šķira, par kuriem mēdz teikt: ne šis, ne tas, ne pilsētā Bogdans, ne uz laukiem Selifans, ar sakāmvārdu izsakoties. Varbūt arī Maņilovs jāpie-

skaita pie fiem. No izskata viņš bija stalts vīrs: viņa vaigam netrūka glītuma, bet šim glīfumam, likās, piemita par daudz cukura: viņa izturēšanās veidā un runā bija kaut kas pieglaimīgs, kas meklēja labvēlību un iepazīšanos. Viņš smaidīja vilinoši, bija gaišmatis zilām acīm. Pirmajā mirklī, ar viņu satunājoties, nevari neizsaukties: «Cik patīkams un labs cilvēks!» Nākamajā mirklī nekā nefeiksi, bet trešajā sacīsi: «Vēlns viņu zina, kas tas ir!» — un aiziesi tālāk, bet, ja neaiziesi, tad sajūtīsi nāvīgu garlaicību. No viņa nesa-gaidīsi neviena dzēva vai pat skarba vārda, ko var dzirdēt gandrīz no katra, ja aizskarsi priekšmetu, kas tam tuvs. Ikvienam sava vājība: viens mīl medību suņus; otram liekas, ka viņš liels mūzikas cienītājs un apbrīnojami izprot visas tās dziļākās vietas; trešais tik tīko labi paest; ceturtais grib tēlot kaut likai par versoku augstāku lomu, nekā viņam nolemts; piektais, kura vēlēja-nās aprobežofākas, guļ un sapņo, kā varētu pastaigāties kopā ar lliģeladju-tantu un tā sevi izrādīt saviem draugiem, pazīstamiem un pat svešiem; sestais apveltīts ar tādu roku, kas jūt pārdabisku vēlēšanos atliekt stūri kādam kā-rava dūzim vai divniekam; bet septītajam roka tā vien tiecas kaut ko nokār-tot, pulas tikt jo tuvāk stacijas uzraugam vai ormaņiem, vārdu sakot, katram ir kaut kas savs, bet Maņilovam nebija nekā. Mājās viņš ļoti maz runāja un pa lielākai daļai tikai fantazēja un domāja, bet, par ko viņš domāja, arī laikam vienīgi dievam bija zināms. Nevar sacīt, ka viņš nodarbotos ar saimniecību, viņš pat nekad nebrauca uz lauku, saimniecība gāja it kā pati no sevis. Kad muižas pārvaldnieks sacīja: «Labi būtu, kungs, to un to darīt,» — «Jā, nebūtu slikti,» viņš parasti atbildēja, pīpi smēķēdams, pie kuras bija pieradis, kad dienēja armijā, kur viņu uzskatīja par pieticīgāko, delikātāko un izglītofāko oficiēri. «Jā, nebūtu gan slikti,» viņš atkārtoja. Kad pie viņa atnāca zemnieks un, ar roku pakausi pakasījis, prasīja: «Kungs, atļauj neierasties darbā, jāiet nodokļus sapelnīt,» — «Ej,» viņš atbildēja, pīpi smēķēdams, un viņam pat prātā nenāca, ka zemnieks gāja dzert. Dažreiz, no lieveņa uz pagalmu un dīķi lūkodamies, viņš runāja, cik labi būtu, ja pēkšņi no mājas ierīkōtu apakš-zemes eju vai pār dīķi uztaisītu akmens tiltu, uz kura gar abām pusēm būtu veikali, bet tajos sēdētu tirgotāji un pārdotu dažādas sīkas, zemniekiem vajadzīgas preces. Pie tam viņa acis kļuva ārkārtīgi saldas un sejā radās liela apmierinājuma izteiksme. Taču visi šie projekti izbeidzās ar runām. Viņa kabinetā vienmēr atradās kāda grāmata, kuru viņš jau divus gadus lasīja, bet bija aizlastījis tikai līdz 14. lappusei.

13.
APRĪLIS

**Paiet 75 gadi,
kopš dzimis (1909)
Ignats Muižnieks,
latviešu padomju
rakstnieks.
Miris 1983. gadā.**

IGNATS MUIŽNIEKS

Ē N A

Ja vien lik saule spīdēja,
Ik dienas Ēna strādāt gāja.
Tā darbaruķi neatstāja
Un vienmēr līdzī slīdēja.

Vai sēja tas vai ara,
Vai ecēja,
Tā trīcot naski tecēja
Un dartja, kā arājs dara...

— Tik paskaties, vai ne?!
Nav čaklāka par mani pasaulē, —
Tā sminot Ēna darbavīram teic,
— Ne pēdu man, ne skaļas skaņas...
Bet toties kādas darba maņas!

Tu tikai pūt un sinagi dves,
Kaut nepaveic
No darba derīgā ne pusi,
Ko spēju es!
Un neesmu, kā redzi, piekususi . . . —
Tā Ēna tūkšus vārdus mala
Un ķēmojās, un ālējās bez gala;
Gan valstījās tā arumā,
Gan, pīdamās pa kājām, priekšā spraucās;
Te īsa tūkstot raucās,
Te vāja stiepās garumā . . .
Bet rudenī, kad darbi beidzās lielie,
Tad brīnumi te notiek šādi —
Skat, godina nu darbavīru visvisādi:
Gan svētku prezidijā ieliek
Un, liksmi aplaudējot,
Ordeni tam dod;
Ber pilnus apcirknus ar kaudzi
Un tālu, tālu daudzina . . .

Tā atalgo
Nu bagātīgi to
Gan graudā,
Gan skaidrā naudā!

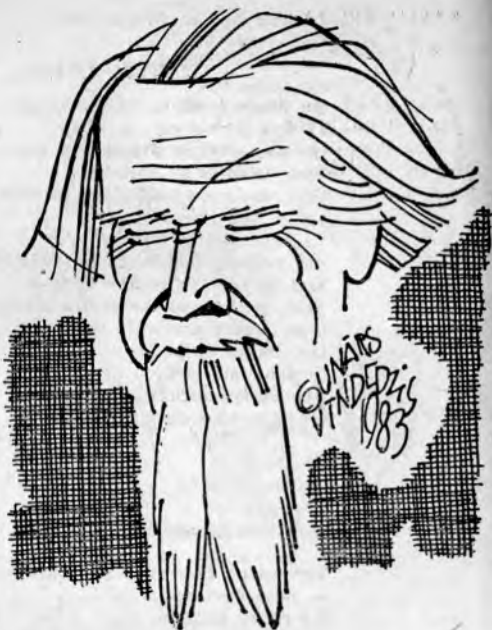
To redzot, Ēna dūsmās melna trīc:
— Man pāri nodarīts!
Kā rūgtu sūdzību jums gribu teikt to:
Sen godkāris šis pūlējās un svīda,
Un vienmēr saules vaigam priekšā līda,
Lai neredz manis veikto . . .
Nu atkal darbs mans šē tiek nievāts,
Kad vīrs šis nepelnīti ražu pievāc!

Te komentāri būtu lieki,
Ja negadītos darbinieki,
Kas skaļas runas sēdēs auro
Un sēž, līdz izdilst bikses cauras.
Tāds citiem ir kā nasta smaga,
Jo nepaveic ne tik, cik melns aiz naga!

18.

APRĪLIS

Paiet 100 gadi,
kopš dzimis (1884)
Kārlis Krūza,
latviešu dzejnieks.
Miris 1960. gadā.

PAR KĀRLI KRŪZU

Dzejnieks Kārlis Krūza dzimis Zvārdes pagasta Kalna Sēliešos. Apstākļu spiests, skolās gājis maz — tikai piecus gadus vietējā pagastskolā, tādēļ daudz un sistemātiski nodarbojies ar pašizglītošanos.

Kārļa Krūzas dzejaļ kopumā raksturīgas filozofiskas pārdomas, pašapcere, skaidra izteiksme un izkopta, filigrāna forma. Viņš ir atzīts trioletas meistars.

Kārlis Krūza rakstījis arī prozu un literatūrkritiskus darbus. Īpaši nozīmīgs viņa ieguldījums atdzejā, atdzejojis gan klasisko krievu dzeju, gan ārzemju autoru darbus.

Taču paši pirmie Kārļa Krūzas sacerējumi ar pseidonīmu Vēsniņu Kārlis publicēti pirmajā «Vispārīgajā Zobgala kalendārā», kas iznāca 1901. gadā. Humoristiski darbi ar pseidonīmiem Bēndradarbis un Mailans ievietoti laikraksta «Latvija» satīriskajā pielikumā «Skaidiena».

DZĪVES APNICIS

Jānis, apnicis ar citiem ļaudīm
Katru dienu ķīvēties un rāties,
Katru dienu lamas vārdus dzirdēt,
Iet uz upi, domā slīcināties.

Jānis pārgājis pār lauku pāri,
Nonācis jau pašā upes malā;
Ievu krūmi pilni baltu ziedu,
Viņos jauki pogo lakstīgala.

Te no zāles Jānim pašā priekšā
Zaķis izeļas un dodas sānis.
«Kaut man tagad flinte būtu līdzī!»
Izsaucas, no prieka pārņemts, Jānis.

SAKAMI VĀRDI —
DZĪVEI PIEMĒROTI

I

«Kur baznīca, tur arī krogs nav tālu,» kroga brālītis ņurd, iznākdams no baznīcas un steigdamies uz krogu. «Glāzē noslīkst vairak, nekā jūrā!» viņš izsaucas, ieraudzīdams pilnu glāzi ar noslīkušām mušām. Uz kroģera jautājumu, kādēļ viņš tik vēlu atnācis, tas atbild: «Kas lēnam nāk, tas labi nāk!» «Uztīcīgs draugs ir reta manfa pasaulē,» viņš murmināja, noveldamies ceļmalā un noskatīdamies citiem kroga brālīšiem pakaj. «Kas guļ, tas negrēko,» viņš atbildeja savai sievai, kura to, nākuse meklet, atrada ceļa malā grāvī.

II

Kad gribi preceties, tad apdomā: «Sievam gari mati, bet Tss padoms,» — tapēc, ja gribi dabūt prātīgu sievu, tad meklē ar Tsiem matiem, kuru šinīs laikos arī vairs nav trūkums. Ja tādu esi nolūkojis, tad ievēro arī viņas tēvu. Turedamies pie sakama vārda: «Vecam āzim stīvi ragi,» — priekš kāzām jāv notaisi ar viņu kontraktu, jo citādi viņš var vēl fevi izjokot un nelaiž mājās. — «Nelūko uz sievas ārejo izskatu, jo: «Viss nav zelts, kas spīd» un «Smukums nepilda vēderu». — «Cauru maisu nepiepildisi,» — šos vārdus turi vienumār acu priekšā un, ja esi dabujis sievu, kas līdzinājas cauram maisam, tad to papriekšu salāpi ar krietnu būrza žagaru. Visur un vienumār apmierinies ar vārdiem: «Viss labs, ko dievs dod!»

Vēsmiņu Kārlis

17.

MAIJS

Palet 90 gadi, kopš dzimis (1894)

Jānis Sudrabkalns, Latvijas PSR

Tautas dzejnieks.

Miris 1975. gadā.

JĀNIS SUDRABKALNS

«DEMOKRĀTA» BRILLES

Ja caur rubli uz pasauli skatās —
Tad, lai cik acis platas,
Redz tikai rubli vien.

Jūs, milord, sauc par demokrātu;
Jums acis vājas: div' sudraba rubļus klātu
Priekš acīm prāts Jums sien.

Tās Jūsu brilles: div' sudraba rubļi;
Tās stipras brilles: par velti šļakst dubļi
Un akmens šķērpeles skrien.

Tās prātīgas brilles: žēl—, cēl— un kvēlsirdība
Tām cauri netiek, un mīlestība
Ķau nu nevienu dien:

Ja caur rubli uz pasauli skatās —
Tad, lai cik acis platas,
Redz tikai rubli vien.

1914

22.

SEPTEMBRIS

Paiet 75 gadi, kopš dzimis
(1909) Marti Larni, ievēroja-
raais somu rakstnieks
satīriķis.

MARTI LARNI,
somu rakstnieks

TIESĪBAS REPUBLIKSANTĒRĀ

Divi polismēņi ievēda zālē apsūdzēto. Viņš nostājās tiesneša priekšā,
šobāzīs rokas kabatās. Tiesnesis jaulāja:

- Jūs esat Tomass Vaits?
- Jā, es.
- Dzimis?

— Esmu dzimis.
 — Brīnišķīgi. Atglaudiet matus no sejas, es mēģināšu noteikt jūsu vecumu.
 — Nav nekādas vajadzības to darīt. Man ir ap trīsdesmit.
 — Tādā gadījumā izvelciet rokas no kabatām. Protams, ja nebīstaties, ka var nokrist bikses.

Zālē nošalca smiekli, atdzīvojās klātesošo sejas. Tikai tiesnesis un prokurors palika nesatricināmi mierīgi. Prokurors iemeta skatienu savās piezīmēs un vienmujā balsi sāka lasīt.

— Kā minēts policijas protokolā, apsūdzētais Tomass Vaitis 1971. gada 10. martā pulksten 15.41 iegāja Nacionālās bankas ēkā. Bankas priekšstelpā viņš sāka maskēties, lai gan viņa seja tāpat nebija saskatāma biezo sapinājumos matu dēļ. Bankas durvju sargs Aleks Kerols viņu uzrunāja. Pēc neilgas vārdu apmaiņas Tomass Vaitis izrāva no kabatas revolveri, izšāva uz durvju sargu un mēģināja aizbēgt. Par laimi, policija viņu tūlīt aizturēja.

— Apsūdzētais, ko jūs varat teikt savā labā? — tiesnesis jautāja.

— Todien es tiešām iegriezos bankā. Man, starp citu, kura katra banka nemaz neder. Jābūt vismaz Nacionālajai bankai. Kad es izvilku no kabatas šalli un aizsēju seju, durvju sargs mani sagrāba, draudēdams izmest ārā uz ielas vai pasaukt policiju. Iedomājieties, jūsu godība, kas ar mani notiktu, ja viņš būtu savus draudus izpildījis — es būtu salauzis ribas vai pārsītiis galvu. Durvju sargu abos gadījumos ietupinātu par varmācību. Tāpēc es nolēmu paglābt viņu no šīm mocībām un iešāvu viņam lodi krūūtīs. Šī iemesla dēļ es prasū noraidīt pret mani izvirzīto apsūdzību.

— Jums ir divaina morāle, — tiesnesis piezīmēja.

— Es ievēroju vispārpieņemtās morāles normas, — apsūdzētais svarīgi atbildēja.

— Ko jūs ar to gribat teikt? — tiesnesis bargi jautāja.

Te apsūdzētais pagriezās uz zvērīnāto piesēdētāju pusi un skali paziņoja:

— Katram cilvēkam ir tiesības uz paš aizsardzību. Arī mūsu val-

dība un armija uzskata, ka ir jāizmanto ieroci, ja tiek traucēts mūsu bruņoto spēku iebrukums citā zemē. Tā taču ir paš aizsardzība, jūs paši to labi saprotat. Un, kad bankas durvju sargs man neļauj iet pie kasēm, vēl vairāk, draud izmest mani uz ielas, tad es esmu spiests aizstāvēties, tas ir, šaut viņam virsū. Turklāt, man šķiet, ir smieklīgi celt troksni kaut kāda nēģera dēļ.

— Kā, vai tad durvju sargs Kerols ir nēģeris? — tiesnesis jautāja.

— Nu protams, viņš ir melnāks par lakricu.

— Šis apstāklis zināmā mērā groza lietas būtību. Mjā . . . Vēl pāris jautājumu. Kāpēc jūs aptināt seju ar šalli, ienācis bankas priekšelpā?

— Es sekoju mūsu zemē pieņemtai modei.

— Kas jums bija vajadzīgs pie bankas kasēm? Jūs gribējāt noguldīt savus ietaupījumus?

— Kas vēl nebūst Es gribēju banku aplaupīt.

— Un šai nolūkā taistījāties izmantot ieroci?

— Es ķertos pie tā vienīgi tad, ja man atteiktos atdot kasi ar labu. Jo tādā gadījumā mana rīcības brīvība būtu apdraudēta un man būtu jādomā par paš aizsardzību. Bet šis nēģeris izjauca visus manus plānus.

— Zvērinātos piesēdētājus lūdzu doties uz savu istabu. Nopratināšana ir pabeigta, — tiesnesis sacīja.

Nākamajā dienā Tomass Vaitis atkal stājās tiesas priekšā. Žūrijai spriedums bija gatavs, un tiesnesis to skaļā balsī nolāsīja:

«Zvērinātie piesēdētāji, apsprieduši pret Tomasu Vaitu izvirzīto apsūdzību slepkavībā, nāca pie sekojoša secinājuma: Nacionālās bankas durvju sargs bija pēc dabas ārkārtīgi rupjš cilvēks. Durvju sargs draudēja apmeklētājam, bankas klientam Tomasam Vaitam, izmest viņu ārā uz ielas. Tādējādi Vaitis ieguva morālas tiesības uz paš aizsardzību. Uz jautājumu: «Vaitis ir vainīgs vai nav vainīgs,» — piesēdētāji vienprātīgi atbild: nav vainīgs. Tā kā apcietināšana un vairākkārtējas pratināšanas ir sagādājušas apsūdzētajam morālas ciešanas, zvērināto piesēdētāju padome ierosina, lai Kerola atraitne, misis Bebe Kerola, atdod Tomasam Vaitam pusi apdrošināšanas prēmijas, ko viņa saņēma par vīru.»

Nākamajā dienā informācija par šo tiesas sēdi bija iespiesta laikrakstu pirmajās lappusēs — tūlīt zem reportāžas par augsti situēta Vašingtonas darbinieka preses konferenci, kurā viņš izskaidroja valdības ieņemto pozīciju attiecībā uz karu Vjetnamā.

Bez vārdiem.

D. Breikis

7.

OKTOBRIS

Paiet 120 gadi,
kopš dzimis [1864]
Braņislavs Nušiĉs,
ievērojamais
dienvidslāvu
rakstnieks
satīriķis.
Miris 1938. gadā.

PAR BRAŅISLAVU NUŠIĀU

Braņislavs Nušiĉs dzimis Belgradā papuĉējuja tirgotāja ģimenē. Ieguvis juridisko izglītību, viņš tomēr nepievērsās advokaturai, bet izmēģināja daudz citu profesiju. Strādāja par loredntu, akteri, skolotāju, reportieri, diplomātu. Līdz boldzot atrada savas dzīves isto atcīnājumu, kļūdams par rakstnieku.

B. Nušiĉs sarakstījis ap 50 dramatisku sacerājumu — satīrisķu komēdiju, psiholoģisku drāmu, humoristisku viencēlienu un vodevilu, sacerējis arī stāstus, pamfletus un feļetonus.

Rakstnieka daļbrde ir diezgan pretunīga. Līdzās augsti mākslinieciskiem, dziļi atmaskojošiem darbiem viņš rada arī pavājus, paseklus sacerējumus, kuru mērķis ir uzjautrināt pieticīgus lasītājus. Tomēr pamatā Nušiĉa reālistiskās komēdijas, satīriskie stāsti un humoreskas atmasko patvaldnieciski birokrātiskās pārvaldes sistēmas pretautisko būtību, valdošās šķiras pārstāvju liekulību, sīkmanību un banalitāti, spilgti un pašiesi atēlo sabiedrisko dzīvi Serbijā 19. gs. beigās un 20. gs. sākumā.

B. Nušiĉa ievērojamākās komēdijas ir «Tautas deputāts» [1883], «Protekcijas» [1888], «Ministrienes kundze» [1920], «Misters Dolārs» [1932] un «Doktors» [1936].

1924. gadā, atzīmējot savu 60 gadu jubileju, Braņislavs Nušiĉs publicē garo stāstu «Autobiogrāfija». Grāmatai zaurstrāvo jauks humors, kas nureti pāraug dzēlīgā satīrā. Tā ir vēsta pret birokrātisko mācību sistēmu Serbijā un izsmej valdošo šķiru numsonību un aprobežotību.

Bībeles stāsti

Mācīdamies bībeles stāstus, aizvien vairāk un vairāk nostiecos uz bezdievību. Tas droši vien notika tāpēc, ka dievvārdu sludinātājs, kas mācīja mums dievvārdus, tik bezdievīgi mūs daudzīja, ka vēl tagad, klausoties baznīcā sprediķi par kristīgo mīlestību, es nepārtraukti skatos apkārt, gaidīdams, ka metropolīts teju, teju man šķīls ar zizli vai diakons ar vīraka kvēpināmo frauku. Tas vēlreiz pierāda, ka agras bērnības iespaidi atstāj dvēselē neizdzēšamas pēdas.

Es, piemēram, vēl šobrīd atceros, kā par septiņām liesajām govīm mani septiņreiz kāva ar tik resnu nūju, ka vairs nekad neuzdrošinājos ierunāties par treknajām govīm. Bez tam vēl nekādi nevarēju atšķirt Mariju no Madajas; Madajas dēļ man reiz visas klases priekšā bija jānovelk bikses, jānoguļas uz sola un jāsaņem divpadsmit sitieni pa pliku miesu. Kopš tās reizes, ja man gadījās sastapt sievieti, ko sauca par Madaju, bēgu no viņas neatskaitāmie.

Bet bija arī vieglas stundas. Man, piemēram, ļoti patika Ādams un leva, droši vien viņu naivuma dēļ, bet varbūt arī tāpēc, ka pirmais grēks ir vispār patīkama lieta. Taču, ja Ādams un leva bija patīkami ļaudis, tad viņu bērni man sagādāja briesmīgas mocības. Par pazīstamo firmu «Kains un Ābels» mani sita trīs reizes. Pirmo reizi mani nopēra tādēļ, ka es teicu, ka Ābels nositis Kainu. Otrreiz — par apgalvojumu, ka Kains un Ābels ir apustuļi. Bet trešo reizi, skaidri vairs neatceros, man šķiet, es pastāstīju, kā Kains par trīsdesmit sudraba grašiem pārdeva Ābelu ēģiptiešu līgoņajiem.

Eksāmens, protams, pagāja vienos smieklos. Komisijas priekšsēdētājs nepārtraukti turēja vēderu un ik pēc brīža iesaucās:

— Turpini, mīlais, turpini! Ilgi neesmu tā smējies!

Bet eksaminētājs virsmācītājs trīs reizes draudēja man ar dūri, taču ikreiz, atcerēdamies mirkļa svīnīgumu, savaldījās un tikai caur zobiem norūca kaut ko par maniem vecākiem.

Skaidrs, ka vajadzēja tikai vienreiz kļūdīties, lai pēc tam viss saietu grīstē.

Veltīgi virsmācītājs centās mani glābt, uzdodams pašu vieglāko jautājumu no vispatīkamākās lekcijas — par Ādamu un Ievu.

— Adams un Ieva, — es iesāku, — bija pirmie cilvēki... pirmie cilvēki... Ādams bija pirmais vīrietis, bet Ieva bija pirmā sieviete. Un, tā kā viņi bija pirmie cilvēki, viņi dzīvoja paradīzē. Un viņi ļoti labi dzīvoja, bet Ādams reiz iekoda Ievai, iekoda Ievai..., un par to dievs kungs viņam pārlauza ribu...

Tālāk, par lielu patīkšanu komisijas priekšsēdētājam, viss gāja tādā pašā garā. Es jaucu Veco un Jauno derību ar tādu meistarību, ko varētu apskaut profesionāls kāršu spēlmanis, kam jāmanipulē vienlaikus ar diviem kāršu komplektiem. Divreiz virsmācītājs mani mēģināja aplūsināt, bet komisijas priekšsēdētājs ikreiz uzmundrināja un lika turpināt, pārtraukdams virsmācītāju:

— Netraucējiet viņam, lūdzami, ļaujiet vismaz krieļņi izsmieties!

Divpadsmit apustuļus es iesēdināju Noasa šķirstā, par Sodomu un Gomoru teicu, ka tās ir divas svētnīcas, kurās Kristus ar panākumiem sludinājis savu mācību; par Kristu es vēl sacīju, ka viņš četrdesmit dienas pavadījis valzivs vēderā, gatavodamies dievvārdu sludināšanai, bet par desmit dieva baušļiem teicu, ka Jūdass tos pārdevis Ararata kalnā. Un, beidzot, uz jautājumu par Pilātu es atbildēju, ka viņš ir Mozus dēls, ka no viņa cēlusies liela cilts un ka viņš, šo darbu paveicis, nomazgājis rokas.

Vārdu sakot, vēl tagad nesaprotu, kas gan smieklīgs varēja būt manās atbildēs un kāpēc komisijas priekšsēdētājs tā smējās. Man, tāpat kā daudziem tagadējiem kristiešiem, mācība par Kristu bija daudzu divainu un neticamu stāstu savirknējums, un es neuzskatīju par lielu grēku tos sajaukt. Man pat šķiet, ka tas, kurš prastu visus bībeles stāstus noskaitīt kā no grāmatas, Kristus mācību nezinātu labāk par mani.

Roku uz sirds liekot, man jāliecina, ka virsmācītājs mums skaidroja ne tikai bībeles stāstus, bet atklāja arī pašu kristīgās ticības būtību, un tieši šīs būtības dēļ mēs visi gandrīz aizgājām bojā. Tā, piemēram, virsmācītājs garī un plaši runāja par kristīgās ticības

13.

NOVEMBRIS

**Paiet 40 gadi, kopš dzimusi
(1944) Kļa Liede, latviešu
padomju māksliniece
karikatūriste.**

— Priekšniek, tie stabi domāti elektrolīnijai...
— Nekas, rīt nodosim šķūni ekspluatācijā, tad savus stabus varēsi
saņemt!

K. Liede

Bez vārdiem.

K. Liede

Komikss. (1.) Turpinājums 132. lpp.

K. Liede

16.

NOVEMBRIS

Paiet 80 gadi, kopš dzimis (1904)
Ādolfs Talcis, latviešu padomju
prozaīķis.

MOTOCIKLETS

Mūsu pilsētiņa ir dažādus notikumus pieredzējusi: ugunsdzēsēju jauniegādātās šļirces dievvārdīgu iesvētīšanu, Meieroviča viesošanās, aizsargu parādes, kapu svētkus, dziesmu svētku atskaņas un vēl daudzus sīkākus notikumus, par ko nav vērts runāt. Vēl, piemēram, varētu gan atzīmēt arī tirgotāja Cirkātiņa romantisko pastaigāšanos apakšbiksēs pa lieveņa juntu toreiz pēc tā pamatīgā skandāla ar sievu un viņas mājas draugu, bet arī tas tikai tāds zināmā mērā notikumiņš, par ko pilsētiņas iedzīvotāji runāja tikai nepilnu pusgadu, no Lieldienām līdz «Medus svētkiem».

Sauzaru Pēterim motociklets — vot ir notikums! Īsts numurs zināmā mērā. Pilsētiņā visi mutēs vien noplāta no pārsteiguma un zirgi dejo uz pakajkājām — kā Martas Grimm dzejā.

— Pagāns, kur viņš tik daudz naudu ņēmis? — dažs labs pabrīnās.

— Kur ņēmis? Ej tu tādām vairs prasi, kad viņš ir runāt aizmirsis. Padrāžas garām kā vējš — noskaties tik un netrāpies ceļā.

Protams, ka Sauzaru Pēterim tagad arī savi ienaidnieki. Visi, kam pieder bailīgi zirgi un kas pārāk tuvu ceļam sarakuši grāvjus . . . Bet gedu taisnībail Viņam ne mazāk arī draugu. Ja, piemēram, iedomājas ar savu mašīnu apstāties tirgus laukumā, sarodas apkārt vesels bars cienītāju. Tā un tā, saka, smuka mašīna . . .

Sauzaru Pēteris smaida.

— Nez' cik tāda varētu maksāt?

— Cik nu lielu maksā, kādu simtūkstoti, — pavīri atbild Sauzaru rēteris.

— Hm, — cienītāji paliek domīgi, — laba naudīņa.

Visi aplustī un bijīgi skatās mašīnā un Sauzaru Pēteri, kas, kaut arī sēdus, jūtas veselu galvu pārākšs pār citiem. Sak', pabrīnieties arī, gnīdas, vai jūs savā mūžā ko tamlīdzīgu esat redzējuši.

Cienītāju pūlītim cauri izlaužas Gaisiņu Jānis. O, liels draugs Sauzaru Pēterim! Viņš sniedz tam roku un smaida kā jauna meitene.

— Nu, kas ir, — viņš saka, — dod izmēģināt.

— A! Vai tu maz proti? — lieļtīgi atbild Pēteris.

— Kas tur ko prast! Parādi tik, kā palaiž vaļā un ciet. Ja prof ar velosipēdu . . .

— Šis nu gan nav velosipēds, — pārtrauc to Pēteris, mazliet apvainots.

— Ai, ko runā! Laidīs vaļā — redzēsi . . .

Un Sauzaru Pēteris arī rāda savam cienītājam un labākajam draugam mašīnas noslēpumus — un šis pucē vaļā. No sākuma gan iet šā tā, bet, kad tiek uz šosejas, — vējš vien svilpo gar ausīm.

Pabraucis labu gabalu, Gaisiņu Jānis mēģina apturēt. Bet, kā pieskaras, motors iekaucas vien un vēl trakāk sāk skriet.

— Velns ārā, kā tad tas bij? — nobīstas Gaisiņu Jānis un

Nekāl Motors slarkš vien un ne vairs skrien, bet taisni lido. Gaisiņu Jānis nedrīkst ne pakustēties. Iekrampējies rokturos un noliecis galvu, lai vējš to nenorauj, viņš joņo kā nefabais uz slotas kāta. Arvien tālāk, arvien tālāk . . .

Milzīgais ātrums pāriet arī uz zirgiem, kas gadās ceļā. Tie slienās stāvus ilksīs, sprauslā un vispār — atstāj tādu iespaidu, it kā pestīšanas armija te būtu palaidusi kādu bungotu triku. — Nu, protams, ka pēc šāda trača arī grāvjiem sava nozīme.

Gaisiņu Jānis saņem pēdējos spēkus, lai noturētos briesmoņa segļos, un no visas sirds nožēlo to stundu, kad dzimis tik nelaimīgs.

— Ak, Jēziņ, aptur! — viņš čukst, — Jēziņ, aptur . . .

Bet Jēziņš ir tīrais spīčka priekš divcilindrīgā DKW.

Pilsētiņa jau sen aiz muguras. Motociklets nogriežas no šosejas un laiž tādā pašā ātrumā pa lielceļu uz kaimiņpilsētiņu. Kilometru stabi skrien kā sētas mieti un lauku mājas ceļmalā — kā filma, seansam beidzoties. Gaisiņam vairs prātā nenāk doma mašīnu apturēt — tas liekas neiespējami. Dažos acumirkļos viņš atceras visu savu dzīvi, savu koloniālveikaļu, ligavu un jauno žaketi, kas pasūtīta pie drēbniekmeistara Zilbermaņa, jo nākošā acumirkli, liekas, ieraudzīs sevi salauztiem kauliem guļam kādā grāvī vai arī pretimbraucēja ratos.

Te jau arī kaimiņpilsētiņa. Ļaudis izbrīnījušies skatās pakal ārpazītajam braucējam, rāda dūres un lamājas. Uz stūra jau pa gabalu plāta rokas kārtībnieks, bet nākošā acumirkli ir laimīgs, ka paspējis novākties no ceļa. Viņš izšauj vēl pakaļ, bet arī tas nelīdz. Motociklets skrien bez jēgas apkārt un apkārt pilsētiņai — liekas, nekad vairs neapstāsies, iestāsies perpetum mobile, un nelaimīgais Gaisiņu Jānis izžūs, sēdot uz tā. Bet tomēr! Benzīns ir

likai benzīns un nav nekāda jauna maģija. Izdedzis izsit vēl savādus pakšus un apstājas. Beidzot! Kad Gaisiņu Jānim ir jau sirmi mati un zilgas lūpas . . . no bailēm.

No šī gadījuma pagājis dažs labs gadiņš, bet mūsu pilsētiņā to sīki jo sīki atceras. Ja kāds ierunājas par motocikletu, tam tūlīt tiek uzprasīts:

— Ai, tu laikam nezini, kas ir motociklets? Kā Gaisiņu Jānim izgājis? — Nu, brālīt, tas tik ir numurs, labāk pārmet krustu!

Un, protams, stāsts sākas atkal no gala . . .

1931

(No krājuma «Dumpīga grāmata»)

— Tēti, vari neslēpt, ka pīpe. Es pats to atklāti daru jau trīs gadus!

E. Oss

BĒRNĪBAS DRAUGS

Nē, neliagsimies, mēs pārāk daudz interesējamies par savu līdzpilsoņu personisko dzīvi. Mums sīki jāzina, ar kādām dāmām tas un tas brūnējas, cik reizes to un to veduši uz Straupi, kāds sods piespriests tam un tam par izejniecības mazcenzētiem vārdiem. Mūsu interesi zināmā mērā varētu saprast, ja mēs pievērstu uzmanību slavenībām, visādiem komponistiem, dzejniekiem un seksologiem, taču mums neizprotamā kārtā ir tieksme skatīt pumpas un plāksterus arī gluži neievērojamām personām. Dzīvo, sacīsim, kluss un pabailīgs cilvēciņš, saukts par Puķaino. Kāpēc tieši par Puķaino? Ai, ai, cik netaktiska ziņkārē! Nu labi, paskaidrosim. Par Puķainajiem sauc tos, kam ir vājība nedaudz atsvaidzināties ar odekolonu, turklāt atsvaidzināties nevis ātri, bet iekšīgi. Dažreiz Puķainais smaržo pēc «Lavandas», dažreiz pēc «Maijpuķītes» vai «Cerīņiem». Vārdu sakot, no Puķainā nepārtraukti velk ziedu dvesma.

Tātad Puķainais... Lai taču tas Puķainais dzīvo, lai priedājas par sauli, kukainīšiem un sniegbaltiem mākoņiem. Bet nē, mēs uzvelkam milicijas pilnvarotā uniformu un sākam viņu tincināt, kur viņš ņem naudu priekš

maizes un siļķes, kaut gan Puķainais varbūt maizi un siļķi nemaz neēd, varbūt viņš pārtiek no naglām un banāniem. Kas attiecas uz naudu, tad to Puķainais nopelna pavisam godīgi, ar pudelēm. Tūkšām, protams. Viņam ir apbrīnojama nojauta, kurās dienās un kuros krūmos pudeles mētājas. Pateicoties šai nojautai, Puķainajam atliek izstiept rociņu — un, lūdzu, iemetiet divdesmit kapeikas viņa vestes kabatā!

Tātad jautājums, no kurienes viņam rodas nauda, ir skaidrs kā asara. Un tomēr mūsu netaktiskā ziņkārē vēl nav rimusi,

mēs katrā ziņā gribam izdibināt, kur, kādā kantorī Puķainais strādā. No pieredzes zinādams, ka mūsu jautājumiem nebūs gala, ka fincināšana turpināsies līdz ģībonim un vēl ilgāk, Puķainais laiku pa laikam mēdz pastrādāt sabiedrībai derīgu darbu. Lūdzu, ievērojiet — nevis kaut kādu, bet sabiedrībai derīgu!

Protams, iesaistīšanās sabiedrībai derīgā darbā nenotiek uzreiz, jo cilvēks nevar izlēkt no ierastā dzīves ritma, kā plīks izlec no degošas pirts. Vispirms sākas nesteidzīgas konsultācijas ar paziņām un draugiem. Konsultāciju rezultātā pamazām izkristalizējas optimālais variants: Puķainais lies sviedrūs augļu un sakņu bāzē. Taisnība, bāzē tu neredzēsi tādas leipufrijas bildītes, kā strādādams veikalā, taču arī tur nav tikai tukšums un trīs plīkas utis. Bāzē atved citroniņus, atved banāniņus, apelsīniņus atved un citu, vēl smalkāku mērkaķbarību. Nerunāsim nemaz par pierīšanās iespējām. Puķainais pats savām acīm ir redzējis, cik veikli bāzes veči aizlaiž citronu kasti par divām kviesenēm. Par divām lielajām kviesenēm! Kas affiecas uz nākšanu un nenākšanu, tad jāteic, ka cilvēkam augļu un sakņu bāzē ir jāpaplivinās drusku biežāk nekā remontu, svītrīņa, celtniecības pārvaldē. Bet, ja cilvēkam organisms kādreiz neturas kopā, tad viņš var nosviest aiz kastēm pāris vatnieku un krist virsū. Tā ir patīkama atpūta, smaržo āboli, smaržo bumbieri, un dusošais krāc svētlaimīgi kā šķīsta jumprava. Turklāt bāzei ir vēl viena priekšrocība — tā atrodas netālu no kafejnīcas «Nāburgs». Puķainajam neizsakāmi patīka stundīņu pasēdēt pie «Nāburga» ļodzīgajiem galdiņiem, paklausīties drusku pļerkstošu translācijas skaļruni un paskatīties, kā veči lej rīklēs «Izabellu». Diemžēl resnā, briesmonīgā oficiante Puķaino bez žēlastības trieca ārā un trieca tāpēc, ka Puķainais kādreiz, pirms simt gadiem, no kafejnīcas galdiņiem nejausi bija pievācis pāris tukšas pudeles. Ko lai dara, neaizsargātam visi dara pāri, un visi viņu nerro. Lai izvairītos no pazemojošiem skandāliem, Puķainais «Nāburgā» iekšā vairs negāja, viņš palika ārpusē un kafejnīcas paradīzi vēroja pa logu. Tas nekas, ka loģam bija priekšā aizkari, aizkaros vienmēr var atrast spraudziņu. Un ko bīkla dvēsele vairāk drīkst vēlēties!

Augļu un sakņu bāzē Puķaino sagaidīja ar smaidiem, mīļiem vārdiem un klanīšanos. Lūdzu, lūdzu, ļoti jauki, ļoti pareizi, ka esat nolēmis strādāt mūsu kolektīvā. Taisnība gan, jaunajam darbiniekam par godu orķestris nespēlēja, un šis apstāklis Puķaino drusku sarūgtināja. Kantorim, kur ir

tik liels darbinieku trūkums, vajadzēja parūpēties, lai atnācēji tiktu sagaidīti drusku sirsnīgāk. Nekas, to mēs piedosim un ķersimies pie darba, jo darbs, kā zināms, dziedē visus aizvainojumus.

Un tomēr — sagaidīšana bez orķestra bija ļauna zīme. Nolādēti drīz Puķainais saprata, ka citronus, banānus un apelsīnus viņš redzēs vienīgi sapņos un arī tad visai reti. Šos cēlos augļus sekmīgi aizstāja sapuvušas bietes. Ar lielām, elligi smagām šķipelēm bietes vajadzēja šķūrēt arī no pagraba, sviest mašīnās un vest uz izgāzuvu. Likten, kam esi tik riebīgs un bargs!

Starp citu, bargs bija ne tikai liktenis, sakņu preczinis Kākars bija vēl bargāks. Sapuvušās bietes šķūrēdams, Puķainais ar trīsām un apbrīnu vēroja Kākara lieliskos žestus un izdarības. Tiklīdz no kolhoza atbrauca mašīna ar kāpostu kravu, šoferītis tūdaļ tecēja pie Kākara un mīļīgi runāja:

— Es te nu atvedu... Pieņemiet, ja drīkstētu lūgt...

Kākars paskatījās uz šoferīti, kā dievi skatās uz pīšļiem, un gāja. Tas bija lielisks gājienš — lēni, nosvērti soļi, apmācies vaigs un tālē vērstš skatiens. Rādi, niecīgais, kur ir tavi kāposti!

Pēc rūpīgas apskates krava tika pieņemta. Bet ne jau vienmēr, ne jau vienmēr! Ja Kākaram kaut kas nepalika, vai nu šoferītis, vai kāposti, viņš parādīja ar roku uz vārtiem, un punkts. Šoferītis mēģināja kaut ko pikstēt par agrajām salnām, par slapjumu un sausumu, bet Kākars vispār neklaušījās. Saulainu faciņu, dvēselīt, un lai tie kāposti cūkām iet pie sirds! Tajās reizēs, kad Kākara vaigs bija sevišķi apmācies, kāpostu izraidīšana no bāzes notika ievērojami skaļāk.

— Lopiem, lopiem, šitos lopiem! Re, cik nesmukas lapas, re, cik pretīgas galviņas! Nerādi, es vaigs neskatīšos, man nāk vēmiens!

Ar kartupeļu vedējiem Kākars tika galā vēl žīgāk.

— Ko tu atvedi, kartupeļus? Kur tad ir tavi kartupeļi? Mašīnā? Mans ārpātīgais dēls, tie taču ir zirņi! Un tagad — adjē, kā eskimosi saka...

Kamēr Puķainais šķūrēja bietes, pienāca algas diena. Kā zināms, algas dienas visādām pārvaldēm, kantoriem un bāzēm ir stihiska nelaime, tās plauj virus briesmīgāk nekā karš, bads un mēris. Kas attiecas uz Puķaino, tad viņu nopļaut nebija tik viegli, viņš pie pļaušanas bija pieradis un krīta pēdējais. Bet pirms krišanas viņam allaž uznāca cilvēkmīlestības lēkme, viņš gribēja apkāmpēt visu pasauli, katram pateikt kādu labu vārdu, noglāstīt

galvu un apraudāties aiz sajūsmas. Tā nu vajadzējās, ka algas dienā Puķainais, mīlestības pārņemts, ieraudzīja Kākaru un bez kavēšanās līgoja viņam klāt. Kākars tobrīd stipri izmisušam šoferītim brāķēja gurķu kravu un bija nepatīkami pārsteigts, kad viņu pēkšņi apkampa un nobučoja uz paplīkā pakauša.

— Tu nemaz neesi pārāk liels lopsl
— Puķainais cēlsirdīgi paziņoja. — Gan jau kāds par tevi ir vēl lielāks!

Pastāv nerakstīts likums, ka atbildīga persona, lai arī cik neganta tā būtu, uz miglainiem večiem kliegt nedrīkst. Nedrīkst tāpēc, ka miglainais atbildīgo personu var publiski nolamāt, bet tas ļoti kaitē atbildīgās personas autoritātei. Ļer, Ļer, Ļer, un autoritāte pagalam. Tāpēc Kākars aprobežojās ar īsu pavēli:

— Nepuķojies, ej gulēt!

Puķainais vēlreiz nobučoja Kākara pakausi un līgoja atpakaļ pie pārējiem vīriem, lai cītīgi turpinātu algas dienas svinēšanu.

Iespējams, dažam var rasties doma, ka Puķainais ar savām mīlestības lēkmēm grib priekšniecībai pielīst. Šo iespēju mēs kategoriski noraidām. Puķainajam nebija absolūti nekādas vajadzības kādam pielīst, jo viņš pēc algas dienas parasti izgaisa. Katram pudeļu lasītājam ir ļoti labi zināms, ka viņu par slaišu un parazītu drīkst zāķāt tikai tad, ja viņš mēģinās apkārt bez darba trīs mēnešus un ilgāk. Bet Puķainais, re, nupat veselās divas nedēļas ir nostrādājis augļu un sakņu bāzē. Pateicoties šim apstāklim, viņam ir juridiskas tiesības visu jauko vasariņu nodoties pudeļu lasīšanai. Tā nu tas ir, likumus vajāg zināt!

Tāču nevarētu sacīt, ka otrā rītā pēc algas dienas svinībām Puķainais justos sevišķi pacilāli. Viņam, kā mēdz sacīt, bija zināmas finansiālas dabas grūtības, respektīvi, kabatās viņš spēja sagramstīt četrdesmit trīs kapeikas un ne grāstīti vairāk. Diemžēl lētākais odekolons, ko torīt galantērijas bodē varēja dabūt, maksāja deviņdesmit... Nekas, Puķainais nekritīs izmisumā,

viņš paložņās pa krūmiem pie kultūras nama, paložņās pie jauncelnēm, un līdzekļi radīsies.

Līdz krūmiem Puķainais tomēr netika. Netālu no kultūras nama viņam blakus nočīkstēja bremzes, nograbēja mašīnas durtiņas, un Puķaino uzrūnāja nepazīstama balsis:

— Čzu, bambīnol!

Raugies, vakarējais šoferītis, kas diedelēja, lai Kākars pieņem gurķu kravu! Puķainais pieklājīgi tuvināja vienu pirkstu cepures nagam.

— Mojen!

— Paklausies — vai tu pazīsti to nūģi? — šoferītis jautāja. — Nu to, kam tu vakar ģīmi laizīji.

— Tas ir mans bērniņas draugs! — Puķainais bezkaunīgi atbildēja. Šoferītis gandrīz vai gaisā palēcās.

— Na nū! Zini ko, aizliec vārdiņul! Lai viņš nekasās, lai pieņem... Nu, aizliec vārdiņul!

Puķainais paskatījās uz mašīnu. Kā tad, tās pašas kastes, tie paši gurķi! Mēs nezinaim, kāda pārdabiska gaisma tajā brīdī iespīdēja Puķainajam paurī, mēs zinām vienīgi to, ka Puķainais nokreksējās, pakešējās un teica:

— Varētu jau aizlikt, bet tā laika, redzi, ir maz.

Ko šoferītis atbildēja? Neko viņš neatbildēja, viņš iebāza Puķainajam kabatā desmitnieku. Līdz ar to viss bija pateikts, un Puķainais neticami veikli ierēpās mašīnas kabīnē. Piespied pederi, šoferī, mēs braucam bučot bērniņas draugul!

Pie bāzes vārtiem, kā parasti, bija mašīnu rindiņa, pavisam normāla rindiņa. Puķainais izkāpa un pavēlēja šoferīlim:

— Stājies galā.

Un tagad uz priekšu, pretī nezināmajam!

Kākars tobrīd, rokas kabatās sabāzis, kaut ko ķērcā diviem šoferiem, bet pārāk negants, kā likās, viņš nebija. Puķainais drošiem soļiem piegāja pie Kākara. Šmakt, un bērniņas draugs bija nobučots.

Kākars pirmajā brīdī drusku apjuka, un Puķainais varēja mierīgi pasacīt savu sakāmo:

— Tu nemaz neesi tik pārāk liets lops! Gan jau kāds par tevi ir vēl lielāks! Šoreiz Kākaram radās miglains nojēga par situācijas būtību.

— Pārdzēries, pancka, — viņš šoferiem paskaidroja. — Mūsu bāzē tādi vien salien. Dažreiz gribas ķert rungu un sist visus nost.

Puķainais juta, ka šajā vietā vajadzētu affālināties, un to viņš arī darīja. Riņķī un projām! Skaties, šoferītis, kas lūdza aizlikt vārdiņu, ir izrāpies no mašīnas, atnācis pie vārtiem un lūg. Lai lūg!

— Ved iekšā! — Puķainais šoferītim uzsauca. — Viss ir oki, dok!

Tā, un tagad jāizgaist, citādi šoferītis par izcūkošanu var ievilkēt pa zobiem. Puķainais tā arī darīja, viņš izgaisa. Protams, kafejnīcai «Nāburgs» garām tikt nebija iespējams, bet tas ir gluži dabiski, jo neviens cilvēks ar desmitnieku kabatā kafejnīcai garām vēl nav ticis.

«Nāburga» resnā oficjante, kā jau to varēja gaidīt, Puķaino bez kavēšanās gribēja triekt prom. Mīļā, nesteidzies, kam jānotiek, notiksies... Jēl pamef actiņu uz šīto papīriņul Ko nu tu teiksi? Vai finansiāli labi situēts viesis zags tavas tukšās pudeles? Nezags, nekādā gadījumā nezags! Tāpēc nosēdini viņu tur, stūrī pie geldīņa, un atnes... Nu, to jau tu pati zini, ko atnest! Pasēdēšana «Nāburgā» bija jauka, bet tā tika iztraucēta pavisam negaidītā vīzē. Brīdīt, kad Puķainais tecināja rīklē pēdējās lāsītes, nezināms indivīds viņam uz pleca uzlika roku. Šoferītis ar gurķiem ir pasūlīts uz kluso vietu — tā bija Puķainā pirmā doma. Viņš tramīgi apcirtās riņķī un ieraudzīja pilnīgi svešu purnu.

— Paklausies, priekšniek, — svešais ierunājās sīrupa balstiņā. — Neesi čabraks, aizliec savam bērniņbas draugam vārdu... Man ir trīsdesmit kastes ar redīsiem...

Šie vārdi varēja nozīmēt tikai vienu — gurķi ir aizgājuši. Bet gavilēt vēl par agru, nākošais kauls var iesprūst rīklē! Tāpēc Puķainais svešajam neko neatbildēja. Viņš, redzot, pārdomāja, aizlikt vārdu vai neaizlikt.

— Švaki būs, — Puķainais pēc pārdomām vēsi atbildēja. — Redīsu pašreiz ir līdz riebumam daudz. Un vispār, par sekēm es negarantēju.

— Paprovē, paprovē! — sīrupa balstiņa sāka trīcēt. — Jau otro dienu es ar redīsiem mētājos apkārt kā žizīķis!

Tas nu tā, bet vai sīrupainais prafīsies? Viņš pratās! Žvipt, desmitnieks kabatā, un dodies ceļā, cēlais svešiniek!

Pēc trešās nobučošanas Kākara domas par Puķaino mainījās.

— Tev, vecīt, ir švunkrats ripāl — viņš skumji konstatēja. — Bet tas nekas, kāp piektajā tramvajā un brauc līdz Aptiekas ielai. Saprati?

Puķainais visu saprata. Viņš aizgāja pie sīrupainā šoferīša un īsi pavēlēja:

— Ved! Pieņems.

Un pieņēma, goda vārds, pieņēma! Tūlīt pēc tam notika kaut kas pārda-bisks — Puķainais uzspļāva pudelei. Lieliskai, tukšai pudelei, kas gulēja nātrēs pie bāzes sētas un par ko taras punktā viņam bez runāšanas noskai-tītu divdesmit kapeikas. Splāviens, tēlaini izsakoties, Puķainā dzīvā iezva-nīja jaunu laikmetu. Turpmāk viņš vairs nebūs pazemīga būtne nosmulētā praķī, kas ložņā pa krūmiem pēc tukšām pudelēm, turpmāk viņš būs figū-ra, kam klanās. Ne pārāk zemu, bet tomēr klanās.

Tas nebija dzejisks pārspīlējums, Puķainā priekšā patiešām sāka klanī-ties. Uzreiz, protams, ne, pamazītēm. Viens šoferītis nāca un nolieca galvi-ņu, otrais, trešais, bet, skaties, ceturtais jau klanījās saskaņā ar tradīciju. Klanīšanās galvenokārt notika «Nāburgā». Puķainais tur ieradās katru rītu tā ap deviņiem un apsēdās stūrī pie galdiņa. Tūlīt pēc apsēšanās viņa priekšā godbijīgi tika nolikta maķenīt nosmulēta papīra lapiņa, ko resnā oficiante sauca par menjū. Sekoja attiecīgs Puķainā rīkojums, un, lūk, viņa jau nesa vieglas brokastis ar siļķīti un pipargurķīšiem, jo Puķainajam iek-šas no rītiem vienmēr prasīja kaut ko stiprāku.

Brokastis vēl nebija galā, kad parādījās kārtējais šoferītis, bikli apsē-dās uz krēsla malīņas un ieklepojās. Puķainais ēzdams nevērīgi no-rūca:

— Nu?

Atbilde allaž bija viena un tā pati.

— Vecīt, neesi čabraks, aizliec savam bērņības draugam vārdiņu! Es atvedu bietes . . .

Tā sākās Kākara regulāra bučošana. Jāteic, viņš pie bučošanas samērā ātri pierada. Ko lai dara, nāk plānprātīgš un bučo. Bēdīgi, bet, ja labi

padomā, mēs visi varam pārdzerties un sajukt. Neviens no tā nav pasargāts...

Pēc kārtējās bučošanas Kākars parasti deva Puķainajam maķenīt iepu-
vušu bumbieri un labu padomu:

— Še, iekod un lasies! Ja tu te vēlreiz atvilkies, tevi aizvedīs pie citiem
frakajiem, bet tie tev kniebs pakaļāt!

Gāja dienas, un Puķainais savu laimes govī slauca abām rokām. Viņa
ienākumi, taisnība, nebija visai vienmērīgi, bet iztikēt varēja — un kā vēl
varēja! Pat samērā tukšā dienā Puķainais uz «Nāburga» galdīņa varēja
nolikt puslīdz solīdu summu, lāpēc dzērieni, ar kuriem viņš nedaudz
atspirdzinājās, arī bija puslīdz solīdi. Par septiņdesmit kapeiku odekolo-
niem ne runas vairs nevarēja būt — pie velna šos riebīgos, veselībai kaitī-
gos blakšūdeņus! Ir taču vēl pasaulē tādi traucīgi ar zvaigznītēm, trim,
četrām un piecām, Lūk, tiem un tikai tiem Puķainais turpmāk parādīja pie-
nācīgu godu. Viņam neizsakāmi patika sēdēt «Nāburga» kaktiņā, lēnām
sūkt zeltaino dzērienu un grimt pārdomās. Ko viņš īsti pārdomāja, mēs ne-
zinām, taču pārdomu brīžos Puķainais bija visai apgarots, skatījās, cil-
vēks, kaut kur tālu pāri pūja galvām un reiz: pa reizei atturīgi nožagojās.
Ja viņu tādā brīdī iztraucēja šoferīši ar savām nožēlojamajām bietēm, kā-
postiem vai burkāniem, Puķainais kļuva negants, piecēlās drūms kā nelai-
mi nesošs mākonis, saraustīja bikses un gāja. Bet viņš negāja pie Kākara,
nē, viņš pavēlēja sevi aizvest pie šoferīša mašīnas.

— Lopiem, lopiem, šitos kāpostus lo-
piem! — tūlīt noskanēja bargs brēciens.
— Re, cik nesmukas lapas, re, cik čaganas
galviņas! Nerādi, es vairs neskatīšos, nāk
vēmiens!

Ja tie nebija kāposti, bet kartupeļi, brē-
ciens skanēja vēl diženāk:

— Ko tu atvedi, kartupeļus? Kur tad ir
tavi kartupeļi? Mašīnā? Mans ārpātīgais
dēls, tie taču ir zirņi! Un tagad — adījē,
kā eskimosi saka!

Pateicis šos bargos vārdus, Puķainais
cēli atgriezās «Nāburgā», paskatījās uz

Bez vārdiem.

J. Brinķis

Komikss. (2.) Turpinājums 152. lpp.

K. Liede

NAKTS SARGA *pedejais piedāvājums*

Visvisādiņi ir gājis. Nakts darbs ir galvenais darbs. Dienā brīnumi reti kad gadās. Bet pa tumsu! Ak! ... Nelej tik daudz! Ka tev nevar iestāstīt. Ceturtda!glāzīti, un pietiek. Es pie tādas normas esmu turējies un turos. Kad atnāk kāds garo laiku īsināt, tikai pa mazam slāpjuņam, lai tu esi skaidrs no vakara un skaidrs no rīta.

Ak! Visvisādiņi ir bijis... Tu gribi ieliet pilnu, lai es dzeru, cik nākas. Neizpas. Citiem ir pievilksanas spēks, man ir ievilksanas spēks. Kā pie lūpām — šurkt! Un iekšā.

Saku — pa dienu ir ikdiens. Bet naktī! Vai pasaulē cilvēku tik pulka būtu, ja nebūtu tumsas. Nu, redzi, tik gudrs tu arī esi. Ja naktī kaut kas notiek, viss ciems uzreiz zina. Kad veikalus uzlauž? Naktī. Kad bankas aplaupa? Naktī. Un visa pasaule par to runā. Naktssargs ir pašā pirmajā līnijā. Amerikas bankās uz viņu pirmo lodi tēmē. Pirmajam mutē višķi bāž. Un, kad laimējas palikt dzīvam, pirmajam prasa, kā tur bija.

Ko smeijies? Es par bankas sargāšanu nesapņoju. Tepat visvisādiņu uzdevumu pietiek. Tagad nesargāju? Pareizi, bet inan par nakts dzīvi viss zināms. Es esmu informācijas banka. Vienmēr apdraudēts. Tā tikai no malas var likties — vecītis pa māju rušinās un savu večiņu sargā. Skaidrs, ka no šās vairs nav, ko sargāt. Bet man jāuztur kurāža. Es viņai cieti nosaku — kur tev atkal acis klaiņo? Večiņa uzreiz saraujas. Un, ja saraujas, tad ir labi. Iznāk, ka es par sievu esmu nomodā. Un viņa jūt, ka es nemaz tik vienaldzīgs neesmu. Darīt jau nekā nevajag, bet lai viņa saprot, ka iekšā pulsē.

Ak! Vai tevi vienreiz nevarēs iemācīt glāzē ieliet! Tu esi noskatījies, kā konjaku dzer? Šļuku ieklunkšķina tik lietā glāzē kā mutesbloda. Ar sāaurinātu augšu. Un tad silda saujā, lai buķeti var saost. Kādu buķeti? Kad tu pirtī slotu samērcē un uzšauj pa miesu, vai tu degunā kaut ko noproti? Tā jau ir tā buķete. Es tev nepārmetu, bet izglītoju. Ne tev laika

bijis lasīt, ne pārdomāt. Nav tā kā man — apstaigā objektu, pāršķir lapu, parunājies ar Sokratu. Kādu apsardzes priekšnieku? Tas ir Sosins. Bet šite — tas ir Sokrats. Senais domātājs. Pamācos no Sokrata un pamācos no tevis. Ko no tevis? Es jau tik tieši nedomāju, bet apnestā nozīmē. Lai gan — ko no nieka ābotzagļa var pamācīties. Toreiz es vēl ābeļdarzu sargāju. Eju, skatos — lasa. Tāds šmulis — nav vēl astotai klasei ticis cauri. Kā es tuvāk, šis ābolus izbārsta un pats stāv. Prasū: «Ko tu dari?» Šis: «Meklēju, uz kā pakāpties?» Es viņam: «Kur pakāpties?» Šis: «Kā, kur? Onkultī, ābelē taču!» Man jau uzsīt žultī. Bezkauna, vairāk nekā. Šis: «Vai jūs nepalīdzētu?» Visvisādiņi ir bijis, bet tā nu ne. Es: «Varu tev palīdzēt aiz restītēm tikt.» Šis: «Kā tad es zemē dabūšu?» Es: «Ko tad?» Šis: «Nu savu somu.» Labi ieskatos — jā, zarus stāv. Šis: «Iekrita ābelē.» Es: «Kā tad var no apakšas uz augšu nokrist?» Šis: «Puikas mētāja.» Es: «Kāpēc gan pa dienu nepaņēmi?» Šis: «Kauns bija.» Ceturdaļu lej, saku! Nu labi, lai iet kāds piliens pa virsu.

Ak! Kad sargāju cūku kompleksu, tā bija pavisam cita atbildība. Ābols šur vai tur — katrs jau nav aktos ierakstīts. Bet sivēns uzreiz grāmatā iekšā. Es viņiem teicu — pagaidiet, lai tie vārgākie apsprāgst, un tad lieciet aktu vākos. Ko? Par citu gribēju stāstīt? Kā tu zini, ko es gribēju? Tu varbūt domā, ka esmu pillā? Es, kas nostrādājis visās naktssarga vietās! Kādās vien kolhozs ticis. Nevis pats meklējos, bet mani vienmēr uz izķeršanu. Cīki nav teikuši: «Ja Saulvedis pie sargāšanas...» Ko smejies? Jaunībā aplam dumji ieliktais vārds atfaisnojās. Kas ir Saulvedis? Kas ved uz sauli. Kas ved uz sauli? Naktssargs. Tumsā pret tumšajiem spēkiem stāv un tumsā uz gaismu iet. Kas ir nakts? Dienas ēna.

Ak par kompleksu? Ko tad tu neielej? Visvisādiņi jāmeāca. Ta par daudz, ta nemaz... Apstaigāju korpusu. Redzu, viens logs vaļā. Eju klāt. Jā! Pāri vircas bedrei dēli pārlicis un pa logu ierāpies... Skaidrs, ka nedrīkst būt vaļējas bedres. Nu, bet bija. Ja tu gribi dzirdēt, tad klausies, neklanies sānis. Es tā klusiņām korpusā iekšā. Kā tad! Jau nožmiedzis vienu un bāž maisā. Es vairāk nekā. Tikai vienu vārdu: «Ak!» Šis pamet maisu un pa logu laukā. Kā lec tumsā uz dēļa, tā žorgā iekšā. Garām nolēca? Tev nu gan nav nekādas sajēgas. Naktssargs ir domātājs. Es jau dēli iepriekš biju noņēmis nost. Ko — nu? Zaglis uzpeld un noskurinās. Tur dziļš... Kāda jūšana? Vai tu esi kādreiz zem sūdiem bijis? Un vēl zem šķidriem?

Es arī ne. Ko tad tu man prasi, kāda
 jušana? Padodu dēja galu, lai rāpjas
 ārā. Patiesībā es būtu pelnījis me-
 daļu par sliedēja glābšanu. Kauču arī
 par zagļa. Cilvēks vien ir. Izraušas.
 Es ar to pašu vircaino dēja galu no-
 rādu virzienu. Šis iet arī. Kā neklau-
 sīsi dzīvības glābējam. Es viņu kūtī
 iekšā, durvis ciet. Lai paklausās, kā
 cūkas rukšķ. Logi uz krampjiem. Tas viens vajā. Bet otrreiz jau vircas bedrē
 nelēks. Es pie telefona. Viens zvans zootehnikim, otrs milicijai. Pēc kāda laika
 zootehnikis ar žigulīti klāt. Un tūlņ no rajona arī miliči atskrēja. Cik tad viņiem
 te tālu — desmit kilometri. Miliči ar restu vāģi, lai var līdzi ņemt. Taisa durvis
 vajā. Kā peļu slazdu. Mans nabaga sliķonis sfāv un tek. Nu vajag ņemt ciet un
 sēdināt restotajā vāģī. Miliči skatās uz zootehniku, zootehnikis uz miličiem.
 Beigās visi trīs uz mani. Bet kas man vairs ko darīt. Zagli noķēru, sliķoni
 izglābu, tur, kur vajag, piezvanīju. Zootehnikis beidzot ies klāt. Suķa
 kāvējs nopurinās — tā kā no aukstuma, tā kā no slāpuma. Virca šķīst uz
 visām pusēm. Zootehnikis atlec nost — šim mugurā importa virsjaka.
 Miliči arī klāt neiet — formas tērpi izgludināti un tīri kā no skatloga

Nu labi, lai būtu, lej trešdaļu. Tagad jau tik traki nav. Kad biju postenī,
 tad gan tikai pa ceturtdaļiņai.

Ak! Tā arī palaida. Kuram gan gribas grābāties pa mēsliem. Togad ar
 barību arī bija pašķidri. Visādi balansēja. Bet ko tur izbalansēsīt. Mēsli
 smirdēja ar dubulismaku. Lai sevi nomierinātu, visi atbraucēji nosprieda,
 ka tā vēl neviens neesot sodīts kā šis cūku zaglis. Agrāk tādus sēdinājuši
 mucā, kas pilna ar smirdoņu. Virs mucas žīvdzina zobens. Ja negribi, lai
 galviņa noripo, jārerauj elpa un jābāž smadzeņu pods zampā. Mans
 nabaga sliķonis visu izbaudījis bez zobena. Tā viņš smirdēdams aiz-
 gāja.

Nākts notikums uzreiz pa visu kolhozu. Katrs, kurš satiek, prašņā, kas
 un kā. Es likai atbildu: «Ņem vienu līdzi un nāc!» Ko? Lai uzreiz divi klau-
 sītāji? Kādi klausītāji?! Ak! No Sokrata tu esi pārāk tālu. Kā tad es teikšu:
 «Ņem pusstopu un nāc.» Tas ir prasti. Vajag ar zemtekstu. Ņem vienu līdzi

un nāc! To var saprast arī tā: uzaicini draugu. Bet zemfekstā — tā pati pudele vien ir.

Kurš atnāk, stāstu. Par zootehniķi ar importa virsjaku, par miličiem labās drānās. Vēlāk jūtu — zootehniķis tāds sagriezies. Sāk man visādi sieties klāt. Svešus cilvēkus kūtī pa nakti laižot, dzeršļājojot... Kas nu par svešiem? Un, kamēr atnācēji manā kambarī, par tiem es varu būt drošs. Dzeršļājojot... Skaidrs, ka dzeršļā, nevis dzer. Tur jau tā atšķirība starp tiem, kas ceturtdaļglāzīti, un tiem, kas uzreiz pilnu. Tā kā tu. Tu nemūžam nevarētu par naktssargu strādāt. Ko? Mani atlaida? Pārcēla. Melš kā lūzeli sastrēbies! Es biju uz izķeršanu. Cilvēks nevar no ēnas aizmukt, un diena nevar no nakts aizskriet. Tāpēc vajadzīgi naktssargi. Es vienmēr esmu bijis uz izķeršanu. Pārgāju uz govju kompleksu. Kambaris gandrīz kā priekšsēdētāja kabinets. Kādreiz kūtī pirmajā vietā bija lops, tagad — cilvēks. Kabinets pie kabineta. Visiem telefoni, visiem rakstāmgaldi. Ja vajadzētu, varētu savienot ar katru govī. Lai klausulē var dzirdēt, kā kuņģi strādā. Es nepurkstu. Bijām aizvesti uz vienu kompleksu pie Rīgas. Tur visi sēd pie pultīm kā elektrostacijā. Skatās televizorā, ko govīs dara, un tikai spaida pogas. Tādas padarīšanas jau varētu arī naktssargam iekārtot. Bet man netīk. Gribas apmest līkumu, nakts klusumā ar Sokratu aprunāties.

Akl! Lai iet līdz pusei! Tagad jau es varu arī kādu valībiņu atļauties. Citu laiku gan visvisādiņi par dienestu vajadzēja domāt. Jā, govju kompleksā pavisam cits gaiss. Bija sagādāta laba struktūras barība. Ko? Kas par struktūru? Siens! Kompleksā to sauc par struktūras barību. Kāpēc? Kāpēc vairs nav kūts, bet ir komplekss? Būtība mainās. Vai tad kūtī tu esi redzējis rakstāmgaldus? Nu tālāb. Es jau teicu, bija visādi kabineti. Un atpūtas istaba. Ar dīvānu, kur atkrīst. Kāpēc uz gulēšanu nāk? Atkrīt, kad teļi jāgaida vai tamtīdīgi. Tomu tu pazīsti? Kurš gan Tomēnu nepazīsti! Viņa sieva Larisa kompleksā strādāja. Kā nāk teļu laiks, viņa uz visu nakti — gandrīz tāpat kā es. Un elektrības Mārci tu arī pazīsti? Nu kā tad — tu taču melioratoros pie mums tik ilgi sabiji, ka tevi suni vairs nerēja. Mārcim arī kompleksā darīšana. Mehānismu pilna kūts, un visi ar elektrību griežas un pumpē.

Akl! Kā Larisa nāk teļus gaidīt, tā Mārcim kaut kādi tur gali atkal jāmeklē. Lai meklē. Tomiņš dienu pa savām darbīcām un nakti pa mā-

jām. Viņam nav ne mazākās saprašanas, kas ir naktssarga darbs un kā tas ir, kad teļi jāgaida. Un kas par uztraukumiem, ja kompleksā kontakti pazuduši. Es sargāju, Larisa gaida teļus, Mārcis meklē galus. Un viss iet, kā jau kompleksā jāiet. Apstaigāju apkārt, un atkal savā kambarī. To vienu nakti laikam kādu brīdīņu biju piesnaudivies, skatos, durvīs Tomiņš. Viņš ir vismazākais vīrelis mūsu kolhozā. Larisa, tā jau gara kā ilks. Tomiņš vienmēr smaidīgs un mīļīgs. Bet tonakt skatiens šim tik raupjš kā dzirn-akmeņi. Šis: «Naktssargs skaitās! SAVEDĒJS! Tevi par pudeli katrs var uzpirkt. Uz vislielākajām negēlībām!» Es kā no lāvas nokritis. Un tikai tad man apskaidrojās: kā Larisai teļi jāgaida, tā Mārcim mūždien kontakti pazuduši... Tādi kabineti un atpūtas istabas ir labas, bet redz, kas notiek. Ja tu kabinetā ieliksi divānu, uz tā noteikti kāds arī apgulšies. Bet es jau nebiju nolikts skatīties, kas un kad uz mīkstām mēbelēm gulstas. Un, ja arī ieraudzītu, vai tad es Mārcim ko varu teikt? Viņš tāds tēvains, it kā no četriem Tomiņiem būtu sametināts. Pēc tā brīža, kad Toms mani ar acīm kā caur dzirn-akmeņiem izlaida, viss atkal iegāja vecajās sliedēs. Tomiņš bija smaidīgs un pīrs. Larisa arī staigāja ar saulainiem vaigiem un slavēja savu vīru tāpat kā agrāk: «Maziņš, bet nošuj kā ar diedziņu, otru tādu vairs nesameklēsi.»

Ak! Ja Tomiņš ir tas pats labākais šuvējs, priekš kam tev Mārcis? Un tas trakākais... Vai tev elkonis stīvs palicis, ka pudeli nejadā pacilāt! Ja jau sāki, tad turpini, man tagad neērti no tevis pārņemt funkciju. Tā kā funkcionē vien pats. Tas nav nekāds Sokrata darbs. Pavisam vienkāršs, tikai kārtība jāievēro. Kad tukšs, tad atkal jāielej... Nuja, un trakākais, ka visvisādiņi atkal tas pats. Kad Larisai jāiet teļus sagaidīt, šim atkal ar tiem kontaktiem jānoņemtas. Mārcis man garām-iedams izmet: «Tagad tik draņķīgas kontaktakšas taisa, nekad nevar zināt, kuru brīdī strāva pārtrūks.» Ko es tur teikšu? Lai gan gribējās. Man vajadzēja skaidri un gaiši — strāva pārtrūks, kad Tomiņš tev sprandu apgriezīs. Bet kas man — ne es divānu atpūtas istabā nesu, ne man gulētāji uz tā jāregulē. Kad naktis es izgāju ap-

runāties ar Sokratu, visvisādiņi domāju, kā tā spēlīte beigsies. Agrāk var vēlāk — jāptist bija.

Akl Vienunakt pēc izstaigas atgriezās kambarī, pāršķiru lapu, te uzreiz durvis vaļā. Tomiņš! Soreiz ar blēdīgu skatienu. Piemiedz man ar aci un ar galvas mājrienu aicina laukā. Es viņam jau gribēju atbāzt, lai nekomandē, esam priekšpostenī un man neklājas novirzīties no naktssarga pienākumiem. Bet paskatos — šim aiz muguras trīs tēvaiņi ar tādiem mūļiem, ka man papildjautājumu vairs nebija. Cēlos un gāju. Tomiņš mani ved uz atpūtas istabu un atrauj durvis . . . Nē taču! Ko tu jaucies pa vidu? Tu domā, šie uz divāna pliki vai kā citādil Uz divāna gan, bet sēž. Tikai tā ciešāk blakus. Uzreiz atsprāga viens no otra nost. Tomiņš istabā nostājās kā Napoleons un sāka svinīgi: «Mārci, es tevi būtu varējis pataisīt aukstu. Par sievas pavešanu. Un par to man neko nepiespriestu, jo slepkavība būtu notikusi afekta stāvoklī.» Nevis efekta, bet afekta stāvoklī. Saproti? Un tad Tomiņš pamela ar īkšķi pār plecu: «Tu jau zini, ka es pelnu labi. Un tu vari nešaubīties, ka zēniem ir samaksāts kārtīgi. Tagad būs efekts. Manu sievu tu esi bučojis gana. Un pateicībā par to tagad meties uz ceļiem un bučo man zābaku. Gaudā tu man samaksāt nevari, un nauda te nav no syara. Ar rubļiem es tevi varētu ievīstīt kā tārpu kūniņā. Man tikai gribētos, lai tu kulturāli pasaki paldies.»

Akl Larisa uzšāvās augšā un sāka aizžņaugti kliegt. Bet Tomiņš atkal ar īkšķi pāri plecam: «Ja pati nevarēsi aizvērties, zēni palīdzēs. Viņi zina, kā to izdarīt.»

Jutu, nupat velk uz noziegumu, un klusu kāpos uz durvju pusi. Tomiņš pamanīja: «Tu būsi publika!» Es: «Man jāiet dienesta pienākumus pildīt.» Šis: «Tavs pienākums ir laupītājus ķert. Arī šitādu te zagļus. Sēdi un skaties!» Un tad es . . . Lej trīs ceturtdaļas, nevaru par to rāmi runāt! Vai, kur labst . . . Mārcis, kas no četriem Tomiņiem sametināts, nolaidās mazā Toma priekšā uz ceļiem un, galvu liekdams uz leju, acis blisināja uz augšu. Laikam zēlastību gaidīdams. Tomiņš slāvēja zābakoto kāju mazliet uz priekšu pastiepis. Mārcis lēni pielieca galvu, līdz deguns pieskārs zābakam. Visvisādiņi atceros to Irako nakti, un man šermuļi iet pa kauļiem. Tā izmozēt cilvēku! Tomiņš ar tiem uzpirktajiem burlakiem jau bija aizgājis, bet mēs visi trīs vēl slāvējām atpūtas istabā. Larisa bāla, ar drebošām rokām. Mārcis tāds kā sagulēts cisumaiss. Un es — jā, ko tad esi

Grasījos iet pildīt dienesta pienākumus. Te-uzreiz Mārcis nokrata ļenganumu un brien man virsū: «Vecais Jerkstakli un nodevēj, cik tev iogrūda? Par tiem trim salašņām nav runa. Par Tomu, skaidra lieta, arī ne. Bet tu? Vai zini veco likumu, ka lieciniekus novāc?»

Ko man bija darīt? Naktssargi vienmēr uz izķeršanu. Bez darba nepaliku. Fārgāju uz centrālo noliktavu. Lai tie padauzas — Larisa un Mārcis — vāķ teļus un meklē kontaktus, cik uziet.

Ak! Noliktavā vēl labāk. Cūkkūti rukšķ un pukšķ. Govju kompleksā tāpat dzīvas radības. Bet centrālajā — viens vienīgs miers. Verķi guļ plauktoš, atslēgas durvīm priekšā, es varu netraucēts pastaigāties ar Sokratu. Kā — kāpēc nenoturējosi? Visvisādiņi esmu tev skaidrojis, es pats pārvietojos, nevis mani pārvieto! Aizgāju, un viss.

Lej tādu pašu mēru — kad jau iet, lai ieti! Centrālajā bija miera darbs. Līdz tai baigajai naktij! Iepilini vēl ceturtdaļāsīti — noskalošanai.

Izkustos pa svaigu gaisu un nospriežu, ka mazlietiņ jāiegriežas mājās. Biju iegādājies Platonu. Domāju — ar Sokratu esmu izrunājies gana, jāpatausta, ko tas Platons prāto. Apgrozos vēl pa istabu un iešu atkal apgaitā. Ak... Pie noliktavas smagā mašīna un vieglā arī. Nupat laikam piebraukuši. Vīri izlec no braucamajiem. Daži gar noliktavas vienu paksi, citi — gar otru. Divi no smagās mašīnas izceļ kaut ko pamatīgu, noliek zemē un tad sāk stumt. Pazūd aiz noliktavas. Bet tālāk — kantoris, tu jau zini. Man noskaidrojās: paķēruši līdzī iekertu, ar ko seifus griež vajā! Ja tāda banda, tad bruņota uz galvošanu. Man varētu būt pieci šaujāmie, tik un tā galā viens pats nesiktu... Vakar maksāja algu. Gan jau tie izokšorējuši, ka daži tukstoši palikuši nākamajai dienai. Es uz dežūrkambari vairs neieku. Melus atpakaļ mājā pie telefona. Zvans milicijai. Zvans kārtības sargu priekšniekam. Zvans mednieku priekšniekam. Un kasierēi: «Rīt uz darbu vāri neiet, naudiņu izmaksās šonakt.» Kur man tāds sakāmais paspruka! Vēlāk kasiere atcerējās: «Viņš vēl joko!» Pagaidi, pagaidi — drusciņ virs ceturtdaļas uzpilini — nevar taču visu uzreiz izstrēbt. Ak! Vēl trešais tev portfelī? Tad gan. Bet tik un tā jādzer kulturāli!

Pirmais atskrēja kārtības sargu priekšnieks. Pie manis. Uzreiz taču nevar mesties lodēm virsū. Vispirms jāizstrādā stratēģija un taktika. Pēc brīža klāt mednieku priekšnieks ar diviem vīriem. Nu jau mums ir vairāki kalibri. Gan milicija arī piebrauks. Kamēr izstrādājām piegājienus, dzirdam — viens brēc. Izklausās pēc kasieres vīra. Visvisādiņi, kad sadzeras, ķerc. Bet varbūt šo muži nost? Nu vairs nevar gaidīt. Daži kalibri pa labi, daži pa kreisi. Iāņem uz trešo. Bet mākoņi mēnesi aizplivurojuši pavīsam — nu nekā saredzēt. Ķerciens nāk aizvien tuvāk. Kārtības sargu priekšniekam raķetes vienmēr pa ķerienam. Tās izraujamās. Viņš man uzsauc: «Kad sagaismošu — bliez!» Kārtības sargu priekšnieks kā rauj, tā kāja aizķeras, un — švirkt! — lādiņš uz citu pusi. Apmet pusloku un — paukš! — priekšsēdētāja mājai uz jumta. Priekšsēdētājs divu mēnešu kursos jēlgavā. Viņš mums tāds — uz retro. Nevis reto, bet retro! Tas ir, nevis noliegt, bet paņemt pagātnes labākos kritērijus. Priekšsēdētājs arī vienu tādu paņēma — uzlika niedru jumtu. Raķete trāpīja īstā pulvera mucā. Nu ir gaišs, nu ir redzams arī ķercējs. Kā tad — kasieres vīrs. Ar mēslu dakšām un pilnīgi trulām acīm! Vēlāk noskaidrojās — bijis pārdzēries. Kad kasiere šo pēc mana zvana uzdabūjusi kājās, izskrējis laukā, nez kur pagrābis mēslu dakšas un sācis riņķot ap kantori. Bet zagļu nav. Mašīnas sfāv, bet šie ar autogriezēju izčībējuši... Es drāžu izsaukt ugunsdzēsējus. Milicija arī klāt. Nolemj ķemmēt visas mājas pēc kārtas. Pirmo raudzīs gotiņu namu. Kā — kas par gotiņām? Nezini? Ielej, tad uzziņāsi... Lai iet! Pa visu vakaru viena pilna arī.

Tur dzīvo meitenes, kas strādā kolhoza konfekšu celhā. «Gotiņas» ražo — un par gotiņām iesauktas. Bet tas nekas — piekrišana šim tāpat. Pagardi, ļauj visu pēc kārtas! Lielie domātāji arī kāpienu pa kāpienam pie skaidrības ved. Bet tev uzreiz vajag par bandītiem!

Ražos laikā pie mums strādāja šefi. No tā fabriķa, kur ķerras taisa. Tāpēc viņus par ķerrātājiem uzrunāja. Ķerrātāji pa vasaru un rudeni ar gotiņām sapazinūties. Tik tālu, ka pāriet laiks, un šos atkal velk atpakaļ. Atbraukuši slūpeni, pārsteigti. Ka viņus, nolēpītos, mākonis būtu aizrāvis! Apstājās pie centrālās noliktavas. Ķerru pakēruši līdzī, un tajā — pārsteigu-guma dāvanas. Stumj gotiņu mājā iekšā... Ko pa to laiku jūms? Prasa kā muļķis — māja deg nost! Alskrēja brīvprātīgie ugunsdzēsēji un tikai piļ, piļ uz pārpalikumiem. Tad jau ar priekšsēdētāja sievas asarām būtu vairāk varējuši nodzēst.

Ko ar šiem? Izcēla no gotiņu gultām. Ķerrātāji slāv, acis nolaiduši, klusi kā dievkociņi. Neplānotais reiss. Lai arī šefības kārtā braukuši gotiņas pārsteigti, bet nepatikšanas.

Ak! Naktssargs vienmēr ir priekšpostenī. Un viņu vienmēr ķer pirmo. Viens no dievkociņiem izvilka pusstopu un trieca pret cementu. «Saulvedis atradies... Vedām tev kā cilvēkam, lai varētu pa ceturtdaļiņai... Bet viņš uzreiz ar raķetēm! Pasaules pļurkšķīst!» Paši jezgu sabrūvē, bet visvisādīgi es vainīgs.

Lej pilnu, negaunerējies... Priekšsēdētājs pārskrien no kursiem — atkal man virsū: vai tad galīgi prātu esot izkūkojis? Ne no šā, ne no tā bazūnējot trauksmi! Pacēlu cepuri, un čauri. Pēdējoreiz es ar jums runāju kā naktssargs. Valdes vīri vēl tā kā lūgties gribēja, bet es pagrezu muguru. Manam mūžam pieliek ar to bagāžu, kas uzkrāta. Ja gribēšu, sameklēšu kādu, kas manu memuārliteratūru noformē, un uzrakstīšu tādas naktssarga atmiņas, ka jūs, māt garām ejot, cepuri cilāsiet un klanīsieties.

Ko — es tagad klanos? Pats tu klanies! Ja nevari turēt, tad negāz pilnas. Bet, ja negribēšu, nerakstīšu. Aprunāšos ar Platonu.

Ak! Tukšs jau... Esam gan strēbēji!

A. LEJIŅS

VARIĀCIJAS

Veselā miesā vesels gars tikai tad, ja miesas svars nepārsniedz normu.

Vērtējums: tas nekas, ka pēdējais draņķis, toties ļoti patīkams.

Darbs teātrī

Jau kopš agras jaunības man ir gribējis tikt uz augšu. Būt kaut vai nelielam priekšniekam. Tas ir interesantak, nekā būt padotam. It īpaši, ja tu strādā teātrī.

Teātra darbs, tas vispirms ir prasme organizēt. Organizēt var divējādi: a) pa izlūgšanās līniju, b) pa piespiešanas līniju.

Ja tu gadījumā esi mazs priekšnieks, tad iespējama ir tikai pirmā līnija. Kad no vecākā dekorāciju montētāja — būdams gados vēl pavisam jauns — kļuvi par montētāju brigadieru, es jau varēju atļauties apveikt padotos ar vienu otru stiprāku vārdu, un tas ļoti cēla manu autoritāti. Pat tik tālu, ka mani iecēla par izrāžu vadītāju. Tas nebūt nav maz — te tavai ietekmei jau ir pakļauts vesels ļaužu pulks. Atbildība? Kā tad bez atbildības! Tur jau tā lieta, ka var prasīt atbildību no ikviena, kas ceļ kāju pāri sliekšnim uz svētnīcu — skatuvi.

Prasme organizēt darbu pa «b» līniju, citiem vārdiem, piespiest, vēlāk sagādāja man režisora asistentu posteni. Lai saprotami izskaidrotu šī amata specifiku, būtu jāuzraksta zinātnisks traktāts. Katrā ziņā tas nemaz un nebūt nav viegli. Jau tādēļ vien, ka rodas ļoti daudz nedraugu. Pamēģini

vien Jurgū dienā kopā ar Jurgū atzīmēt Jurgū un nākamajā rītā mēģinājumā pārnest viņam improvizācijas ar palīgvārdu iestarpinājumiem tekstā! Un pamēģini vien neierakstīt skatuves žurnālā, ka pavīrāi nostiprinātu kāpņu dēļ mātes — karalienes lomas tēlotājam bija jātaisā špagats, lai arī uzvedumu daļas vadītāja vietas izpildītājs ir savs cilvēks. Nē, nē, ja gribi tikt uz augšu Melpomes pagalmos, tad nesimelies ierosmi vecajā

fabulā par gliemezi, kas aizlīdis līdz klints virsotnei. Tad jau drīzāk var pamācīties no antīkās pasaules diktatora Kaligulas, kurš sacījis: «Lai mani ienīst! Ja tikai no manis baidās!» Jā, jā, tikai pa «b» līnijul

Viss slipri mainījās, kad es kļuva par padošo jaunam priekšniekam.

— Jums ir liela pieredze, — viņš teica, izsaucis mani pie sevis. — Arī dotības. Zināmas. Vai gribat uzņemties brīvdabas uzveduma režiju? Varat izvēlēties asistentu. Ja ar vienu par maz, ņemiet divus. Tikai vienosimies jau pašā sākumā — jums jāstrādā, ejot pa «a» līniju. Izskaidrojiet, iedvesmojiet, aizraujiet! Norunāts?

Vai ir tāds cilvēks, kurš nebūs ar mieru kļūt par kamieli un līst caur adatas aci, kad viņam radusies iespēja tikt sen ilgotajā oāzē!

Es sāku soļot pa «a» līnijas iezīmēto ceļu. Taisni brīnums, cik daudz apkārt bija smaidi! Varēja pat teikt — vieni vienīgi smaidi. Dekorators piecās minūtēs uzbūra pārvietojamas dekorācijas — profams, vārdos — turklāt tik brīnumainas, ka finiera bērziņš ne ar ko neašķīrās no īstajiem, kas gadu desmitiem ziedoti teātra mākslai.

Ar gaismas meistarū tas pats. Uz katru manu «lūdzu» un «vai nebūtu iespējams» viņš atbildēja:

— Vecīt, viss, ko vien vēlies. Būs krāsaini mākoņi, būs zibeņi no skaidrām debesīm!

Mazliet sarežģītāk gāja ar skaņu mākslinieku. Erīdi manus «lūdzu», «piedodiet» un «ja drīkst» paklausījies, viņš sacīja:

— Sausa runāšana . . . Ja gribam radoši, tad . . .

Es, profams, gribēju, lai viss būtu «radoši», tādēļ kapeikas dēļ no jumta ecēšās nelēcu.

Ar scenārija autoru sarīšanās bija sevišķi laba. Tāpēc, kad pārskata sanāksmēs bija jāziņo par paveiktajiem priekšdarbiem, man atlika tikai pavēstīt:

— Viss rit kā pa šporīti!

Vientgais cilvēks, kas šajos dzidrajos ūdeņos uzjauc duļķes, bija skaņu vīrs.

— Kad tikai tev tai šporītē neiznāk pakārties, — viņš teica.

— Ko tu ar to gribi teikt?

— To, ka tev derētu palasīt «Donu Kihotu» un padomāt par Sančo Panzu.

— Precīzāk nevari?

— Varu. Esi medus, un mušas tevi apēdīs!

Biju tā aizrāvēis ar izskaidrošanu, iedvesmošanu un aizraušānu, ka pavisam piemirsu vienu: pārbaudīt, kā solījumus pilda. Kad atgapos, sapratu, ka no «a» līnijas nekavējoties jāiegriežas «b» līnijā. Tas tika ātri vien pamanīts.

— Despots! Kaligula! — atskanēja protesta sauciens, un tam piebalsoja vesels koris.

«Mieru un rāmu garu,» es atcerējos un sasaucu uzveduma iestudētājas brigādes ģenerālpriekšnieku. Uzliku galda apelsīnus, šķīstošo kaliju, «Lācīšus». Teicu iedvesmojošu uzrunu, aicināju izteikties. Atbildes vietā klušums. Skaidri sapratu: šo klušēšanu nevar identificēt ar priekšānu. Sāku uztraukties. Uztraukumā nejausi uzminu apelsīna mizai. Kāja slīdēja, es krita un pret klavieru stūri pārsitu pakausi...

Tai dienā, kad bija jānotiek pirmajam ģenerālmēģinājumam, atrados slimnīcā. Ārsts atļāva trīs minūtes ilgu sarunu pa telefonu ar noteikumu, ka sarunā nebūs nekā uztraucoša. Prezvanīju uz stadionu savam asistentam. Klausuli pacēla mans priekšnieks.

— Nu kā? — es vaicāju.

— Esmu sašauts, — priekšnieks bezgata drūmi atbildēja.

— Tas ir, kā sašauts? Kas to izdarīja?! Pirotehniki?!

— Nē, jūs.

— Apžēlojieties! Es taču pat fuvumā neesmu bijis, esmu slimnīcā! Pilnīgs alibi! — Es iekliedzos.

Ārsts pārtrauca mūsu sarunu.

A. LEJIŅS

VARIĀCIJAS

Slaists: pat gumijas stiepšana viņam šķiet pārāk grūta.

Dažs spēj lamāties, pat zaudējis vālodu.

Bez vārdiem.

Ē Ozoliņš

ZANIS EZĪTIS

UZ PRIEKŠU, EULĀLIJ!

Atvērās Tūtiņdreiju novadpētniecības muzeja durvis, un izstāžu zālē ienāca Viņa un Viņš. Viņa — ar plecā pakārtu elegantu somiņu, Viņš — apkrāviens ar kārbām, saiņiem un tīkliņiem.

— Eulālij! Lalīt! — viņa iesaucās. — Paskaties! Muzejs!

— Nu jā... — viņš nīgri atbildēja. — Tikai muzeja vēl trūka! Visu, ko šitai pilsētā vērts ķemmēt, mēs esam izķemmējuši. Es jau esmu pārvērties par ceļojošu autoveikalu. Ko tev no šiem vecajiem prauliem un sagrabējušajiem kauliem vajag?

— Lalīt, dzīvē nekad neko nevar iepriekš zināt, — viņa atbildēja, aplūkodama zem vītrīnas stikliem novietotos priekšmetus. — Vai, paskaties, cik burvīga mantiņa! Kas tas ir?

— Krama cirvis... — viņš nopūtās.

— Deficīts? — viņa pārsteigta vaicāja.
 — Trešais gadu tūkstotis pirms mūsu ēras! — viņš teica.
 — Eulālij, klau, Lalī! Ja man tāds būtu... — viņa sacīja. — Tas taču ir retro! Nu, pacienties iedomāties... Es stāvu mūsu mājas virtuvē un ar šito trešo gadu tūkstoti pirms mūsu ēras kapāju mūsu ēras sīpolklopsi! Bērziņiete aiz skaudības kļūtu pavisam zaļa...
 — Tas taču ir ekspanāts! — viņš drūmi teica.
 — Kāds var būt ekspanāts, ja mīļotā sieviņa tevi lūdz! — viņa nesaprata.
 — Kāds labums un kam no šitā krama cirvja te muzejā? Bet man vai kā noderētu!

Viņš vēlreiz nopūtās un neteica nekā.
 — Bet, Lalī! — viņa nelikās mierā. — Re, kur tantiņa sēž, sargā. Aizej, sarunā, iegūd trīnīti. Vai mums naudas trūkst?
 — Netrūksi, — viņš piekrita. — Bet tā nav tantiņa, tas ir onkulītis.
 — Neko darīt, iešķiebsi piecīti, — viņa pamācīja. — Nu, ko tu stāvi kā sālsstabs! Un tas esot mīlošs vīrietis! Pareizi mana mamma teica — nepreci šito pupņu! Vai mums ir buldogs kā Bērziņiem? Vai mums ir omīte virtuvē kā Jansoniem?!
 — Mana omīte taču gribēja... — viņš teica.
 — Tava omīte lai stāv, kur stāvējusi! — viņa atcirta. — Vai mums mājās ir tavai omītei pieskaņotas mēbeles? Vai man ir tavai omītei pieskaņots trešā gadu tūkstoša gaļas kapājamais cirvis?!
 — Martiņ, bet tas cirvis noteikti maksā elles naudu! — viņš iesaucās.
 — Nu un tad? — viņa nesaprata. — Dēļus arī neviens par velti nedod. Bet Mīcītes vīrs aizvakar sarunāja veselu autokravu. Turklāt lēti. Bet te kaut kāds akmens gabals! Lalī, uz priekšu! Ko nevar nopirkt, to var dabūt!

Viņš paspēra soli un apstājās.
 — Martiņ, — viņš teica. — Vārbūt tev vēl kaut ko vajag? Paskaties — tur ir zobeni.
 Viņa paskatījās.
 — Lalī, tu esi ģēnijs! Vajag! Nopucēsim ar smilšpapīru, kas tie būs par

cepešu nažiem! Atnāks viesos Jansoni . . . Jansonieta taču kļūs zila aiz pārsteiguma! Un cepešus patsnagsim šitajos te māla podos!

— Piecpadsmitais gadsimts . . . — viņš precizēja.

— Jo labāk! — viņa prekrita. — Muzejā no šīta gadsimta nevienam ne silts, ne auksts, bet es likšu lietā! Cilādi, Jēkabsoniem guļamistabā Pundurdundu baznīcas durvis ar visu kliņķi, Locīņiem gaitenī pie sienas ērģeļu stabule. Zvana vietā. Atnāk viesi, nemaz nav jāzvana, lepūt caurulē — ūūūū! — saimnieki nāk taisīť vaļā. Bet mums . . .

— Paklausies, Martiņ . . .

— Bet mums . . . — viņa turpināja, — mums tagad arī būst! Televizoru no kakta laukā, šito te bruņinieku iekšā! Lai stāv un tur rokā televizora istabas antenu. Lalīť! Un šito te . . . kokli arī!

— Martiņ, kam tev kokle? — viņš nesaprata.

— Eulālij, tu nūdien neesi moderns! — viņa sacīja. — Atnāks viesi, es sēdēšu, koklēšu, bet tu dancosi.

— Es jau tā dancoju pēc tavas stabules, — viņš teica.

— Tagad dancosi pēc koktes! — viņa paskaidroja. — Nu taču, Lalīť! Un neaizmirsti šito vērptamo ratiņu. Nē, tu tikai iedomājies! Skala uguns, vērptamais ratiņš, un es pacienāju Kalniņieti ar kafiju . . . Nu ej taču . . . Lalīť, kusties!

Eulālijs nopūtās trešo reizi, aizgāja un pēc brīža atgriezās ar tukšām rokām.

— Lalīť! — viņa iesaucās. — Ko tas nozīmē!

— Sargs tā nav ar mieru, — viņš atbildēja. — Ja mēs pārvācot uz māju visu muzeju, ko šis, nabadziņš, plikās sienās viens palicis, iesāksot! Viņa brīdi domāja.

— Ko nevar nopirkt, to var dabūt! Ko nevar dabūt, to var sarunāt! Nemsim sargu arī. Nosēdināsim gaitenī uz krēsla, lai sēž, lai saņem mēteļus, kad viesi nāks. Piecītīs par vakaru un beigta baliet! Nē, tagad visi radi, draugi un paziņas nūdien būs beigti un pagalam. Uz priekšu, Eulālij! . . .

SMELDZĪGĀ NOSKAŅA

Mākslinieka Daiņa Ķērpja bērni bija vēl pavisam mazi, taču vienunakt, tā uz rīta pusi, viņš apmēram saprata, kā tas būs, kad viņus nāksies izdot tautās. Bet tas nenozīmē, ka mākslinieks tobrīd sēdēja un apcerēja savu atvašu izprecināšanu. Pareizāk sakot, viņš tās vairākas dienas vispār neatcerējās nemaz. Tikai nevajag domāt, ka Dainis Ķērpis darīja kaut ko pretsabiedrisku! To jau visiem tikai vajag — pasaki, ka esi mākslinieks, un tev tūdaļ saprotoši piemiegs ar aci un piesīts knipi tajā vietā, kur beidzas zods... Dainis, piemēram, no pudeles bija pilnīgi un galīgi šķīries jau tajā laikā, kad pret dzeršanu stihiski cīnījās tikai dažas nelaimīgas sievas, savas otrās, nestabilitās puses noteiktās dienās iekautīdamas ar mīklas veļņiem. Organizētā antialkoholiķu kustība atrada sev priekšā mākslinieku Daini Ķērpi — jau absolūtu nedzērāju.

Bet sievu un bērnu Dainis uz laiku bija piemirsis ļoti attaisnojošu iemeslu dēļ — viņš gleznoja savu pirmo lielo darbu Lielajai Izstādei. Jā, slava un atzīšana nekrita Ķērpim rokās kā gatavs ābols. Jā, viņam varbūt pat varēja pārnest kūrību un mīņāšanos uz vietas. Bet vai par to vērts runāt tik svētā brīdī, kad Lielajai Izstādei paredzētais audeklis bija pabeigts? Glezna saucās «Smeldzīgā noskaņa» — brūnganas, no zemes ārā paspraukušās pauguru pieres; vienā no tiem vēju izlocīta priede; pamalē sarkans saulriets.

To punktu, kas pašam šķita darba pēdējais punkts, Dainis pielika iepriekšējā vakarā. Un tad uzreiz klāt bija līdz šim nepieredzēts nogurums. Tas noģāza gar zemi tepat darbnīcā uz kušetes. Jā, lai gan pilsētiņa, kurā dzīvoja Dainis, nebija no dizajām, tā cienīja savus māksliniekus un viņu darbu kaur vai tādā veidā, ka savā šaurībā un saspīestībā atrada viņu mūzas atraisīšanai nošķirtu kaktu. Dainim tas tika veca divstāvu nama bēniņos, un pēc pamatīgas roku pielikšanas to tagad laikam patiešām lepni varēja dēvēt par darbnīcu.

Tādas pilsētiņā piederēja vēl četriem cilvēkiem, un, pret rītu atmodies, Dainis domāja — kuru no viņiem tagad varētu pasaukt novērtēt pabeigto «Noskaņu». Jā, fūlīt uz karstām pēdām!

Viņš sēdēja, paša uzgleznotā saulrieta ugunīgajā strēlē raudzīdamies, un sajūta piepešu, agrāk neapjaustu sirdssāpi par savu garabērnu. Viņš nevarēja iedomāties, kas notiks, ja kāds ierakstīs recenzijā, ka «Noskaņā» kaut kas nav, kā vajag. Bet kāds it kā čukstēja ausi: noteikti, noteikti ierakstīs... Kas tādās «Noskaņās» ir vajadzīgs, nezina neviens, bet gudrus vaigus taisa daudzi. Un nevienam nevar aizliegt izteikt savas domas, ka, piemēram, ainava daudz iegūtu, ja pie kroplās priedes būtu redzama ganāmiejs gov. Vai arī — ka mākslinieks nejūt šodienas lauku attīstības pulsu: viņa gleznotajam tīrumam pāri nesolo augstsprieguma līnijas stabi, uz kuru galiem varētu atpupties kāds noguris putns. Ak... Tād arī Dainim Ķērpim iesmeldzās sirds par abiem saviem bērniem, kuri pagaidām vēl staigāja, pie rokas turēdamies: pienāks laiks, apprecēsies, un tad sāksies pārmetumi, ka ģimenē nekas nav iemācīts, ka...

Nuja, taču pēcnācēju izlidošana no dzimtās ligzdas vēl bija krietni tālu priekšā, bet «Smeldzīgā noskaņa» jau rīt ceļos uz Lielo Izstādi. Un neviens, neviens pats cilvēciņš to nebūs novērtējis, kaut pavīri, kaut tika acis uzmezdams, lai Dainis vismaz apjaustu, kas viņa garabērnu gaida plašajā pasaulē.

Kuram no četriem kolēģiem piezvanīt, lai atnāk — stundā, kad nakts nav vairs pārāk dziļa, bet rīts vēl nav pat agrs...

Ar vienu no viņiem Dainis bija sastrīdējies. Otrs nakts mēdza izslēgt telefonu. Trešais, nesen apprecējis divdesmit gadus jaunāku sievu, mēdza iesvilt spējā greisirdībā, ja kāds kaut skatu uzmeta viņa mājai. Viņš šo zvanu varētu iztulkot tik ačgārni, ka Dainim ar steigšanos būtu jāpasūta pie metālkalēja bruņukrekls. Ceturtais... Ar to arī problēma, viņš tūda! noprasītu: «Tev polšs ir?» Dainim nebija.

Protams, var rasties jautājums — kādēļ mākslinieks nebungāja augšā savu laulāto draudzeni un, no miega vēl gluži sārta, neveda uz darbnīcu piecāties par «Smeldzīgo noskaņu». Varbūt mākslinieka sieva necienīja vīra talantu vai — vēl jaunāk! — viņš pats to turēja par... Ne viens, ne otrs. Sievai patlaban bija naktsmaiņa rūpnīcā, kura piedūmoja visu debesi tā, ka šo «Noskaņai» vajadzīgo saulrietu Dainis brauca meklēt qandrīz uz leišmali. Godīgi runājot, mākslinieks no rūpnīcas nedaudz baidījās un sirds dziļumos apbrīnoja sievu, kura drošsirdīgi katru dienu devās uz turieni.

Viņš uzvilka mēteli un kāpa pa trepām lejā. Uznāca nožēla, ka nebija iepazinies kaut vai ar kādu no šīs mājas ļaudīm. Tagad bija reize, kad tas nodarētu. Taisnība ir zinātniekiem, kuri šodienas intelligēnci pārmet kontaktu trūkumu. Dainis pazina vienu tādu zinātnieku, patiesību sakot, viņi bija pat krietni satuvinājušies. Pēc tam kad zinātnieks vienuvakar cauri sniegpuutenim atbrīda pie Daiņa pēc plakstangām — viņa rakstāmmašīnai kaut kas bija ieklemmējies. Dainis toreiz brīnījās — tāda nieka dēļ cauri visai pilsētai Zinātnieks nopūtās, ko darīsi, ja savā mājā ne dvēseles nepazīsti. Tad viņi pie viena arī pārsprīdja kontaktu trūkumu.

Uz ielas bija auksti, nē, drīzāk riebīgi drōgni. Kā jau rudens un ziemas robežlaikā, kad viens nevar un nevar aiziet, bet otrs kaut kur kavējas. Pamatā, aiz parka, šalca jūra. Pa tuvāko šķērsielu aizšvīkstēja mašīna. Pilsēta gulēja un tajā pašā laikā bija nomodā. Nevar būt, ka šajā stundā negadāties cilvēks, kas varētu uzklaustīt mākslinieka dīvaino lūgumu: uzkāpt darbnīcā, tikai uzkāpt un paskatīties. Tas cilvēks varēs nekā neteikt, Dainis viņa seju visu izlasīs pats.

Kā saukts, no parka iznāca plecīgs tēvainis un, portfeli vicinādams, gāja taisni virsū Ķērpim. Laikam jūrasvīrs, no agrajiem. Tie ir atsaucīgi, lai gan valodā mēdz būt asi. Nu, ļoti labi. Dainim taisni nosila sirds, kā likteņa dāvanu saņēmušam. Vispār viņš bija iecerējis kāda darbacilvēka portretu, varbūt šī paša... Gājējs apstājās pretim māksliniekam un sacīja kaut ko pavisam nesaprotamu:

— Konkurents? Pa mici gribi?

— K—kā tā? — Dainis pārsteigts izstostīja.

— Nemaz nebolies, — plecīgais patiesi taisījās izmest vilnu. — Mani nepiemānīsil Domā, esi vienīgais, kurš smokingā buteles lasa? Agrumā izlīdis, ko domā...

— Ko jūs, es vienkārši...

— Vienkāršas ir tikai pašarnieku ūzas, bet šis ir mans rajons! Un lai es tevi tajā vairāk neredzētu!

Viņš nošņācās un smagā solī aizlīgoja tālāk. Dainis apjucis pastāvēja vēl kādu brīdi. Jā... Še tev jūras arāja portrets!

No ielūpas lūkuma uz Daiņa pusi pagriezās sievietē, naski klidzinādama papēdīšus. Slāpālnajā ielas latarnu gaismā viņas seja izskatījās jauna. No pirmā acu uzmetiena. Pateicis, ka viņš vēlētos nejauši satikto būtni

uzvest pie sevis tepat augšā darbnīcā, Dainis ievēroja grumbiņas sievietes acu un lūpu kaktiņos. Nu, un tad? Apžēlīn, viņam taču bija vajadzīgs cilvēks, tikai cilvēks un nekas cits!

— Jūs sakāt, apskatīt gleznu? — sievietē dzedri pārjautāja. — Tagad to sauc šitā? Nuja, mūziku klausīties aicina jaunākas. Nemiet vērā, mans vīrs viens pats nesen izsīta veselu krogu, un ja kaut matiņš nokritīs man no galvas...

Viņa cēli aizklikstināja vēl dažus soļus, tad metās skriet, un Dainim kļuva bail — nokritīs, saļauzīs kādu locekli, ej tad un pierādi...

Iespējams, citu cilvēku divas šādas neveiksmes pēc kārtas būtu satrickušas. Bet Dainis piederēja pie spītīgajiem. Nu, nevar taču tā būt, viņš domāja, ka ikviens dzīvs cilvēks manā lūgumā sadzirdētu tikai jaunus nodomus. Varbūt vainīga ir migla, kas strēlēm peld vīrs pilsētas un naksnīgajā apgaismojumā traucē ieskatīties acīs?

Kērpis gāja uz to pusi, kur pa platāku ielu jau aizzvārojās pirmais tramvajs. Pilsētiņas lepnums un posts. Iespējams, hronikās bija kaut kas saputrots, un tagad iznāca, ka šis tramvajs ir bezmaz pats vecākais visā pasaulē, tāpēc ģeņģerējošo transporta līdzekli vajadzēja glabāt kā dzīvu pagātnes liecinieku. Ļaunas mēles gan apgalvoja, ka to vēslures faktu priekšniecībai esot velnišķīgi iesmērējusi kaimiņu pilsētiņas vadība, lai jaunus autobusus pievāktu sev. Tā un tā, tiem tur jau nevajag, tiem var rīpot viņu senatnē. Dažreiz ripoja arī, bet biežāk stāvēja, lēca ārā no šaurajām sliedēm un izstrādāja visādus citādus brīnumus. Lai lie notiktu pēc iespējas retāk, agrā rītā uz sliežu takas gāja remontbrigāde, un tā pallaban bija Daina klusā cerība.

Pa ceļam viņš sāka vienu lik cieši kopā saspiedušos pārīti, ka to mierīgi varētu noturēt par Siāmas diviņiem. Ar tādēim nav ko runāt — to Dainis zināja labi. Aizsteidzās kāds resnītis, zagligi apkārt skatīdamies. Bet sliežu ceļš, cik tālu acs redzēja, bija tukšs. Vai nu tramvajnieki ar visu bija tikuši galā no vakara, vai arī viņiem gluži vienkārši relikvijas saglabāšana bija apnikusi. Nu, kad nav, lai nav...

— Ko ta tu, dēls, tik domīgs no paša agra rīta? — Dainis pagriezās uz jautātāja pusi un ieraudzīja sev līdzās uz nūjas atspiedušos večiņu. Velteņos apāvusies, pienākusi pavisam klusu. — Izskaties pavisam skaidrs, tikai domīgs. Kas ta tev, dēls, kāzas, bēres vai radības?

— Radības, mammīt, — Dainis teica. — Bet nevaru atrast nevienu, ar ko šajā priekā dalīties. Vai nav traka būšana?

Viņš gāja atpakaļ uz darbnīcas pusi, un večiņa bez aicināšanas naski klunkuroja līdzi, runādama bez apstājas:

— Tā tas vienmēr, kā radības lielākoties pa nakti. Senāk, kad vēl uz laukiem dzīvoju, teļš govij allaž tikai pa nakti. Bet man baile. Smieklī nāk, kā tad, viss mūžs pie govīm, bet no tādas nieka teļa nākšanas baile, he, he. Vienmēr skrēju pie kamiņiem bungāties. Vai ta tev pirmdzimtais?

— Pirmdzimtais, — Dainis godīgi atbildēja, jo tās sīkās izstādītes ar stikajiem darbiņiem patiesi nevarēja ņemt par pilnu.

— Tad jau gan ir ko trīcēt. Un gruntīgs?

— Diezgan.

Kāpēc lai Dainis par savu garabērnu domātu to sliktāko?

— Jā, dēls, kaut ko laist pasaulē, tā ir māksla.

— Tā ir māksla, — viņš piekrita večiņai uz vārda, jo pasacīt labāk vairs nevarēja.

Komikss. (3.) Turpinājums 197. lpp.

K. Liedo

Bez vārdiem.

J. Melgailis

— Brūnūmam atved balzamiņus!

J. Melgailis

PATEICĪBA

Pārbaudījām mūsu pilsētas iestādes, kur cilvēks var paēst un kaut ko iedzert. Jau pašā sākumā manījām, ka sabiedriskās ēdināšanas tīkls ir tik liešām vareni noaustrs. Pieķeris pie vienas tīkla actiņas, skates, otrā pusē zivis tā vien pajūk uz visām pusēm.

Kaut arī mūsu pulciņš sastāvēja no piecām personām, kaut arī jau iepriekš bijām noskaņojušies uz visbargāko stingribu, kaut arī ēdinātāji nevienu no mums personiski nepazīna, tomēr visur mūs saņēma tik viesmīlīgi un svinīgi, it kā mēs būtu maharadžas, kas uz buleti atjājuši ar ziloņiem.

— Tādu apkalpošanu neesam redzējuši un neredzēsim vairs, kamēr dzīvosim, — visi nospriedām.

— Kāpēc mēs visur ejam pēc iepriekš sastādīta plāna? — pievakarē pavaicāja mūsu lielākais skeptiķis, ko bijām iesaukuši par Melno Skrīveri. — Ejam iekšā šajā neplānotajā! Iemetīsim pa kausiņam nevis sabiedriskā pionākuma pēc, bet kā parastli pilsoņi.

Iegājām. Mūs vairs nesauņēma kā maharadžas, bet drīzāk kā ziloņus, kas atstarpājuši līdz dzeršanas vietai mežā. Pievērst sev oficiantes uzmanību mums ar lielām pūlēm izdevās tikai pēc tam, kad bijām pāris reizes skaļi notaurējuši.

— Pa cik? — viņa strupi noprasīja un, novicinājusi mums degunu priekšā divieli, nobraucīja galdīja virsu.

— Pa, divi! — mēs tikpat strupi atbildējām.

— Un uzkost! Uzkost, miļā meitene, citādi man nāves stunda klāt, — smalkā balsī noblēja pats liesākais no mums.

Atviegloti uzelpojām. Beidzot bijām nokļuvuši ierastā vidē. Un, kad pēc divarpus stundām atnesa uzkodas, bijām jau dūšīgi vien sasārtuši un mūsu noskaņojums pacēlies līdinājās pie pašiem griestiem.

Tas nenolaidās zemāk arī tad, kad oficiante atnesa rēķinu.

— Pa cik? — moži pānteresējāmies.

— Pagaidiet, — Melnais Skrīveris mūs apsauca. Lūpas kustinēdams, viņš pārbaudīja rēķinu.

— Nesāc nu atkal, — mēs viņu sabārām. — Mēs neesam šurp nākuši, lai taistītu pārbaudi. Saki ātrāk, pa cik sanāki!

— Pa četriem rubļiem sešdesmit kapeikām, — Melnais Skrīveris mierīgi atbildēja.

— Tik vien? — Mēs bijām pārsteigti.

— Tik vien. Pa visiem kopā mūs apskaitīja par vienpadsmit rubļiem un piecdesmit kapeikām, — Melnais Skrīveris sacīja vēl mierīgāk.

— Ak tu! Tūlīt raksti aktu! — Nokaitināti ziloni salīdzinājumā ar mums būtu mīļi kaķēni.

Melnais Skrīveris izvilkā no portfeļa papīra lapu un sāka rakstīt.

Pasaucām oficianti.

— Nu un tad? Kļūdījies. Gadās. — Viņa uzmeta lūpiņu.

— Gadā—ā—ā—s?! — mēs nikni iesaucāmies. — Zinā—ā—ā—mi!

— Zināms, ka gadās, — oficianti neapmulsā. — Un nav te ko piesieties. Rakstiet. Bet es neparakstīšu. Man no jums nav bail. Es piezventīšu Šmīndriķenam, un viņš visu nokārtos.

— Šmīndriķenam? — Viens no mūsējiem saausījās. — Tas taču... Vīri, varbūt nevajag? Mana sieva...

— Tava sieva ir piliens jūrā salīdzinājumā ar visu sabiedrību, — mēs viņam uzbrēcām. — Kur ir administrators?

— Tad nu piedodiet. Tā tas ir, — administrators sāka lūgties. — Viņa ne pirmoreiz...

— Ne pirmo?! Un jūs viņu turat?

— Bet kad man no viņas bail, — administrators ievaidējās. — Pie viņas bieži brauc no Viļņas... Tāds biedrs Pļudrinskis. Saka, esot viņas brālēns. Ienāk te, sēž...

— Pļudrinskis?... — Vēl viens no mūsējiem apstulba. — Tātad mana brāļa... Vīri, varbūt tiešām nevajag? Viņa ir tik patīkama. Apaļīga...

— Principi ir augstāki par visiem apaļumiem, — Melnais Skrīveris norūdēja un rakstīja tālāk.

Viņš rakstīja, bet oficianti nepievērsa mums ne mazāko uzmanību. Pa to laiku durvīs parādījās tik grezni ģerbusies sievietē, kādu paš modes žurnālos reti gadās redzēt. Viņas gredzeni vien — juvelieru veikalam puse mēneša plāna. Mums paš elpa aizrāvās.

Oficiante pieskrēja viņai klāt, abas apkampās un sabučojās.

— Violeta! Berzot taču atbraucil — oficiante iesaucās.

Melnais Skrīveris pameta acis uz ienācējas pusi.

— Veči... Ma... mana priekšnieka māsa! — viņš izdvesa, burzīdams saujā aprakstītos papīrus. Viņa vēsais miers bija paņūdis vienā acumirkli.

— Ēsiet cilvēki, ejam ātrāk prom no šejienes.

Piecēlāties. Es apņēmtīgi piegāju pie bufetes.

— Dodiet sūdzību grāmatul — es pieprasīju.

— Esī taču prātīgs, nekēpājies! — Melnais Skrīveris uzsauca, citiem pa priekšu mezdamiem laukā pa durvīm.

Vīrus panācu pēc stundas.

— Mūsu visu vārdā ierakstīju viņai pateicību par labu apkalpošanu, — atvilcis elpu, es teicu.

ARNOLDS AUZIŅS

SPECIALISTS

Viņš nav nekāds tur čabata,
Par kuru ļaudīm kauns,
Ir viņam diploms kabatā,
Viņš — speciālists jauns.

Gan augu seku pārzina,
Gan visas indes zin,
Ko uzstēt katrā dārziņā,
Lai augļi svētkus svin.

Bet neveicas tam tirumā,
To ļaunais burvis bur,
Jo iedzert visi vīri māk,
Bet strādāt — kā nu kurs.

— Kā dēlu tevi lolojām, —
Teic priekšsēdētājs pikts.
— Par velti, rādās, skolojām,
Kur tevi tādu likt?

— Art, sēt un braukt ar autiņiem —
To iemācīja gan.
Kā galā tikt ar ļautiņiem —
Tāds priekšmets nebij man.

Kas tad tas! Nāku no rīta slēgt vaļā veikalu, taču pie durvīm netērguļo vis, kā parasti, sievas, bet mīnājas drūmi vīri. Un kāda izlase: izburbuši vaigi, raibas acis, zili deguni... Iši šakot, alusmucu publika.

— Slēdz, priekšniek, ātrāk vaļā, — kāds šņakuļo, — citādi izkaltīsim kā bufes.

— Ak tad šoreiz pienaņa sagribējās? — es brīnos.

— Neapsmej grūtdieņus, saimniek! Mūsu glābējs tavš aliņš, — cits rāda ar apsaitētu pirkstu uz veikala izkārtņi.

Un ko es redzu: sabojājusies neona reklāma, un «Pārtikas veikals» vietā lasāms: «Pār i s als».

Kad pārpratums noskaidrots, izslāpušie sirdīdamies izkļūst, bet es sēžos pie galdā un rakstu gaismas reklāmu ierīkotājiem pieteikumu, lai izlabo veikala nosaukumā septiņus izdzisušos vai nokritušos burtus.

Pēc mēneša speciālā remontmašīna ar meistaru bija klāt. Meistars iesēdās tādā kā grozā, šoferis iespurkšķināja motoru un uzrāva meistaru gaisā. Taču drīz vien no augšas atskanēja sauciens: «Janka, laid lejā!»

Izrādījās, pa šo laiku papildus izdzisuši vēl trīs burti, un nu virs veikala durvīm mirguļoja «Pa als». Bet, tā kā meistaram darba norīkojumā bija uzdots izlabot septiņus, nevis desmit burtus, viņš pacēla cepuri un atvaļējās.

Steigšus iesniedzu otru pieprasījumu, lai izlabo desmit burtus.

Pie veikala atkal pieripoja specmašīna un uzrāva meistaru gaisā. Bet Janka tūlīt viņu atkal nošļūcināja lejā.

Jā, nu jau bija apdzisuši un nokrituši divpadsmit burti, bet meistaram darba uzdevumā ierakstīti tikai desmit...

Tā kā tagad virs veikala durvīm vēl bija lasāms «als», mūs joprojām sturmēja pazīstamā publika un, kāroto neatradusi, vīkstīja dūres un brēkāja par darbaļaužu muļķošanu. Tai pašā laikā veikatā dikti saruka parasto pircēju skaits, sievietes sūkstījās, ka dzērāju dēļ neesot iespējams tikt pie letes.

Lai reizi par visām reizēm būtu kārtība mājās, es paņēmu slotas kātu, nobrucināju maldinošo «als» un uzrakstīju trešo pieprasījumu, ka jāizlabo piecpadsmit burti.

Mašīna ar meistaru vēlreiz klāt. Meistars iesēžas grozā un trešo reizi uzbrauc gaisā. Es stāvu veikala durvīs, skatos un priecājos, ka nu beidzot darbi sāksies, ka mašīnu vairs šurpu turpu velti nedzenās, amatnieki dārgo

laiku netērēs. Nekā! No augšas atskan pazīstamais, taču šoreiz pavisam negants brēciens: «Janka, laid lejā!»

— Kas par nelaimi? — bailīgi apvaicājos, kad Janka noskrūvējis meistaru zemē.

— Ko jūs muļķojaties! — meistars draudīgi vicina skrūvgriezi. — Te taču nav nekā ko remontēt! Te jālaisa jauna gaismas reklāma!

— Nu tad, lūdzu, fasisiet! To vien jau gribu.

Meistars man, neprašam, sāk ieskaidrot, ka viņu uzņēmums neesot privātbodīte, bet valsts iestāde. Gaismas reklāmu remonts — tā esot viena lieta, bet jaunas reklāmas uzstādīšana — pavisam cita padarīšana.

— Tagad vispirms jāuzraksta iesniegums, ka veikalam vajadzīga jauna gaismas reklāma, — meistars pamācē. — Iesniegumu izskatīs mūsu priekšnieki un nodos tālāk saviem priekšniekiem. Tad nāks rīkojums projektēšanas kantorim izstrādāt projektu, sastādīt aprēķinu un tā tālāk. Pēc tam projektu izstudēs un apstiprinās pilsētas arhitekts, mākslinieks, ugunsdzēsēji un vēl citi amatvīri, kam šai lietā teikšana. Tad, tikai tad, nu tā, apmēram pēc gada, var gaidīt, ka pie jums atbrauks nevis remonta meistars, bet reklāmas uzstādītājs. Sapratāt?

Gaismas reklāmas ierīkošanu es nesagaidīju. Var teikt, ka arī man «Janka nolaida lejā», mani no direktora krēsla izsvieda. Un gluži pelnīti — par plāna nepildīšanu.

C. MELAMEDS

DOMU GRAUDI

- ☉ Izlikties par muļķi! To ne katrs gudrais spēj
- ☉ Laiks nav nesavīgs: dāvādams dzīves gudrību, tas atņem dzīves gadus.
- ☉ Ir cilvēki, kas cieš no pilnvērtības kompleksa.
- ☉ Meklē sev draugus, pudesdraugi atradīsies paši.
- ☉ Arī sabiedrības krējums dažkārt ir saskābis.
- ☉ Recenziju trūkums tāpat ir recenzija.
- ☉ Lielities ir slikti, ja nav ar ko lielities, — vēl sliktāk.

LOGIKA

Saule bija zenītā.

Smillīš tuksnesī, kas atgādināja milzu cepašpannu, bija nokaitētas līdz pēdējai iespējai. Vienīgi zābaki ar korķa zolēm un tropu ķiveres glāba no apdegumiem un saules dūriena četrus ceļavīrus, kas tupēja smilšu kāpas galā un, laiku īsinādami, katrs pats sev lika pašjansu.

Laiku pa laikam viņi nožāvājās un vienaldzīgi raudzījās tur, kur smilšu kāpas un debesis saplūda kopā bālganā dūmakā.

Tā bija ceļavīriem parasta diena, kurā nebija nekādu notikumu.

Kad laiks bija pāri dienas vidum, tālē pie pašas apvāršņa līnijas parādījās punktiņš, un ceļavīri sāka minēt, kas tas tāds varētu būt.

— Kamielis, — pirmais sacīja.

— Varbūt arī tā, — ceturtais nobubināja.

— Vai automašīna, — otrs izteica savu viedokli.

— Vai zirgs, — trešais minēja.

— Varbūt arī tā, — ceturtais atkal nobubināja. Viņš ne visai cienīja savus kolēģus un nemīlēja pļāpāt.

Pagāja vēl ne viena vien gara stunda, līdz punktiņš pieauga apmēros tiktāl, ka uz kāpu fona kļuva saskatāms siluets, un visi ieraudzīja, ka tas bija diemžēl slēpotājs. Kājās viņam bija īsas bikses, galvā salmenīca ar platām malām. Viņš lēni tuvojās, acīm redzami zaudēdams spēkus.

Pirmais ceļavīrs nosoduši pagrozīja galvu.

— Kāda vieglprātība — slēpot tādā karstumā! Tas bendē sirdi.

Visi klusēdami viņam piekrita.

Slēpotājs tik tikko cilāja kājas. Slēpju nūjas vilkās pa smiltīm, atstādamas vagas abās pusēs slēpju sliedēm.

— Neslīd! Nu nemaz neslīd! — atnācējs aizsies izgrūda. — Kaut vai plīsti, neslīd!

Trīs vīri piecēlās kājās, ceturtais palika sēžam, tikai uzmeta ātru skatienu atnācēja slēpēm un pasmaidīja — drīzāk ironiski nekā labsirdīgi.

— Vai jūs tās esat ieziedis? — pirmais painteresējās. — Iesācēji parasti izdara šo kļūdu — aizmirst ieziest.

— Protams, esmu ieziedis, — atnācējs, kas bija svēdriem noplūdis, atbildēja, kāri rīdams gaisu.

— Nūjas arī ir pēc auguma? — otrs painteresējās. — Lai gan nūjas pašas par sevi, protams, nevarētu ietekmēt slīdēšanu.

— Nūjas ir pašā laikā, — slēpotājs atbildēja. — Līdz pleciem, kā nākas.

— Atļaujiet, es pamēģināšu, — trešais piedāvāja savus pakalpojumus. — Man ir sporta klase. Domāju, ka no slēpēm es šo to saprotu.

Uzkāpis uz slēpēm, viņš rūpīgi pārbaudīja, vai slēpju saites ir drošas, paņēma nūjas un spēcīgi atgrūdās. Brīdi vēlāk, kad viņš jau purināja no bīksēm smiltis, viņa sejā vairs nebija redzama iepriekšējā pašpārliecība.

— Ne par puscollu! — viņš drūmi konstatēja.

Ceturtais ceļavīrs, tāpat tupēdams zemē smīnēja un grozīja pirkstu, ko bija pielicis pie deniņiem.

Pirmais uzmanīgi apskatīja slēpes un domāja.

— Varbūt nebija paņemta īstā ziede? — viņš, mazliet stomīdamies, pavaicāja.

— Nē, — slēpotājs apgalvoja. — Ziede bija tāda, kas garantē slīdēšanu jebkurā laikā. Es, protams, nenoliedzu, ka sacensībām ir arī labākas ziedes, bet tādiem svētdienas pastaigu slēpotājiem kā es arī šai jābūt ļabu labai.

— Tātad, pirmkārt, — pirmais ceļavīrs sacīja, — ir slēpes, otrkārt, ir slēpotājs. No tā izriet, ka mums ir divi vissvarīgākie priekšnoteikumi. Jūs taču piekritisiet — ja mums no diviem komponentiem būtu tikai viens — tikai slēpes vai tikai slēpotājs — šai gadījumā nebūtu nekādas jēgas runāt par simtprocentīgu slīdēšanas iespēju. Piekritisat?

Visi piekrizdami palocīja galvas, tikai ceturtais ceļavīrs, skeptiski parauslījis plecus, pagriezta pārējiem muguru un atkal sāka jaukt kārtis.

Pirmais turpināja:

— Pat ja pieņemsim, ka viens no komponentiem — slēpotājs vai slēpes — nav kvalitatīvs, — šis faktors slīdēšanu var ietekmēt tikai daļēji. Citiem vārdiem, — galvas mājiens uz slēpotāja pusi, — viņam jākustas. Tomēr viņš, biedri, nekustas!

— Es pats kustos, — slēpotājs taisnojās. — Bet, tiklīdz es uzkāpju uz slēpēm, kustība nobremzējas.

— Tur jau ir tā lieta! Uz slēpēm jūs kļūstat līdzīgs bruņurupucim tāpēc,

ka slidēšanas faktors pazūd pilnīgi. Tas mani pārslēidz un, atzišos, kaitina.

Otrs ceļavīrs, kuru bija satriekusi kolēģa daiļrunība un slidēšanas faktora pazušana, kastīja pakausi.

— Kas par velnu ielīdis slēpēs, kāpēc tās neslīd? — viņš minēja.

— Mjā, piķis viņu zina, kas tas ir, — trešais noplātīja rokas. — Es ļoti labi atceros, kā reiz mans vectēvs sadomāja ar linu mīstīklām

Pirmais viņu pārtrauca:

— Tas neattiecas uz lietu. Dienas kārtībā ir slēpes.

Apspriedušies viņi apņēmīgi sacīja slēpotājam:

— Mēs jums palīdzēsim. Citādi jūs nekad nenonāksiet galā.

Divi no viņiem paņēma slēpotāju pie padusēm un sāka sliept uz apvāršņa pusi, trešais stūma no muguras — uzmanīgi, bet dūšīgi.

No apmetnes tālē arzvījās slēpju sliedes ar dziļām, triju kāju pāru remī tām pēdām, bet vējš, kas sacēlās, visu aizputināja ar karstām smiltīm, iekams vēl trīs ceļavīri un slēpotājs paguva pazust aiz tuvējām kāpām.

— Diena jau iet uz vakaru, — ceturtlais ceļavīrs skāji nodomāja. Viņš savāca kārtis, izvilka no bikšu pakaļējās kabatas piezīmju grāmatu un zīmuli, noasināja to un pierakstīja dienas notikumus:

«16. jūlijs. Līdz tuvākajai oāzei vēl nedēļa, ko iet.

Pasjanss atkal neiznāca.

Sodien pieredzēju, cik tālu var aiziet cilvēku trulums: trīs mani bijušie ceļabiedri ar visnopretnākajām seļām sprieda, kāpēc ērmam, kas pie mums ieradās, neslīd slēpes. Un neviens no viņiem nesaprata vienkāršu ietu — tās taču bija lidzenuma slēpes, kas absolūti nav piemērotas šķēršļotam apvidum.»

A LEIŅŠ

DOMU GRAUDI

Nepietiek atrast savu vietu dzīvē, vēl jāpagaida, kamēr tā atbrīvosies.

Jo vārgāka māksla, jo dārgākus upurus prasa.

Strādā kā zvērs, lai izsistos cilvēkos.

TRAKAIS VECIS

Ūdensvagulu ģimenes opītis dzīvoja briesmīgi skaistā vietā. Kad Ūdensvaguli par šo vietu runāja ar saviem pazīstamajiem, Ūdensvaguls arvien uzsvēra, lai tikai viņam pienākot pensijas gadi . . . viņš nevienu lieku dienu nekavēšoties šai putekļu un dūmu pilnajā pilsētā, bet gan taisnā ceļā lai-dišot uz opītā māju.

— Es domāju, tu mani pavadīsi? — viņš vaicāja savai laulātajai draudzenei, un tā liegi piespieda galvu Ūdensvagulam pie vestes un atteica — jā, protams, vai gan Ūdensvaguls uzdiņkstoties par to šaubīties. Māja laikam tiešām bija tik apburīga, ka pat jaunie Ūdensvaguli, kuriem līdz ar vecāku aizbraukšanu atklātos patiešām žilbinošas perspektīvas, nemaz neizrādīja prieku par varbūtēju brīvību patukšotajā dzīvoklī, bet abi brēca, viņi arī gribot turpat. Un kaut vai viņiem būtu jāiet par traktoristiem vai kaut ko tamlīdzīgu. Jo viņiem, protams, pensijas gadi nevarēja būt tik tuvu.

Tā Ūdensvaguli izteicās ik reizes, kad iznāca saruna par paša vecākā Ūdensvagula lauku īpašumu. Taču, vai nu tas bija pieradums, vai kas cits, praksē viņi opīti nemēdza apciemot, kaut gan ģimenei jau astoto gadu bija personiska automašīna. Viņi būtu varējuši aizbraukt pie opītā, un, gods kam gods, ģimenē par šo problēmu runāja bieži. Kas nu tas īpašs būtu, aizbrauktu — un viss. Bet rindas kārtībā bija risināma vēl vesela kaudze neatliekamu braucienu: uz Panevėžas teātri un Tallinas Kadriorgu, un uz Baltkrieviju pēc vēžiem, un . . . Ar tiem baltkrievu vēžiem gan bija savāda lieta, visi zināja, tas bija tikpat kā klintī iekalts, ka Baltkrievijā vienkārši mudž no vēžiem, tie ūdensbubuļi tur garlaikoties garlaikojas un ar ilgšanos gaida, kaut taču no brālīgajām republikām atbrauktu kāds ķeselētājs. Un brauc jau arī, taču atgriežas ar gariem ģīmjiem un tukšām somām.

Brauca arī Ūdensvaguli, sakiot, kas cits viņiem atlika — varbūt vienīgi gajiem nebraukt, ja brauca visi! Taču ne!

Un tā viņi brauca šurp un turp, un katrā nedēļai ir tikai viena nogale, un benzīns jau arī maksā naudu . . . un tā notika, ka opītis kā bija, tā palika neapciemots. Ūdensvaguli to paši ļoti ņēma pie sirds, un, kad ģimenes

māter šī sirds bija pārāk apsāpējusies, viņa ņēma papīru un skrošzīmuli un liekiem, skaidriem burtiem rakstīja opītim vēstuli, kurā apliecināja visas ģimenes sirsnīgo mīlestību, kā arī izteica kvēlu veltēšanos, lai tikai opītim ietu labi, lai viņš šai sakarībā saudzē savu veselību un pārāk neskrien tam kolhozam palīgā, vai viņš savu mūžu nav skrējis diezgan un vai kolhozs maz prot novērtēt viņa pašaizliedzību. Un vēstules beigās viņa piemetināja, ka nākamēnes viņi noteikti aizbraukšot.

Vēstules mēdza rakstīt arī opītis. Tās parasti bija pilnas gaiša optimisma, kurš it sevišķi pušķo vecos ļaudis. Opītis ziņoja, ka turoties kājās un arī redze vēl neesot zemē metama, to viņš būtu varējis arī nerakstīt, jo vai gan drīkstētu sūdzēties par redzi tāds, kurš kā dreijāt nodreijā vēstuli uz Rīgu saviem bērniem un bērnbērniem? Odensvagulu mamma opīša rakstīto vakarā izlasīja priekšā ģimenes locekļiem, un viņi visi priecājās, ka ar opīti viss fik labi. Ko tad viņiem citu bija darīt, varbūt nepriecāties?

Viņi cik spēdami palīdzēja opītim mājas darbos, vismaz ļoti gribēja palīdzēt. Sacīsim, kad bija jāstāda kartupeļi. Bet, ak neraža, kartupeļu stādīšana kaut kā vienkārši liktenīgi sakrita ar automašīnu gadskārtējo tehnisko apskati. Sakiet, vai tad var — pareizāk, vai drīkst — atlikt apskati? Jūs teksiet — ne. Nu lūk, Odensvaguli teica to pašu. Un tāpēc gadījās, ka kartupeļi opītim bija jāiestāda vienam. Nu jā, bet, godīgi runājot, viņš jau tos kartupeļus viens pats arī nolietoja, tie pāris maisiņi, kurus Odensvaguli atveda uz Rīgu, bīdi visumā nemainīja.

Un tomēr bija viena diena, viena liela diena, viena pilnīgi svēta diena, un tajā dienā opīša rančo nedrīkstēja iztrūkt nevienš Odensvaguls. Proti, tā bija diena, kad tika kauts opīša kārtējās vasaras kārtējais ruksis.

Opītis dikti labi prata nobarot savus rukšus. Tie ēda griezdamies un it kā spēlēdamies brieda arvien dūšīgāki un dūšīgāki, prieks bija redzēt, kādi tie izskatījās rudenī. Un pat tad, kad cūcielis bija atdevis savu trekno dvēseli dieviņam, tā šņukurā nemantīja iestingušas nekādas pasaules skumjas,

nē, tur staroja labsajūta, kāda var pārņemt, atceroties šīspasaules ātri gaistošos, tomēr tik tīkamos labumus. Un tāpēc apbēdas optīša mājā bija īsla prieka diena.

Par gaidāmo notikumu optītis mēdza pavēstīt pavisam īsā vēstulītē, un garāku rakstīt tiešām nebūtu nozīmes, Ūdensvaguli saprata. Malā tika aīlīktas visas citas dārtšānas, vienalga, vai tā būtu uzlaikošana pie šuvējas vai diskomaratons, vienalga! Izbraukšanas dienas rītā pats Ūdensvaguls pārbaudīja mašīnas tehnisko stāvokli un parasti atzina to labu esam, jo Ūdensvaguls kalpoja savai mašīnai kā priekšzīmīgs šamanis savam dievam. Un saule vēl nebija pakāpusies diezciīk augstu pāri Rīgas jumtiem, kad Ūdensvagulu žīgulis jau naski nesās pret optīša mājai un tīkamiem vēdera priekiem.

Apmēram ap pusceļu vecākie Ūdensvaguli sāka apspriest jautājumu par optīša veselības stāvokli vispār un tālākajām izredzēm konkrēti. Nevajag tikai domāt, ka viņi alkatīgi kārotu pēc vecīša nāves un paši tīkotu ielīst tā īpašumā. Nē, Ūdensvaguli to nepavisam negribēja. Viņi pat domāja tā: ja optītis nomīrtu (visi veci ļautīņi nomīrst, ko lai dara, tāds ir dzīvās radības liktenis, un šim liktenim pakļauta arī visaugstākā un visdomājošākā būtne, saukta par cilvēku), jā, ja viņš nomīrtu, tad mājiņu vajadzētu pārdot. Tagad jau cilvēki kļūst arvien dullāki uz visādiem lauku graustiem.

Ūdensvaguli nebija dulli. Viņi ne. Viņus pilnīgi apmierināja viņu kooperatīvais dzīvoklis, kā vecos, tā jaunos, un viņiem prātā nenāca brukt prom un kļūt par traktoristiem vai kaut ko tamlīdzīgu.

Tā, lēnā garā pārsprīezot pašreizējo stāvokli un apsverot nākotnes perspektīvas, viņi īerīpināja savu sarkano žīgulīti senču pagalmā, kur taidara vienā stūrī jau bija nolīkts pagars šols un ap to slāistījās plašā apkārtnē labi pazīstamais Žanis, kuram bija visvieglākā roka uz lopu kaušanu. Žanis smaidīgs sveicināja atbraucēju; viņš jau bija nomēģinājis no optīša stipruma zāļu pudeles un nolēmis šo pasākumu turpināt. Vajadzēja tikai iepriekš tīkt galā ar ruksī, kurš no kūtiņas brīžiem deva ziņas par sevi, varbūt jau miglaini nojauzdams lielos notikumus, kuru centrā tam bija lemts atrasties.

— Sveiki, sveiki, rīdzīnieki, — Žanis teica un gribēja aprunāties sīkāk un plašāk, bet uz pārrunām palīka tikai Ūdensvaguls viens vienīģs, viņam

bija jāparosās ap mašīnu, tāds tāls ceļš, ko tur daudz var zināt. Ūdensvaguliene žiglu soli trauca iekšā mājā un uz paša sliekšņa iekrita opīša skaujās. Pēdējais gan jāsaprot vairāk tēlaini, jo uz lielu skaušanos Ūdensvagulu ģimenē neviens nebija. Ūdensvaguliene uzspieda opīša sarainājam vaigam ātru buču un vienā elpas vilcienā izgrūda:

— Sveiks, mīļo opīt, kāds prieks jūs atkal redzēt, kā tad ar veselību kā vasarā gāja, briesmīgi karsta vasara, vai ne, mēs tais pilsētas mūros gandrīz vai izkusām, nu jā, jums jau nebija tik fraki, jums jau ūdens tepat pie mājas, mērcējies kaut cauru dienu, vai ne, un kā tad cūciņa, vai krietni paaugusi, es nemaz nepaspēju apskatīties, un tad nu šodien kaus, vai, kā tas far pasaulē iet, jānogatē tāda mīļa radībiņa, es gan, kā jau parasti, tagad pa iekšpusi, kamēr tas asinsdarbs vēl nav nodarīts!

Sos nedaudzos vārdus izteikusi, Ūdensvaguliene ātri ģērba nost virsdrēbes un sāka meklēt kādu vecāku uzvelkamo. Viņa tādās reizēs mēdza gatavot ēdienu visai kuplajai saimei un nemaz nesūrojās par lielu darba nastu.

— Opīt, kur tad lielais strīpainais priekšauts? — Ūdensvaguliene apvaicājās, nevarēdama meklēto atrast parastajā vietā.

Opītis nebija spējījis sniegt atbildi, kad no virtuves iznāca dūšīga sieva sārtiem vaigiem, un tieši viņa bija apjozusies ar tieši to lielo strīpaino priekšautu.

— O, — teica Ūdensvaguliene, priekšautu svešās sievietes kamiešos ieraudzījusi. Teiksim, kas nu tur liels būtu, viens priekšauts uz priekšu vai atpakaļ, un viss, — taču Ūdensvaguliene tā nedomāja. Sievietēm atsevišķās lietās un vietās piemīt briesmīgi smalka jūšana.

— Labrīt, labrīt, — mīļi sacīja svešā, — mēs jau tā gaidījām ciemiņus, tā gaidījām... Nemiet nu par labu, ko uz ātru roku varējām sarūpēt, — un viņa atkāpās sānis un ļāva Ūdensvagulienei pārļaut skatienu balti klātam galdam, uz kura greznojās diezgan daudz kas sarūpēts. Par to ikviens cilvēks varētu tikai priecāties, un tāpēc šķita savādi, ka Ūdensvagulienei vaigos ievilkušās tādas rievās. Bet vismaz pagaidām viņa nekā

neteica un tikai jautājosi pavērās opīti, kurš arī bija nostājies tepat blakus un staroja vien.

— Tā man kaimiņiene, — viņš mīli, nūdien par daudz mīli skaidroja. — Tev šodien nebūs jāpūlas, viņa apsolīja visu . . .

— Kā tad, kā tad, kas tad tas būs par ciemiņu, kuram pie plīts jālokās, — kaimiņiene — ja vien viņa bija tā, par ko uzdevās, — mundri sacīja. Un Ūdensvagulīene sastiepa lūpas un ārkārtīgi dzestri, un vēl ārkārtīgāk pieklājīgi paskaidroja, pie opīša viņa visu darījusi labprāt un no sirds, priekš seva un pie tam mīļa cilvēka viņai nekas neliekoties grūti. Un kaimiņiene, kura laikam gan nebija tā, par ko izlikās, pilnīgi nevietā iesaucās, Ūdensvagulīene viņai esot pilnīgi vārdus no mutes izņēmusi, viņa arī Jēkaupiņa dē! . . .

O! un vēlreiz o! Tātad opītis jau par Jēkaupiņu kļuvis?

Šajā acumirkli Ūdensvagulīenei neizdevās neko noskaidrot tuvāk, lai gan viņas sirds taisni brēca pēc šīs skaidrības kā briedis pēc ūdens avotiem. Istabā jautri un, no uznākošās nelaimes neko nemanīdami, nāca iekšā pārējie Ūdensvaguli, un opītis, iedomājoties, priecīgi sapazīstināja Ūdensvagulus ar kaimiņieni, kura noteikti nebija kaimiņienel! Un tie, īnīši, neko nejautal! Un Ūdensvagulīene varēja sēdēt pie galda kā ūdeni mutē ieņēmusi, pārējie tikai čaloja un nemanīja neko. Un opītis jau otrreiz lāja vīriem no savas stipruma pudeles. Un beigās viņš gribēja ieliet arī sievietēm, un tā čūska atļāva, un Ūdensvagulīene teica krietni vien skajāk, nekā tas būtu vajadzīgs, lai visi istabā esošie varētu sadzirdēt:

— Es nu gan, sievietē būdama, to nāliķi pie lūpām nelieku! Tikai no alkohola nāk visas pasaules nelaimes! Tikai alkohols aptumšo cilvēka prātu un liek tam izdarīt mūžā veirs neizlabojamas kļūdas!

Opītis firi nelaimīgs grozīja rokā savu stipruma pudeli, no kuras, to viņš varētu pie tiesas liecināt, vēl nebija nākusi neviena nelaime, tāpēc vien, ka opītis mācēja ar pudeli apieties. Bet Ūdensvagulīene tikai sprediķoja, un opītim bija skumji, un tāpēc viņš pateicībā valgu skatīenu palūkojās uz čūsku kaimiņieni, kad tā pacēla savu glāzīti un iesaucās:

— Kas nāk no sirds, tas ret uz sirdi! Lai tev, Jēkaupīņ, alfaž laba veselība!

Ūdensvaguliene kāšēja. Un pārējie, kuriem bija ielietis, izdzēra.

Kamēr čūska no galda vāca nost traukus, Ūdensvaguliene laukā bija nogrābusi Žani. Tas ir, nedomājiel neko sliktu. Ūdensvaguliene bija, ir un paliks uzlicīga sieva. Bet viņas sirds taču vēl aizvien nebija beigusi brēkt pēc skaidrības.

— Kas te īsti notiek, es gribu zināt! — viņa sacīja Žanim, kurš šai brīdī garīgi aizpīpēja belomoru.

— Kas notiek? — Žanis mīli brīnījās. — Nu cōku bēres tak!

— Žani, nevažē tu mani, vecu cilvēku, aiz deguna...

— Vecs cilvēks! Labs vecs cilvēks, kam vaigi zied kā rozēs!

Ūdensvagulienei nebūtu gājuši pie sirds arī izsmalcinātāki komplimentu. Tas ir, šinī brīdī. Viņa stīvi skatījās uz Žani un aizkustinājumā trīcošā balsī lūdzās:

— Žani, pasaki — no kurienes nāk tā vīriešu pavadinātāja?

— Ā, — Žanis sacīja, un tas bija gauži saprotošs «ā». Un tad viņš paklusēja; vai varbūt viņš gribēja dzirdēt, kā dūzās Ūdensvagulienes sāpošā sirds?

— Nu jā, — Žanis beidzot sacīja, — bet tāpēc jau nevajag domāt neko sliktu. No kurienes tad šī var nākt, no kādas tālienes? Tepat no miestīņa vien jau ir. Kārtīgs cilvēks, vīrs pērn nomira, un es ar domāju, cik ilgi tai tas Jēkabs dzīvo viens kā tāds koka gabals? Kad jau nav radu, lai tad nav, es ar viņam saku, kas tur pavisam, ņem vienu dūšīgu sreviški un dzīvo sviļpodams! Kas tev, vietas trūkst tai mājā, vai? Un būs, kas par tevi parūpējas. Trušus varēs turēt. Trušu goļa ir veselīga. Šī jau agrāk nutrijas audzējusi. Tā ar ir viena dzīva nauda. Kāpēc Jēkabs arī nevar nutrijas? Es saku, viņa te uztāisis tādu saimniecību ka prieks, nebūs gar svešiem jābadās un jālūdz, lai atbrauc kartupeļus iestādīt vai ko...

Ūdensvagulienei jau pie pirmajiem Žaņa vārdiem bija nespēkā nolaidušās rokas. Viņa jauta lietu un smagu nelaimi mefam savu ēnu pār Ūdensvagulu līdz šim tīri labi panesamo dzīvi. Un viņa neapjauta, kas gan tagad būtu darāms. Un vai vispār vairs ko varēja darīt.

— Un viņš — viņu — grib precēt? — viņa beidzot jautāja.

— Kāpēc ne, var jau arī apprecēt, — Žanis piekrita. — Jēkabs saka,

viņam gan esot vienaiņa, ko tad viņš, pie vecuma pekstiņus taisīšot un beigās citu meklēšot, vai. Bet Katiņa saka . .

— Ak par Katiņu viņu sauca! — Ūdensvaguliene iekliedzās.

— Katiņa, Katrīna, kā tad, — Žanis locīja galvu. — Tāds mīļīgs veco laiku vārds, kāda vaina? Nu re, viņa saka, viņai jau arī to miršu kroni nevajagot, bet kārtību viņa gan griboļ, tā viņa saka, tu, Jēkaupiņ, nomirsi, un tad nāks tie Rīgas radi un izcēls mani kā burkānu no dobes, un būs man jāaiziet neziņā, un te paliks viss manis sarūkētais . . . To es negribētu, viņa saka un pareizi saka. Kuram tad patiktu, kad kādi tur Rīgas radi tevi dzīšus aizdzem no tava kaktiņa un stūrīšā? Un Žanis prātīgi nopurināja pelnus no papirosa.

Ūdensvaguliene apstājās pie smukas sētiņas, kura norobežoja puķu dārzu no pārējā pegalma. Un, lai gan bargas sālnas jau bija apciemājušas pagalmu un puķu dārzu arī, Ūdensvagulienei bija tā, it kā pati negantākā sālna tagad pa vienam saldētu nost visus viņas cerību dīgstus. Te vajadzēja kliegt un brēkt — bet vai arī tas ko līdzētu? Viņa ar varītēm atrāva kājas no zemes, kuru līdz šim baltam brīdim bija uzskatījusi par potenciālu savu un savu bērnu mantojumu un kura tagad — Un viņa gāja tieši istabā iekšā, un tieši viņai pretī nāca smaidošā čūska Katiņa.

— Ak tad apvārdojāt gan to veco cilvēku, — Ūdensvaguliene teica tričošā balstī. Katiņa ieklēta platas acis, un Ūdensvaguliene teica no visas savas nemītīgi sāpošās sirds:

— Radiem aiz muguras tādu nesmukumu . .

— Kādiem radiem? — Katiņa pajautāja. — Radi tie ir, kad palīdz tam vecajam cilvēkam, par kuru jūs nupat tā . . . runājāt. Radi nav, kad gadiem nerādās pie vecā cilvēka, un, ja arī, tad tikai uz galertu un desām!

— Kā jums nav kauna! — Ūdensvaguliene sauca.

— Abet nu nav gan, — Katiņa pavēstīja. — Un mēs ar Jēkaupiņu viens citru mīlam!

Ūdensvaguliene iesmējās kā divi dēmoni kopā. Un viņa tūlīt būtu feikusi vēl kaut ko, bet tai brīdī nāca opītis, un viņš smaidīja, smaidīja visa viņa sārkrunkainā sejiņa līdz pat ausu līpiņām, vai, cik opītim bija labi ap sirdi! Un Katiņa aplika roku ap opīša pleciem, kā ar savu īpašumu viņa izdarījās ar opīti, kurš taču piederēja, visu šo laiku bija piederējis tikai Ūdensvaguliem!

— Viņa, rau, netic, ka mēs viens otru mīlam, — Katiņa teica opītim.

— Nu, tā jau ir gan uz to pusi, — opītis nodūra actiņas, bet neraisījās vis no Katiņas skāvienu, lai gan viņam bija, bija kauns! — Ko mums, diviem veciem cilvēkiem, daudz vajag? Un Katiņa saka, nākamgad mēs turēsim divus sivēnus, — opītis piebilda, un tai brīdī pāri pagalmam noskanēja žēls cūcīša spiedziens. Ūdensvaguliene sarāvās, un Katiņa ar lielā strīpainā priekšauša vienu stūrīti nobrauca pār gīmi, bet pēc tam tik mīļi ieskatījās opītim acīs... un tas skatījās pretī...

— Trakais vecis! — Ūdensvaguliene izkiedza un skrēja tieši istabā iekšā, lai gan viņai pašai bija gribējies izdrāzties laukā. Un tur sēdēja viņas neko nezinošā, nekrietni aplauptā ģimene un brīnīdamās lūkojās uz satriekto ģimenes māti.

— Tas trakais vecis grib precēties! — Ūdensvaguliene nokrita pirmajā neaizņemtajā krēslā.

— Zanis? — vīrs pajautāja pēc brīža.

— Opītis! — Ūdensvaguliene sāka raudāt. — Un viņš visu atstās Katiņai, un mēs varam iet ar nabaga tarbu!

Pēc brīža Ūdensvagulu meita bija spiesta sniegt mātei nelielu medicīnisku palīdzību, proti, viņa iedeva tai validolu un jautāja, vai baldriānus nevajagot. Un Ūdensvaguls pats bubināja apmēram tā:

— Nu jā, viss jau dzīvē nāk priekšā, un, ja cilvēks izrādās pie skaidras saprašanas, tad viņam neviens velns nevar aizliegt precēties. Tā nu tas ir, tur nekā nevar darīt.

— Mēs tūlīt braucam mājās, — Ūdensvaguliene teica, kad bija kādu nreku attapusies. — Mums vairs nav ko darīt pie šitā trakā veča!

Pārējie saskatījās. Tas bija drūms un izšķirtīgs brīdis.

— Bet varbūt vajag ar labu, — Ūdensvaguls ieminējās.

— Neparko!

— Mīļā, tieši šodien, tādā dienā...

Iestājās klusums. Tagad vajadzēja nākt liktenīgajam vārdam. Vai diviem, kuri tad noteiks nākotnes statusu. Klusumu istabā labi varēja sadzirdēt. Un varēja arī dzirdēt, ka aiz durvīm sadudinās optiis ar Katiņu.

Un tenācis viņš mīļi vaicāja:

— Kuru pusīti no cūciņas tad gribāsiet?

Es Katiņai saku, viņi jau parasti tikai kādu plectīti, bet Katiņa saka, — kas vienai veselai ģimenei no viena plectīša? Un to spēktīti tad mēs paši ņemtu un nožāvētu... un pēcāk aizsūtītu uz Rīgu...

— Kāpēc, kāpēc, — Ūdensvagulis satīcīgi teica. — Priekš kam tad mums tā mašīna? Vai nu paši nevaram atbraukt... un vēl pie radiem...

Viņš pašķīlēja uz sievu.

Ūdensvagulione neteica ne vārda.

IRONISKI RIKOŠETI

Vispirms palaiž pirkstus, pēc tam tants kož — un nekad otrādi.

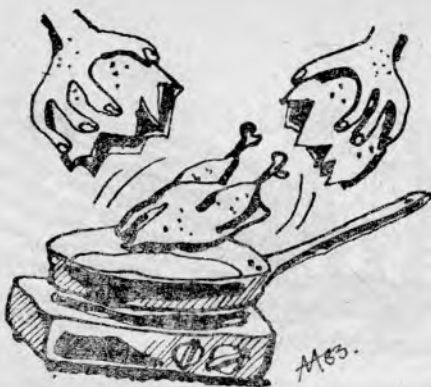
Gaujas nacionālajā parkā vēl spēkā senā patiesība, ka katrs pats sev rīksties griež.

Par gaumi, protams, nestrīdas, bet bezgaumība taču arī ir kādam gaume...

Augstprātība vienmēr ir arī aukstprātība.

Visi ģeniālais ir vienkāršs — sarežģītu to nereti padara popularizētāji.

Vik. Iksariņš

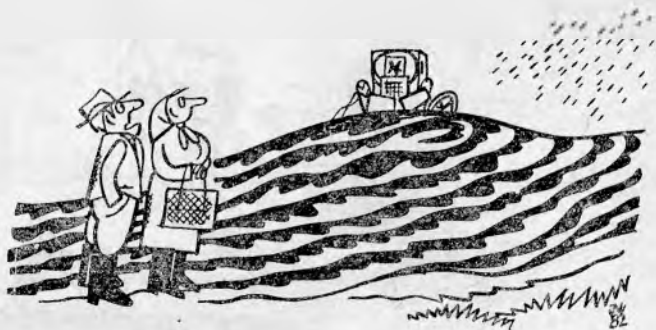
Bez vārdiem.

A. Mukāns

Bez vārdiem.

D. Breikšs

- Pametuši pašā kaļņa galā!
- Plātās, ka viņiem ir dārga importa tehnika!

I Melgailis

- Vajadzētu plaut sienu!
- Pērnais traucē...

I Melgailis

GABALIŅŠ NO DZĪVES

Darbojas:
Vīrs
Sieva
Džeris
Kalniņkundze

Džeris. Vau, vau, vau!

Sieva. Mierā, Džeri! Vai neredzi, ka saimnieks pārnācis! (Džeris rej.)

Vīrs. Šodien tāds laiks, ka labs saimnieks ne suni ārā nelaidīs.

Sieva. Kur nu suni! (Džeris rej.) Tad jau piecsimt rubļu arī varētu palaist vājā! (Džeris rej.) Nedzīs, nedzīs tevi, Džerī, ārā! Kādas tad būs ķepas, kāds tad pēc tam būs pakājs!

Vīrs. Liec nu drīzāk vakariņas galdā! Esmu piekūsis un izsalcis kā suns.

Sieva. Dzirdi, Džeri? Saimnieks ir izsalcis kā suns! ... (Džeris rej.) Kā pēdējais sēlas plušķis! Bet tu man apsmādēji buljoniņul! Nu stāsti, kā tad šodien gājā pa darbu. Vai dabūji sev arī ko padarīt?

Vīrs. Rāvos kā suns! (Džeris rej.)

Sieva. Mierā, sunīt, mierā! Redzi, kā viņš visu saprot! Bija vērts grūst ārā to lielo naudu.

Vīrs. Varēja jau nu dabūt arī lētāku.

Sieva. Bet tas nebūtu tas! Redzi, kā viņš piestāv pie mēbelēm! Un ausis ar paklāju vienā tonī! (Džeris rej.) Jā, tu man esi skaisis suns! Kalniņkundze bija stāvā sajūsmā.

Vīrs. Ko tad šī atkal meklēja?

Sieva. Negribēja nemaz iekšā nākt, bet es pierunāju.

Vīrs. Kas te svešiem cilvēkiem ko staigāt!

Sieva. Nav nemaz sveša! Tava brālēna pirmās sievas tagadējā vīra māsa.

- Vīrs. No baltās ķēves trešā augumā.
- Sievā. Fui, kā tu runā! Viņa bija pilnīgi mēma!
- Vīrs. Mēma?! Kalniņkundze?
- Sievā. Mēma aiz skaudības, muļķīti! Koridorā un virtuvē vēl neko! Bet kad es levedu viņu gulamistabā...
- Vīrs. Šito pasaules tīlavu tu vedi gulamistabā?
- Sievā... un parādīju tavu zīda pidžamu! (Džeris rej.) Pareizi, Džerīti, tā tante bija pilnīgi augšpēdul!
- Vīrs. Vai es tev neteicu, ka esmu izaicis kā suns?
- Sievā. Bet tu paklausies! levedu šo zājē, nosēdināju pie inkrustētā galdiņa un pasniedzu kafiju komisijas veikala tasēs!
- Vīrs. Trakā! Viņa taču varēja saplēst!
- Sievā. Un izrādīju viņai visu mūsu sudrabu, visu latviešu dzeju un tās hormonu zāles, ko tev atveda no ārzemēm...
- Vīrs. Nudien trakā!
- Sievā. Es tev teikšu, šai acis bija kā šķīvji! Vienu brīdi es jau domāju, ka viņu aiz skaudības ķers trieka. Zini, tādu brīžu dēļ ir vērts dzīvot!
- Vīrs. Es beidzot dabūšu ēst vai ne?
- Sievā. Ko tu dari! Kur sēdiest! Vai tu nezini, cik tas dīvāns maksā!
- Vīrs. Es tev visu laiku saku, esmu noguris kā suns!
- Sievā. Tad iesim uz ķēķi. Nevar taču slāpjām kājām lāčot pa paklāju!
- Vīrs. Vajadzētu pārauties. Kur ir tās smalkās čības, ko tu man uzdāvināji vīriēdienā?
- Sievā. Nu, vai neesi dumjš? Viļkt kājās tādas čības, kādu otru nav visā Rīgā! Salāčos, samīdīs — un bergas būs!
- Vīrs. Bet ko tad lai es velku?
- Sievā. Kā bērns! Staigā zeķēs. Še, sausas!
- Vīrs. Cauras...
- Sievā. Nu un tad? Nevienš tak neredz! Un rītasvārkus neaiztieci! Še, uzrauj veco pufaiku. (Abi dodas uz virtuvi.)
- Vīrs. Nu, būs vai nebūs ēšana? Citādi es, nudien...
- Sievā. Kāpēc tu šo krēslu paņēmi līdzī? Tas taču no ēdamistabas garnitūras!
- Vīrs. Bet ķebļis jūk laukā! Jau aizvakar es gandrīz nogāzos!
- Sievā. Nekas, gan izturēs! Tikai sēdi mierīgi un negrozies!

Vīrs. Kā tādi pēdējie nabagi!

Sievā. Kāpēc uzreiz nabagi? Bet vajag tak kaut cik pietaupīt! Kāds viss pofiks, sūri grūti gādātais! (Ņem vakariņas no cepeškrāsnis.)

Vīrs. Ne vaskadrānas, nekā! Un kādi trauki! Tad jau Džeris ēd no labākiem...

Sievā. Atradis, ar ko salīdzināt! Džeris ir smalks sugas suns! Viņš nevar laikt no apskretušām blodām — pēc kā tas izskatīsies, ko cilvēki teiks! (Melodisks zvans. Džeris rej.) Kas ir, sunīt? Kas ir, mīlulīt?

Vīrs. Vai nedzirdi? Pie durvīm zvana!

Sievā. Trakais! Netaisi vaļā! Sviests uz papīra, gaļa bleķa bļodiņā... Kur tu skrien, nenormālais! Uzrauj taču pieklājīgas čības un noveic to šausmīgo pufaiku!

(Ienāk Kalniņkundze.)

Kalniņkundze. Labvakar! Labu apetīti!

Sievā. Vai dienī, Kalniņkundze! Kā jūs tikāt iekšā?

Kalniņkundze. Durvis bija vaļā...

Sievā (vīram). Vai, kaķīt! Tu laikam nebūsi aizsitis šleperi! Vai dienī, Kalniņkundze... Un tik negaidīt!

Kalniņkundze. Es pirmīt te aizmirsu nēzdodziņu... Tādu šamborētu, ar puķītēm... Vai, kāda jums īpatnēja bļodiņa... Vai, un tāda kā iepļūsi...

Vīrs. Ko man tagad darīt — vilkt pufaiku nost vai atstāt mugurā?

Sievā. Ak, nu ko tu te ar savu pufaiku!... Ziniet, vīrs likko kā no dārza... Pie darba jau labas drēbes nevar... Lūdzu, Kalniņkundzo, sēdies... Nē, nē, tur nel...

(Ķeblis izjūk, Kalniņkundze iespiedzas un krīt. Džeris rej.) Vai dienī, Kalniņkundze! Vai jūs nesasitāties?

Vīrs. Es taču tev teicu, tas malkas gabals ir uz jukšanu! Labi vēl, ka tā. Varējām paši nokrist un salauzt locekļus. (Pātdz Kalniņkundzei piece!ties.)

Sievā. Kalniņkundze, kurp jūs! Nāciet, lūdzu, zālē! Es tūlīt uzvārīšu kafiju... Aizskrēia kā plēsta! Nu tā vecā ragana izzvanīs pa visu pasauli! Nē, nudien, raudiens nāk virsū! Un ko tu te stāvi kā ērms? Ņem āmuru un skaties, ko var saglābt! Tas ķebļītis nemaz tik slikts nebija, gadiem vēl varēja sēdēt... (Džeris rej.) Un ko tu vaušķi, ķems! Nemaiesies pa kājām!

- Vajag kaut ko vēlēties! Ātri!
— Kaut neuzkristu uz galvas!

I Dzerko

ANDRIS BRIEDIS

STARP CITU

Noslīka degvīnā. Tā saka. Un tad man skaidrs, ka tas, noslīkušais, noteikti bija alkohola nelietotājs. Dzērājs degvīnu būtu izdzēris.

Āk, dzīve! Tevi nodzīvot vajag prast! Un kas tur ko neprast: daudzi neprot.

Kāda dažam enerģija! Kāds darbaprieks! Ja nav jāstrādā.

Visam pamatā ir darbs. Arī bezdarbībai.

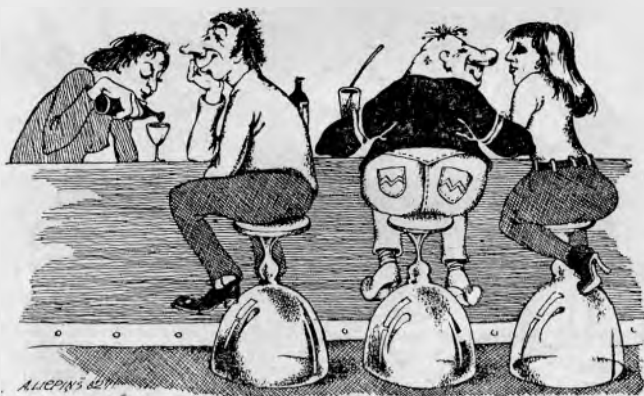
Meloja tik bieži un meistarīgi, ka sāka ticēt pats sev.

J. OSMANIS

VISS IR LABS, KAS LABI BEIDZAS

Kāpēc aukstums istabā? Kur tā vaina?
Avārija nehela. Katlus maina.
Pareizs laiks, bet nepāriet vispārējā trīsa, —
Katli būtu kārtībā, kaut kur rores plīsa.
Rores salabotas tiek. Galdi sarmā balti.
Radiators jāmaina. Ūdens nāk ar šaltīl
Radiators nomainīts. Nebeidzas vēl drāma —
Izrādās, ka kurtuvē nav vairs kurināmā . . .
Bet šo faktu uzklausa vrsi rāmu prātu.
Kas tad nu ir noticis? Vasara ir klātu.

Bez vārdiem.

A. Liepiņš

JĀNIS KANĀLMALIETIS

ARHITEKTONISKA SONĀTE

Mājas pulcējas baros.
Vijolē jūgends un ērgelē baroks.

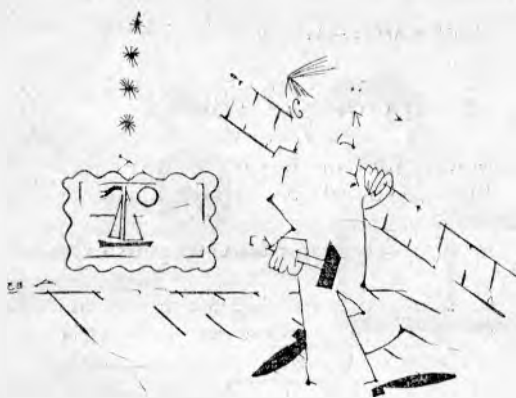
Jo arhitektūra ir pārakmenojušies mūzika.

Es jauno kvartālu kā skaņuplati uzliku
Un aizgrābts ieklausījās veļas striķu stīgās
Un konservbundžu ritmos tagadnīgos.

— Tikai, lūdzu, nestrīdieties ar manu sievu!

E. Ošs

Bez vārdiem.

V. Ardešovs

ZANDA KLĒBESBLIETE

PIE ĢIMENES PAVARDA

Es lasīju avīzi. Sieva adīja zeķi «Anna!» es teicu, nepaceldams gaivu.
«Atnes man tēju.» Viņa nolika adāmadatas un devās uz virtuvi.

Es lasīju žurnālu. Sieva adīja cimdus. «Anna!» es teicu, neatraudams acis
no lasāmā. «Atnes man kafiju.» Viņa nolika adīkli un aizgāja uz virtuvi.

Es lasīju grāmatu. Sieva adīja svīteri. «Anna!» es teicu, neatraudams ska-
tienu no romāna. «Atnes man glāzi piena.» Viņai izšļuka no rokām adāmie
irbuļi, un viņa sāka raudāt.

Tā nebija Anna. Tā bija mana otrā sieva, viņu sauca par Emīliju.

- Apsūdzetais, kādēļ jūs uzsitāt gaisā ķieģeļus?
- Sagribējās uzbūvēt gaisa pili!

G. Berziņš

- Jūs izsaucāt santehniķi?
- Jā. Kas tā par lietu — apakšējais stāvs un galīgi nav spiediena?!

G. Berziņš

KATRA MINŪTE DĀRGA

— Mums jātaupa minūte kalra,
Mums jāprot ir rezerves atrast,
Mēs nedrīkstam izšķērdēt laiku!
Ik brīdi ar pilnu tvaiku
Mums jātrauc uz priekšu, cik spējam!
Mēs nedrīkstam dzīvot pa vējam,
Jo zinām — mūsu mūžs ir īss... —
Un tā viņš melsa stundas trīs.

Z DONIS

ZĀBACIŅI

Vai jūs zināt, kur atrodas Bluķi? Jā, jā, tie paši Bluķi, par kuriem tagad tik daudz runā. Pareizāk sakot, runā par apavu kombināta filiāli. Pats kombināts atrodas Rīgā. Varbūt arī Liepājā vai Daugavpilī — kas to tik smalki var zināt.

Filiālē taisa dāmu zābacīņus. Ar pusaugsto papēdi un silto odere. Vēl pirms gadiem pieciem sešiem, ticat vai neticat, par šiem zābacīņiem tikai smīnēja. Bet laiki mainās, tiem līdzī mainās arī modes, un, paskat vien, kādā jaukā dienā izrādījās, ka tas, par ko vēl vakar pasmējās, šodien jau ir ultra-moderns. Neizskatīgie, vecmodīgie Bluķu zābacīņi ar vienu rāvienu kļuva par ekstraklasi, kas atbilst modesdāmu visizsmalcinātākajām prasībām. Nu, varbūt ne gluži visizsmalcinātākajām, taču tie īstajā brīdī piepildīja tukšumu, kas bija radies apavu tirgū. Tiesa, zābacīņu kvalitāte vēl nepārsniedza importa līmeni, bet tad uz filiāli atnāca jauns vadītājs, ļoti spējīgs un ļoti enerģisks cilvēks. Un drīz vien brāķis filiālē sāka iet mazumā. Ne vairs veikali brāķa zābacīņus sūtīja atpakaļ, ne arī pircēji rakstīja sūdzības. Bet ceha darbinieki sāka kārtīgi saņemt prēmijas par savu ražojumu augsto kvalitāti.

Tāda ir priekšvēsture mūsu stāstījumam par notikumiem Bluķos, kam tūlīt pievērsīsimies. Šā garā ievada beigās vēl tikai minēsim kāda filiāles strād-

nieka vārdus, ko viņš it kā esot izmetis, sēdēdams pie alus kausa zālienā aiz pienotavas malkas grēdām. Šis vīrs esot teicis:

— Ko viņi, štrunts, par to kvalitāti pjurkši . . .
Tie bija ļoti divaini vārdi.

Te nu jāpāstāsta, ka Bluķu ceha zābacīni, lai cik labi un moderni tie izskatījās, tomēr konkurēt ar importu vēl īsti nevarēja, bet to, kā zināms, veikalā ne jau katru dienu dabū redzēt, vismaz Bluķu veikalā ne. Bluķos importu varēja iegādāties autoostas bufetē pie Melnās Matildes. Ģīvainā kārtā bufetē pirktais imports izskatījās ārkārtīgi līdzīgs filiālē ražotajai mantai, vienīgi zābacīnu apakšējā maliņa . . .

Jā, apakšējā maliņa importa zābacīniem visapkārt papēdim un pazolei bija apvilkti ar košu dzeltenas ādas sloksnīti, uz kuras bija uzspiesti burti un cipari kādā svešvalodā. Bet uz pazoles pie papēža, lai staigājot nenodiltu, bija uzlīmēta apzeltīta rīpiņa. Zābacīnu izskats kopumā bija košs un oriģināls, varbūt tāpēc arī cena . . . Nu labi, par cenu nerunāsim, ne jau vienmēr nauda tas galvenais. Tiem, kas vēlas zināt, varam pateikt: Melnās Matildes imports maksāja tieši divreiz vairāk nekā Bluķu ceha konveijera produkcija.

Bet tos pirkal Vēl vairāk, šo importu ķertin izķēra. Un prasīja vēl!

Te nu mēs varam atklāt nelielu noslēpumu: importa zābacīnus taisa Melnās Matildes vīrs Oskars Pinčersons. Viņš gan nav mācīts apavu meistars, bet viņam tādām nav nemaz arī jābūt. Zābacīni nāk no Bluķu ceha, kur netrūkst ne augstas klases speciālistu, ne vismodernākās tehnikas. Pinčersons iegādājas šos zābacīnus un tiem izdara, tā sacīt, pēdējo slīpējumu. Apakšā pie zoles uzlīmē zeltītu rīpiņu, bet visapkārt pazolei — koši dzeltenu sloksnīti.

Starp citu, šādas sloksnītes kādreiz vairumā mētājās Staļņupes izgāztuvē, kas atrodas pusstundas brauciena attālumā no Bluķiem. Tur tās varēja vākt klāpjiem.

Katram zināms, ka ikvienā izgāztuvē grozās vīri, kas no citu izmestām mantām prot taisīt zeltu. Viņi šeit savāc ķieģeļus, vara, misiņa un alumīnija vadu rituļus, spoles ar dzijām, audumu atgriezumus, dažreiz pat veselus baķus, kastes ar skrūvēm un naglām. To visu rūpīgi sašķiro, sakrauj kaudzītēs, apsedz ar jumta papi, lai lietus un rūsā nemitā, bet pēc tam mierīgi galda. Un

segaida arī, pēc kāda laika — paskat vien! — piebrauc klients, izgāztuves darbarūķis tikai parāda ar pirkstu, no kuras kaudzītes ņemt, un iebāž sev ķešā čaukstošus papīriņus. Kas vienam nederīgs un lieks, to otram iegūt priekš!

Un viens no šādiem izgāztuves aprūpētājiem, ko visi sauca vienkārši par Stefanu, ir labs paziņa

Pinčersonam. Viņš dzeltenās sloksnītes un apzeliņtos ripulišus gandrīz par baltu velti atdeva Oskaram. Ņem, vecais draugs, vai man žēl!

Oskars Pinčersons ņēma ar pateicību, un par abu godavīru draudzību varētu tikai priecāties. Diemžēl pasaule vēl ir nelabvēļu pilna, un tie viennēr sarosās tur, kur kādam klājas labi. Un Pinčersonu ģimenei neklājās slikti.

Kādā pirmdienas rītā Bluķu autoostas bufetē sēdēja divi vīri. Caurbraucējiem, kas šeit ieskrējuši izdzert glāzi ābolu sulas un iekost sviestmaizi ar šproti, abi vīri liktos parasti dienaszagļi, kas pie pudeles alus kvern gandrīz vai katrā bufetē. Vietējie turpretim zinātu teikt, ka viens no viņiem ir apavu filiāles palīgstrādnieks Arvīds, bet otrs — šīs pašas iestādes apsardzes darbinieks Puķe. Šobrīd abi, kā jau pirmdienas rītā pieklājas, dzesēja slāpes ar sarkanā vīna malku. Vīna pudeli gan uz galda neredzēja, fā, ja vēlaties zināt, jau bija tukša un noglabāta portfeliņā pie galdiņa kājas.

Var rasties jautājums, kāpēc šie vīri neatrodas darbā. Uz to varam atbildēt pavisam īsi: Puķem šodien brīvdiena, bet Arvīds ir izskrējis no ceha uz īsu brīdi. Tā sacīt, tepat vien, cilvēks, kaut kur grozās.

Tā viņi sēdēja, tukšās glāzes pa galdiņu virpinādami, tūkojās uz Melno Matildi, kas tobrīd kaut ko skaidroja bufetniecei, un abi runāja — nē, aprunāja Matildes vīru Oskaru.

— Tas vecais ir blēdis, — Puķe teica.

— Blēdis? Ute viņš ir! — Arvīds atsaucās un tūlīņ paskaidroja savu domu skāk. — Mūsu zābakus viņš pērk velns zina kur, mēs viņam neesam nekasi!

Lūk, kur suns apraksts! Tas ute Oskars neaprunājās ar cilvēkiem, kas apavu ražošanai stāv vistuvāk.

Mums droši vien būtu jādzird vēl spēcīgāki apzīmējumi, bet šajā brīdī bu-

letē ienāca pats aprunātais, tas ir, Oskars Pinčersons. Viņš bija atnācis pārmīt kādu vārdu ar savu laulāto draudzeni. Arvīds pasteidzās pirmais.

— Oskar, — viņš teica, — iznāc drusku ārā!

Oskars, protams, varēja iet, varēja arī neiet, viss pilnā mērā bija atkarīgs no viņa brīvās gribas. Loģiski ņemot — kas viņam kopīgs ar diviem alus dzērājiem? Tomēr viņš gāja.

Aiz bufetes stūra, kur neviena sveša auss nedzirdēja, Arvīds pateica skaidri un gaiši:

— Paņem pāri zābacīņu! Tieši no konveijera. Atdošu pavisam lēti — par vienu sarkano.

— Man nevajag.

— Apdomā, ko tu runā, vecais! Moderni sieviešu zābaki par desmit rubļiem, tas ir tikpat kā par velti! Ja vēlies, varu pagādāt vēl.

— Ar zagtu mantu tālu netiksi.

— Neāksties! It kā es nezinātu, kā tu ar zābakiem šiverē.

— Interesanti, kā tad es šiverēju? — Oskars vēsi jautāja, pabīdīja Arvīdu sānis un gāja atpakaļ uz bufeti, pār plecu vēl izmezdams: — Liec tu mani mierā!

— Nu, pagaidi, krampi, to tu man pieminēsi! — Arvīds slaidi nospļāvās un devās pie Puķes apspriest divus jautājumus: pirmkārt, kur ņemt desmit rubļus un, otrkārt, kā izdarīt, lai Pinčersons viņus pieminētu, turklāt pavisam drīz.

Puķe izrādījās cilvēks ar gaišu galvu.

— Viņam zābacīpus nes ārā kāds cits un atdod lētāk, — viņš teica.

— Lētāk par desmit rubļiem?! Tu esi jucis! — Arvīds gandrīz vai salēcās.

— Viss šai pasaulē var būt, viss ir iespējams. Cilvēki kļuvuši gnīdas! — Puķe atmeta ar roku un sāka skalīties ārā pa logu. Patlaban piebrauca Stalupes autobuss.

— Pasaki, kur tas ir, un es viņam parādīšu velnu! — Arvīds apsolīja bez kādiem aplinkiem.

Puķe pameta ar galvu uz loga pusi.

— Paveries, kas tur izkāpa no autobusa.

Arvīds pavērās.

— Nu . . . izgāztuves Stefans.

— Redzi, kā Oskars viņu sagaida? Gluži kā brāli . . . Maisu palīdz nest . . . Kā tu domā, ko Stefans atveda tajā maisā?

Arvīds paraustīja plecus. Kā lai viņš zina, ar ko tāds pabiru lasītājs savu maisu piebāzis.

— Tev taču nav noslēpums, — Puķe turpināja, — ka piektdienās priekšnieks paslepen likvidē pa nedēļu saražoto brāķi.

— Nuja, aizved uz izgāztuvi.

— Pareizi, aizved! Bet kur apgrozās Stefans? Turpat izgāztuvē. Tāpēc, veco zēn, paslēp vien savus zābaciņus labi dziļi portfeli. No tevis Oskars Pinčersons neko nepirks!

SPURAINAS DOMAS

Ražošanas antidialektika: kvantitāte pārtop nevis kvalitātē, bet — brāķī.

Aphraujas ar darbiem, lai nevar pamanīt, ka nestrādā.

Reizēm forma tomēr svarīgāka par saturu: populārs aktieris gvelž muļķības, bet klausītāji sajūsmā.

Mode ir unfumaina: reizēm sniedz ko jaunu, reizēm tikai diktē savus noteikumus.

A. Lejiņš

VĒJCIEMA PROMETEJS

Zied gan šogad ievas! Viss Vējciems ietīnīs tādā kā baltā dūmakā un smaržo neizsmaržodams. Nakts lakstīgalu pogošanas pielīst pilnas līdz pat rītam. Tikai tad, kad saule austrumu pusē iededzina jaunu rītu, Vējciems pieklust.

Fotomākslinieks Reinis Galoda drebinādamies tup pārno salmu kaudzē. Jā, aukstas palaikam ir tadas ievu ziedēšanas nakts. Plānā svārķelī tīstīdamies, Reinis skaļā balsī gānā gan ievas, gan lakstīgalas, gan arī to stundu, kad viņam ienāca prātā doma braukt uz Vējciemu pēc fotosīzietiem.

— Vai pilsētā sižetu trūkst! — meistars burkšķ, rokas pret mēnesi kratīdams. — Nē, tev, stulbenim, romantikas sagrībējās! Nu tad saņem arī

— Jūs esat tur augšā? — lejā pie kaudzes atskan balss, un Reinis iztrūcies apklust. — Šjūciet lejā un nāciet kafiju dzert, mākslinieki! Pret rītu būs salna. Neizcietīsiel.

Reinis jūtas kā slīcējs, kuram pēdējā brīdī pasviests glābšanas riņķis. Sataustījis somu ar aparātiem, objektīviem un filmām, viņš uzmanīgi raušas lejup. Kā tad! Viņš jau pēc balss tūlīt bija pazinis, ka aicinātāja nav no slīcēju glābšanas stacijas, bet šī paša Vējciema kluba vadītāja Maruta.

Pēc brīža abi sēž Marutas istabiņā, lēnām sūc karsto dzērienu, un Reinim sāk likties, ka nav uz pasaulē jaukākas vietas, kā šīs te nupat nopeltais Vējciems. Aiz loga, mīlestības trakumā prātu zaudējušas, ārdās lakstīgalas. Uz galda stūra magnetofons bravūrīgi vērpi Puķu nakti, un Reinis stāsta. Viņš runā par grūtībām, nejēgām kritiķiem un vainagiem, kas vēl nevīti zaļo laurkoku birzīs. Maruta saprotoši māj ar galvu. Gluži tāpat klājas viņai. Diskotēka pajukusi, retrovakari tukši, it kā Vējciemā vairs nebūtu iedzīvotāju, bet, kad jau nez kuru reizi atbrauc liepājnieki ar «Skroderdienām», milicis jāsauc palīgā, lai savaldītu visus iekšā tikt grībētājus.

Reinis atmet ar roku. Viņam galvā iecirtusies spoža iecere. Vārdi plūst kā Vējupē ūdens. Nakts pama-

zām izplēn pret rītu. Pudele un kafijas kanna arīdzan tukšas. Tad Maruta saka «jā», un tā lieta ir norunāta: fotomākslinieks Reinis Galoda savu pirmo personālizstādi rīkos Vējciema klubā.

Tāds ļaužu pieplūdums nebija ne domāts, ne cerāts. Marutai jau viena biļešu grāmatiņa cauri, bet cilvēki nāk un nāk. No pilsētas šai sakarā īpaši uzaicinātais mākslas kritiķis Kāpurs atklāj izstādi. Viņš runā skaisti. Slavē Reiņa Galodas radošo pieeju, piemin Kolumbu, jaunas pasaules atklājēju. Maruta pasniedz ziedus un kaut ko saka par bāku mākslas okeānā.

Vējciemnieki pulciņos un pa vienam staigā pa zāli un pēti Reiņa darbus. Neapgalvosim, ka visi būtu sajūsmīnāti. Dažs neziņā rausta plecus, cits smīn. Bet pats darbu autors ir apmierināts. Galvenais mērķis sasniegts — izstāde notikusi! Tagad tikai — uz priekšu, Reini Galoda!

— Mākslinieki! — viņu iztraucē dobja balsis. — Vai šito meistarsiķi, kā viņu — «Raudošā cūcene» — var nopirkt?

Reinim noširpst mugura. Tā ļaču ir atzinība! Tautai patīk! Un tauta pērk! Reinis atskatās. Runātājs ir Vējciema fraktoristu brigadieris Fredis. Pūsis kā čuguna pieminekļis.

— Man šī bilde dikti patīk, — Fredis paskaidro. — Algas dienās kārsu to blakus kasei. Lai maniem večiem pāriet patīka ninnāt.

Reinim šāda valoda bārdā nekrīt. Viņš nosauc cenu un domā:

«Ja tu man šito žūksni samaksā, kar bildi kauču vai kaktāl!»

Fredis noskaita Reinim sauļā naudu un pasit mākslas darbu padusē.

— Cūcene! — viņš aiziedams smejas. — Cūcene gan!

Ļaužu čala zālē pamazām pieklust. Dažs spiež Reinim roku, cits aicina iemūžināt kāzu godības. Reinis smaida, Maruta smaida, bet Kāpurs klanās pakaj aizejošajiem, it kā viņš pats būtu to izstādi rīkojis. Beidzot visi prom, un kritiķis satver Reini aiz piedurknes

— Tā, maestrol Tu man esi kvartu parādā. Ceļš šurp un atpakaļ. Un runa taču arī brja ko vērtal Ak, kungs! Ko tikai es nesamuldēju! Labi, ka bez kāviens tikai cauri. Kolumbs... Kas tu par Kolumbu, Galodal Pīļu diķa braucējs tu esi, starp mums runājot...

Reinis klausās, galvu nodūris. Protams, tik dulls viņš nav, lai celtu degunu debesīs. Bet pīļu dīķa braucējs? Un to saka Kāpurs, kura vārds mākslā kaut ko nozīmē . . .

— Pag, pag! Nenokar nu tūlīt degunu! Tik traki nemaz nav! — Kāpurs turpina jau mierīgākā tonī. — Acs tev, vai zini, ir laba. Arī doma tā nekas. Bet tas žanrs, tas žanrs . . . Tas tev, maestro, nekur neder. Plikos, Galoda, plikos vajag bildēt! Vai tu zini, cik par tādu aktu maksā? Ar plikņiem var tālu tikti! Tikai neiedomājies paņemt kādu izskatīgāku sievišķi, pogāt pliku un — lūdzu smaidīt! Nē, Galoda, ir jāveido situācija. Fons, gaismas rotaļa, bet centrā — pliknis! Un, jo neparastāka kompozīcija, jo labāk. Kustīni smadzenes, maestro, domāl . . .

Vējiema kolhoznieki nav nekādi plikadīdas. Viņiem ir viss, kas pie miesas un gara vajadzīgs. Arī sava pirts. Glīts guļkoku namiņš ar akmeņiem gara uzmešanai. Sovakar ir sieviešu diena. Reinis, jau laikus ielīdis krūmajā, gaida vakaru. Aparāts fotografēšanai sagatavots: jutīga filma, plattenča objektīvs un zibspuldze. Reinis atpūstas uz ciņa un vēlreiz pārdomā, kā rīkoties. Par to, ka mākslas darbs jātaisa tieši pirtī, šaubu nav. Reinis pārcilā prātā redzētās izstādes, bet šādu aktu neatceras.

«Tas būtu gauzām šiki,» Reinis prāto, bikšu dībenu gar cini bružādams. «Rauj kociņš visas iervas un mēnesnīcas. Pārāk salkani. Šodien jāstūrē citos ūdeņos. Pliknis pirtī! Lūk! Tas būs Reiņa Galodas mūža darbs. Kaili augumi garaiņu mutulī . . . Un tuvplānā nebūtu par nāvi kāds meitietis ar bumbierīgām krūtīm . . .» Bet kā to visu lai dabū, kā nākas, kopā, kā to visu lai dabū gata-
vu . . . Varētu jau, protams, klusi ielavīties pirts priekšteipā un — klik! — nospiest slēdzi. Bet ja tur vēl kāda čammājas? Kāda no tām dūšīgajām slaucējām? Tādai paķert ķipīti un uzmaukt galvā vienam fotomeistaram no pūsētas tikpat kā blusu nožmiegt! Ko darīt? . . . Kā būt? . . . Ak, grūts un ērkšķains ir mākslinieka gājums! Viņš smagi nopūšas un, kā glābiņu meklēdams, paceļ galvu uz augšu. Ir! Ir, mīļie! Skaņu plātes līeluma lodziņš gluži kā glābējs mirkšķina stikla aci zem pirts jumta.

— Amatnieki! — Reinis ņurd. — Logam eņģes nevīzō ielikti! Šitās pāris naglīnas es ar pirkstiem vien atknibināšu.

Viņš liec un rausta sarūsējušās naglas, kamēr logs padodas. Pavisam ārā ņemt nedrīkst, ka nepamana. Tikai tādu mazu spraudziņu, mazu šķirbiņu, lai aparāts tiek iekšā. Ek, ja būtu vēl kur pakāpties . . .

— Tad tu las esi, mākslinieki! —
pēkšņi nogrand rupja balss, un Reīna
jakas apkakle nošvirkst stipros pirk-
stos. — Un mēs domājam, kas, velns,
te spokojas!

Reinim apkārt sanāk vesels bars.
Traktorists Fredis un vēl četri būdīgi
kolhoza puši.

— Ko tu te dari? — Fredis prašņā.

— Ko nīksti pie pirts?

— Es... Es fotografēju! Bildi taisul
Uz izstādi!...

— Labi, iesim, mākslinieki! — Fre-
dis saka un velk Reini krūmos.

— Es kliegšu! — Reinis brīdina. — Man ir skaļa balss!

— Kliegsi gan! Un kā vēl kliegsi! — viens no būdīgajiem apstiprina un
nolauz krūmāja smalcē pamalīgu vicu.

Pārējie smejas, bet Reinim nemaz nav jautri ap dūšu. Fredis saka:

— Dod nu šurp savu bilžu taisāmo mašīnul Soreiz ar mākslu nodarbošos
es.

Reinis atvieglots uzelpo. Knipsē, cik gribi, uz izstādi tu šā vai tā netiksi.

— Un tagad met svārkus un ūzas nost un kāp tur augšā! — Fredis, saņēmis
aparātu, pavēl.

Vējupes krastā, sīkiem zariņiem apbiris, gluži kā tornis slejas skudru pūz-
nis. Reinis neizpratnē mīņājas no vienas kājas uz otru.

— Fiksāki! — Fredis uzbrēc.

— Mēs taisīsim bildi, — būdīgais ar vicu paziņo. — Varēsi izstādīt. Nu,
rauj stilbiņus no bīksēm laukā!

Joki mazi. Re, kas tam nelietim par kulaku! Naglas sienā var dzīt! Reinis žig-
li grābājas ap pogām. Un tad viņš stāv pūžņa virsolnē kā Ādams paradīzē.

— Lūdzu smaidīt! — tas negēja Fredis uzsauc.

Šai brīdī ievājā sāk pogot lakstīgala, un tad spoži nozibsnī zibspuldze.

... Reinis Galoda grūtsirdīgi sēž savā istabā. Krēslo. Pie sienas ar spraudī-
tēm piesprausts liels attēls. Reinis iededz gaismu. Attēls iegaismojas, un Reinis
jau kuru reizi ņemas to pētīt.

— Pēc ķēma! — viņš saviebjas un nosplaujas. — Pēc izbāzta mērķaķa! Vai lēsām es izskatos tik fizls!

Pie durvīm pieklaudzina un, kājām grīdu dīmdīnādams, istabā ieņāk Kāpurs.

— Sveiks, maestro! — viņš uzsauca. — Kas jauns tavā renesansē?

Reinis klusēdams pamāj ar roku uz sienas pusi.

Kāpurs uzmet skatienu, un viņam aiztrūkst valoda. Tāds kā neticīgs viņš pieiet tuvāk attēlam. Ilgi skatās, tad jautā:

— Vai to tu pats? Tas esi tu?

Reinis cieš klusu. Kāpurs soli atkāpjas, tad pieiet tuvāk un beidzot drebošā balsī saka:

— Galoda, tu esi ģēnijs! Šitāds pliknis! Šitādi gaismas efekti! Šitāds tons! Ne redzēts, ne dzirdēts! Tas ir atklājums, maestro! Tu esi sev pieminekli cēlis!

Reinis nelic savām ausīm. Arī viņš pieiet pie attēla. Pēti, skatās, un pēkšņi viss pārvēršas. Viņš ierauga vienreizīgu rakursu, vienreizīgu izgaismojumu un vienreizēju fonu. Un arī viss Vējiemā piedzīvotais un pārdzīvotais iegūst māksliniecisku nozīmi un jēgu.

— Es šo darbu nosaukšu «Prometejs», — Reinis pašapzinīgi paziņo. Iztēlē viņš jau redz blakus savam attēlam izstādes goda diplomu un zeīta medaļu

J. OSMANIS

GUDRA CILVEKA NELAIME

Kaimiņam vasarnīcā
Izsists logs.
Vainīgs kaimiņa puika
Vai zemais žogs?

Vainīgs kaimiņš —
Lai mācība liek:
Ko viņš kaimiņa puikam
Skolā divnokus liek!

ŠIS UN TAS PAR ŠO UN TO

- Kur strādā jūsu vīrs?
- Ahus darītavā. Jau trešo mēnesi.
- Kā viņam tur pašķī?
- Nezinu, viņš vēl nav nācis mājās.

Pie mazā Janeka ciemos atbraukusi vecmāmiņa. Janeks jautā:

- Vai tu aībrauci ar auto?
- Nē, ar vilcienu.
- Tēt, kā tas var būt, — Janeks sašutis vaicā tēvam, — vecmāmiņai ir savs vilciens, bet mums tikai auto!!

— Tu te dabūsi ilgi stāvēt!

D. B. 82

LAIMONIS VÄCZEMNIEKS

TEKSTS ESTRÄDES DZIESMAI AR KOMENTÄRIEM

Lūdzu, te būs dziesmai tekstiņš!
Paklausieties! ' ūk, kāds pekstiņš!

«Viens uz māju gāja,
gāja, gāja, gāja;
viens uz māju gāja,
gāja, gāja, gāja . . .»

Kamēr viņš tā gāja, —
stīvas kļuva kājas.

Tomēr

«Viens uz māju gāja,
gāja, gāja gāja;
viens uz māju gāja,
gāja, gāja, gāja . . .»

Kamēr viens vēl gāja, —
pazuda šim māja.

Tomēr

«Viens uz māju gāja,
gāja, gāja, gāja;
viens uz māju gāja,
gāja, gāja, gāja . . .»

Kamēr šis tā gāja, —
vecums atstaigāja.

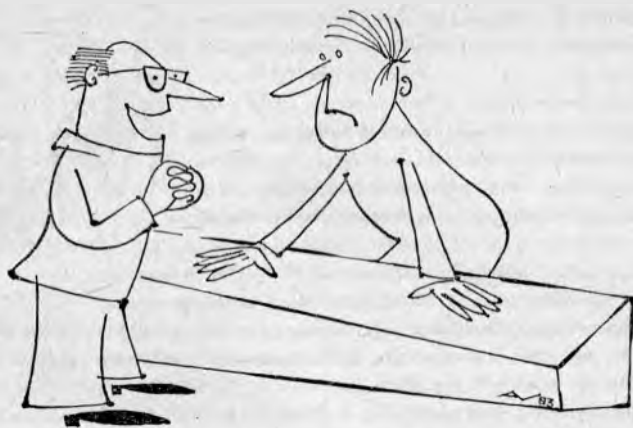
Tomēr

«Viens uz māju slāja,
slāja, slāja, slāja;
viens uz māju slāja,
slāja, slāja, slāja,
slāja, slāja, slāja,
slāja, slāja, slāja utt.»

Tā viņš slāja, slāja, —
tālu bija māja,
kamēr aizstaigāja,
dziedot nāvē gāja,
gāja, gāja, gāja,
dziedot nāvē gāja,
kamēr izdziedāja:
«Viens pa ceļu gāja . . .»

Pag, kur mana māja?

- Kā rāda jaunās brilles?
- Labi, meritenī!

V Ardašovs

A. VEĶKUMEĻS

CĪŅA PRET ŠPIKOŠANU

Ja mēs tā labi padomājam, — kas šodien spēj savaldīt vai vismaz noturēt pieklājības robežās mūsu mīļos dēlinus? Skolotājas? Diemžēl ne. Māmiņas? Nekļūsim smieklīgi! Tētiņi? Jā, tētiņi un neviens cits! Viņi tiek ar puikām galā tāpēc, ka viņiem ir autoritāte. Atļaujiet uzsvērt vēlreiz — autoritāte! Tieši šī iemesla dēļ skolās ir radītas tētiņu padomes, kas, pateicoties augšminētajai autoritātei, spēj atrisināt šķietami neatrisināmas pedagoģijas problēmas. Tas varbūt izklausās neļūkami, bet tētiņu padome dažkārt jūtas pietiekami spēcīga,

lai sāktu cīņu ar špikošanu, šo pilnīgi neciešamo un vienlaikus grūti apkarojamo disciplīnas pārkāpumu.

Skolā, kurā mācās mūsu Aloiziņš, cīņa pret špikošanu sākās stihiski. Kārtējā tētiņu padomes sēdē klases audzinātāja sūdzējās, ka puikas kontroldarbu laikā nepārtraukti špikojoši. Neļdzot ne aizrādījumi, ne rājieni, ne lūgšanās tā nedarīt.

Mēs, tētiņi, ļoti uztraucāmies.

— Tas nav ciešams! — Marčello tētiņš iesaucās.

Anluisa tētiņš, Ronalds tētiņš, Leonarda tētiņš un Haldora tētiņš arī iesaucās, ka tas vairs nav ciešams. Špikošanai reiz par visām reizēm jāpieliek punkts, un punkts tiks pielikts.

Klases audzinātāja apjautājās, kā mēs, tētiņi, to domājam izdarīt.

— Vispirms jānoskaidro špikošanas iemesls, — Marčello tētiņš sacīja.

— Pēc tam jāstādā pasākumu plāns cīņai pret kaitīgo parādību.

Špikošanas iemeslu mēs noskaidrojām ļoti ātri — puikas špiko tāpēc, ka viņi, stulbeni, neko negrib mācīties no galvas. Kas attiecas uz pasākumu plānu, tas jāstādā pārdomāti un nesteidzoties. Anluisa tētiņš ieteica līdz nākamajai tētiņu padomes sēdei visu rūpīgi apsvērt. Vēl radās jautājums, cik pasākumu būtu jāieplāno. Ronalds tētiņš bija pārliecināts, ka trīs, Leonarda tētiņš ieteica desmit un Haldora tētiņš — divus. Galu galā vienojāmies katrs izdomāt piecus pasākumus.

Un izdomājām! Nākamajā tētiņu padomes sēdē visi ieradāmies priecīgi un apmierināti. Klases audzinātāja katram tētiņam iedeva baltu papīra lapu un palūdza uzrakstīt, kādus pasākumus cīņā pret špikošanu viņš ieteic. Pēc tam tos varēs apkopot un izstrādāt plānu galīgā variantā. Tētiņi apsēdās klases solos, notika sev priekšā papīra lapas un sāka rakstīt.

Neuzkrītoši paskatījās apkārt, vai kāds nelūr, un pabāzu uz ceļgala papīriņu ar pieciem punktiem. Kad klases audzinātāja pagriezta muguru,

lētītēm pavilku ceļgalu tuvāk, iemetu papīrā actiņu un sāku rakstīt. Pirmais pasākumu punkts: katram puikam individuāli jāieskaidro, ka cilvēks, kas negrib neko mācīties no galvas, kļūst aizvien dumjāks.

Palūrēju sānis uz Marčello tētiņu. He, he, Marčello tētiņš savus priekšlikumus bija uzrakstījis uz gumijas un gumiju piespraudis zem aproces. Tagad pavelk un raksta... Tiklīdz audzinātāja paskatās uz Marčello tētiņa pusi, viņš gumiju palaiž vaļā un — žips! — nekas vairs nav redzams.

Tā, tagad palūrēsim uz celi un rakstīsim otro punktu: puikas jāaizved uz zooloģisko dārzu, jāparāda ēzelis un jāsaka: «Re, šitais neko negribēja mācīties no galvas, tāpēc evolūcijas gaitā pamazām kļuva dumjāks un dumjāks!»

Kas to būtu domājis — Ronalds tētiņam pasākumi uzrakstīti uz kreisās plaukstas. Viņam atliek vienīgi pašķielēt un rakstīt. Ļoti gudrs gājiens!

Rakstām trešo punktu: noorganizēt puisi tikšanos ar lidotājiem un lokomotīvu vadītājiem. Tie puikām paskaidrotu, ka dumjš cilvēks var braukt vienīgi ar ķerru. Pie lidmašīnu un lokomotīvu vadīšanas tādus tuvumā laist nedrīkst.

Dīvaini, Anluisa tētiņš gandrīz nepārtraukti ķemmē matus. Ahā, ķemmei ir pielīmēts sīki aprakstīts papīriņš...

Un tagad ceturtais pasākumu punkts: uzņemt speciālu filmu, kurā būtu redzams, ka futbola sacīkstēs uzbrucējs sper bumbu garām vārtiem. Skatītāji sviļņņ un rāda uz viņu ar pirkstiem. Diktora teksts: «Viņš skolā ir špikojis, tāpēc izaudzis dumjš un neprot trāpīt vārtos!»

Leonarda tētiņš laikam uztraucies, svīst un brīdi pa brīdim slauka pieri ar mutautiņu. Nē, viņš nesvīst, viņš lasa uz mutautiņa uzrakstītos pasākumus!

Un tagad pēdējais punkts: tiem puikām, kas špiko, ar likumu aizliegt pārdot saldējumu un vairs nelaist viņus ķintīšos. Viss!

Pēc brītiņa skolotāja papīra lapiņas savāca un pateicās tētiņiem par viņu pūlēm.

— Ko nu par pūlēm runāt, — Marčello tētiņš atbildēja. — Cīnīties pret špikošanu ir katra pienākums. Cerēsim, ka drīzumā, kad priekšlikumi būs īstenoši, špikošana beigsies reiz par visām reizēm!

Mēs, pārējie tētiņi, domājam tāpat. Un gadījumā, ja puikas arī furpmāk špikos, nekas cits neatliek kā ņemt siksnu un uzskaitīt. Tas par to, ka tu, draņķi, neklausī savam tētiņam!

AKSIOMAS

Dodiet man albalša punktu, un es pacelšu zemeslodi!

Arhimēds (no Sirakūzām) III gs. pirms mūsu ēras.

Dodiet man cinkolu jumta skārdu, un es jums dabūšu žigulim rīepas!

Janka (no Centrālīrgus) XX gs. otrajā pusē.

Z. DONIS

TRAKTORS SAVĀM VAJADZĪBĀM

No rīta remonta darbnīcu vadītājs Šeķis sagaidīja savas brigādes vīrus samācies un drūms.

— Skaidri gan, traktors vairs nekust, — viņš caur zobiem novilka. Un tūlīņ indīgi piezīmēja: — Interesanti, ar ko jūs tagad pievedīsiet materiālus! Un degvieiul! Verbūt tu, Rūdi, pateiksi?

Rūdis skatījās uz darbnīcas eļļaino klonu un neteica neko. Viņa vietā atbildēja elektriķis Janka:

— Priekšniek, Rūdis, protams, ir vainīgs. Bet kā viņš varēja zināt, ka grāvja mala būs tik slidena?

— Vajadzēja zināt! Nebrauc pirmo reizi!

— Vienmēr ir braukts dienā un pa sausu ceļu, — Janka aizrādīja, — bet vakar tanī elles slāpjumā un vēl tumsā...

— Bet kas viņam lika tik vēlu dzīties? — brigadiera balsī ieskanējās ne-labi ļoņi. — Nu kā tad, Rūditim grūti izkustēties laikā! Vēl mazdruscīņ pasēdēs, gan jau paspēs! Še tev — paspēs! — Šeķis nosptāvās un īsi noprasīja:

— Ko tagad bez traktora daršim?

Vīri klusēja. Pēc brītiņa metinātājs Sīmanis ieminējās:

— Verbūt aizņemties no fermas? Cik tur tās vešanas...

— Kā tad! — Šeķis pacēla rokas gaisā. — Lai pēc tam slaucējas var bazūnēt pa visu pasauli: darbnīcu vīri papēma mūsu traktor! Darbnīcu vīri tā un darbnīcu vīri šitā!

— Pagaidi, priekšniek, neklaigā, — kalējs Vītis pārfrāuca vadītāju. — Sa-remontēsīm labi veicīgi savējo.

— Nerunā niekust — Šekis aizsvilās. — Tur darbs veselai nedējai. Bet traktors mums ir vajadzīgs kā ēst jau šodien!

— Pat vairāk nekā ēst... — Simanis norūca un pablenza uz Rūdi, kas sēdēja pavisam sašļucis.

— Viliam taisnībā! Pašlaik ir... — Janka uzmeta skatienu pulkstenim, — pusdeviņi. Vīri, nav ko gurkoties, jāsāk raut!

Tā bija darbnīcas vēsturē nepiedzīvota raušana. Jau pēc stundas, ieraudzījis, cik tālu pavisāties traktora remonts, Šekis priecīgi iesvilpās:

— Ē, mīlīši, ja šitā ies uz priekšu, paspēsīmi! Lai tikai tagad kāds kantorī pamēģina iepīkstēties, ka darbnīcu vīri stiepj gumiju, ka darbnīcās nav kārtības! Re, kā mūsu vīri strādā!

Tieši pulksten puscetros traktors no darbnīcu nojumes lepni izlīgoja pagalmā. Pie stūres sēdēja Rūdis un, pašapzinīgi smaidīdams, grozīja galvu uz visām pusēm.

— Brauc, Rūdi, — Šekis tēvišķīgi pamācīja. — Brauc un aizbāz visiem ņirgām mutes. Tikai uzmanies no tām glumajām grāvmalām!

Rūdis aizpurkšķināja, vīru skatienu pavadīts.

Viņš atgriezās jau pēc nepilnas pusstundas. Satraukts vīru bariņš ielēca traktoru. Visu acīs dega nepacietīgs jautājums.

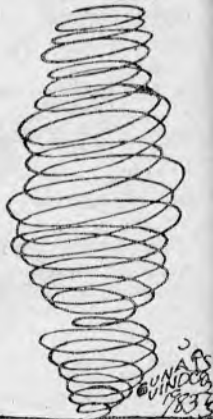
Rūdis apturēja motoru, izlīda no kabīnes un trieca cepuri pret zemi.

— Cūcība, — viņš īsi paziņoja. — Mēs esam iznesīti cauri! Veikalā šodien in-ven-tā-ri-zā-ci-ja! Un traktors mums vispār vairs nebūs vajadzīgs, dzērienu nodāju likvidēt!

Komikss. (4.) Turpinājums 222. lpp.

K. Liede

— Apkārī griezties!

G. Vīndedzis

Labi darbi

Sena gudrība māca — ja gribi, lai tevi piemin ar labu vārdu, izaudzini dēlu, nosit čūsku un iestādi koku! Dēlus gādāt man tā kā par vēlu, čūskas sist tagad aizliegts. Tādēļ nolēmu vismaz iestādīt koku. Tomēr kaut trešdaļu mūža nebūšu nodzīvojusi velti. Nopirku šmaugu rīkstīti, aizņemos lāpstu un sāku gudrot, kur koku iestādīt. Parkā nevar — tur stāda tikai diplomēti dārznieki un oficiālas personas. Mājas pagalmā arī nevar — kur tad stāvēs konteineri? Turklāt pagalmos stāda tikai talkas dienās. Pārējās dienās iestādīto ntdē ārā.

Taču visu var nokārtot, ja domā ar galvu. Sameklēju piemērotu nostūri, kādu lielpilsētās nav mazums. Klajā laukā, kur zalgoja pudeļu lauskas un čīkstēja izmests matracis, es sāku rakt, un lāpsta grabēja, atduroties pret veciem priemusiem. Bet es tikai raku un iztēlojos, cik skaistu ēnu saulainās dienās te mēfīs koks, kas reiz sakuplos liels kā piecstāvu māja. Raku, raku, līdz, pacēlusi acis, bedrītes malā ieraudzīju brūnās sandalēs ieautas kājas.

— Rokāt? — sandaļu tīpašnieks apvaicājās, aplūkodams mani kā zem mikroskopa noliktu bacili.

— Roku! — mundri atsaucos un izmetu no bedrītes vēl vienu puslāpstu iedzeltas nemelnzemes. Daži prāvāki akmentīgi atsitās pret svešinieka sandali.

Vairākums vīriešu šādā reizē paceltu cepuri un sievieti, kas cilā lāpstu, atstātu mierā. Šis bija neatlaidīgāks. Apgājis man un bedrītei apkārt, viņš vēlreiz uzdeva to pašu jautājumu:

— Vārdu sakot, taisāt bedri?

— Nevis bedri, bet bedrīti! — atteicu un izcēlu no zemes dziļēm vēl gluži lietojamu galošu. Piesardzīgi pabakstījis to ar sandali, svešais vīrietis uzdeva vēl vienu, šoreiz daudz būtiskāku jautājumu:

— Garāžu būvēsiet, vai?

— Kāpēc garāžu? — parautīju plecus. — Stādīšu kokul

Vīrieti šī ziņa ārkārtīgi uzjautrināja.

— Kokul Viņa saka — kokul — viņš čērksstošā balsī iesmējās, tad kļuva nopietns kā prokurors tiesas zālē.

— Pasakas varat stāstīt muļķiem! — viņš bargi sacīja. — Uzreiz var redzēt, ka jums vajadzīga garāža!

Manuprāt, uz mani palūkojoties, uzreiz var redzēt, ka man vispirms vajadzīga automašīna vai vismaz jauna cepure. Tādēļ svešā vīrieša kompliments man glaimoja, un es vēleiz viņam sirsnīgi izstāstīju, ka stādīšu koku, kas šalks pār piegružoto klajumu un kā zarus dziedās putni.

— Nejauciet pēdas! — svešo mana lirika neietekmēja. — Garāžas būvēt te nav atļauts!

— Bet es taču nebūvēju garāžu! Es stādu kokul

— Ābeli? — viņš uzmeta man caurbļojušu skatienu.

— Kāpēc tieši ābeli? — brīnījos. — Tikpat labi tā var būt bumbiere vai ķirsis.

— Augļu dārzus ierīkot te nav atļauts! — vīrietiis paziņoja un ar sandali sāka izrakto zemi raust bedrītē atpakaļ. Nu man apskrējās dūša.

— Es neierīkoju nekādus augļu dārzus! — es iebrēcos un, lāpstu savicinājusi, aizstājos bedrītei priekšā. — Es stādu kokul

— Redzu, redzu, kā jūs to stādāt! — vīrietiis vīpsnāja. — Rokāt grāvi privālmājas pamatiem!

Ij cilvēki, kuriem neko nevar iestāstīt. Viņi vienkārši nedzird, ko viņiem saka.

— Izmazgājiet ausis! — es kļiedzu. — Un saprotiet reiz, ka neko neroku ne privātai, ne kādai citai mājei! Es netaisos te būvēt ne stadionu, ne kino-teātri. Es tikai iestādīšu kokul

— Meklājiet muļkus! — vīrieti mans sašutums, liekas, tikai uzjautrināja. — Jūs nevis stādāt, bet rokat. Ko jūs te rokat, kāpēc rokat?

— Roku bedrīti! Kokam! Jūs varētu man palīdzēt to iestādīt!

— Es? Kūpēc es? — Viņš satrūkās. — Mani jūs šai lietā nepiniet iekšā!

— Iestādīsim koku, aplaistīsim... — Es pūlējos atgūt sākotnējo sajūsmu. Taču negantais tips nebija pielabināms.

— Ak aplaistīsim! — viņš iesprausļojās kā tvaika damps. — Tad tādas tās lietīņas! Tāfad jums ir uzdzīve prātā! Gribat pavest vientiesīgus vīriešus, kas te staigā garām!

To dzirdot, man bija jāpieturas pie lāpstas.

— Es nevienu nepavedu! — es valdīju raudas. — Gribu tikai izdarīt labu darbu. Gribu iestādīt kokul

— Te nav nekāds parks, kur stāda kokus! — Vīrietis nelikās manas asaras redzam. — Te ir plīks lauks!

— Koks izaugs, un lauks vaiks nebūs plīks, — ar pēdējiem spēkiem pūlējos viņu pārliecināt, taču viņš manī neklaustījās.

— Tā jau kurš katrs sadomās tik un stādīs! Tūlīt lieciet lāpstu nost, vai arī es ziņošu dabas aizsardzības orgāniem!

— Ko tad jūs ziņosiet? — brīnījās. — Es taču koku stādu, nevis zāģēju nost.

— To mēs vēl pārbaudīsim! — Viņš mani drūmi uzlūkoja. — Visu noskaidrosim, varat neraizēties!

— Bet es taču vēl neko neesmu iestādījis!

— Un neiestādīsiet arī! — Viņš piecirta kāju. — Mēs to nepieļausim! Sabiedrība ir modra!

Un, izrāvis no kabatas svilpi, viņš iepūta tajā tā, ka klajuma pretējā malā savērpās dzeltens putekļu slānis, bet stādāmajam kociņam sačervelējās miza.

— Milicija! Kārtības sargi! — vīrietis sauca. — Viena pilsone te patvaļīgi bojā pilsētas zaļo zonu! Turiet viņu ciet!

Es, pametusi kociņu un kaimiņa lāpstu, devu kājām ziņu, ar žausmām domādama, kas notiks, ja viņa svilpienus saklaustīs un atskries citi tādi paši kā viņš.

ARNOLDS AUZIŅŠ

GURĶOŠANĀS MEISTARI

Uz darbu eju es ar prieku —
Tur bērņus auklēi nevajag,
No sievasmātes vaļā tieku,
Un man uz strādāšanu nags.

No rītiem daudziem galvas smagas,
Jūs domājat: man labāk iet?
Bet esmu klāt kā zārka nagla:
«Kam kārta ir pēc polša skriet?»

Nav atvests cements, tikai ģipsis,
Un dīkstāve pa ķešu sit,
Bet māceklim jau priekšā šlipse,
Un pulkstenis ir vienpadsmit.

Bez ugunsdziras darbs kā ķurķī,
Kurš sauss, to vajag ieeļļot.
Trīs «Kristāli» un divi gurķi —
Tie brīnumdarbus darīt prot.

Sāk vīriem atraisīties mēles,
Kas sirdīs ieslēgts — vaļā klāj,
Tie «zolīti» uz naudu spēlē,
Un meistars vienmēr vinnētājs.

Kad kriehi iesīluši pauri,
Šķan būvtaukums kā Mežaparks.
Cik žēl, ka darbalaiks ir cauri
Un mūs uz mājām dzenā sargs.

Es savus darbabiedrus cienu,
Bez viņiem nokriļas man tvaiks,
Un divas izejamās dienas
Ir nederīgi nosists laiks.

— Nelej Jankam, viņš savām kājām mājās netiks!
— Neuztraucies, viņam ir motocikls!

M. Ramano

BRĀĻI UN MĀSAS

Lasītājs droši vien atceras, ka vienā no iepriekšējām nodaļām «Krokodīls», aizpildīdams viņam piedāvāto anketu, paziņoja, ka viņam ir 19 brāļi un māses Padomju Savienībā un 12 ārzemēs. Daudz, par visiem neuzrakstīsi, visus pāt nenosauksi. Bet kaut ko par viņiem paleikt tomēr ir iespējams.

Vispirms lasītājs var pajautāt: kāpēc ir radies iedalījums brāļos un māsās, ja runa ir par «Krokodilam» radniecīgiem žurnāliem. Lūk, kāpēc: «Urzica» (Rumānija) nozīmē «Nātre». Sieviešu dzimtes ir arī «Šluota» — «Slofa» (Lietuva), «Tokmak» — «Vāle» (Turkmēnija) un daži citi. Pārējie, piemēram, mongoļu «Tonšulu» — «Dzenis», ukraiņu «Perec» — «Pipars», latviešu «Dadzis», dabiski, ir vīriešu dzimtes.

Lai cik šie žurnāli ir līdzīgi, tie tomēr ir absolūti dažādi. Mēs, krokodīlieši, ļābi atšķiram kazahu «Aras» — «Kamenes» vienkāršo, dabisko humoru no «Šluotas», «Dadža» vai «Pikera» (Igaunija) piparotajiem, indīgajiem smieklīem, «Pereca» ar liriku un folkloras motīviem cauraustos villtīgos smaidus no asā, dzirkstošā gruzīnu un armēņu humora, kas bieži tiek būvēts, izmantojot paradoksus un vārdu spēles. Dažādi ir arī humoristi — rakstnieku un mākslinieki, kas strādā satīras žurnālos, tāpat kā redaktori, kas tos vada. Pamēģināsim pateikt kaut vai pāris vārdu par dažiem no viņiem.

... Ģerģs Feldešs. Šis apbrīnojami simpātiskais cilvēks ilgus, ilgus gadus vadīja žurnālu «Ludas Matyi» (tulkojumā no ungāru valodas tas nozīmē «Zosu gans»). Ungāru žurnālistikas veterānu kolēģi sauca tikai par Ģeri — baču, kas atbilst mūsu godbijīgajam — tēvocis Ģeri. Un pelnīti: viņš izaudzināja ne vienu vien Ungārijas žurnālistu paaudzi, arī humoristus — rakstniekus un māksliniekus.

Viesodamies Budapeštā, esmu vērojies, kā viņš strādā. Redakcijā Feldešs ieradās agri no rīta un palika tur līdz vēlam vakaram: lasīja manuskriptus, runāja ar autoriem, pieņēma zīmējumus, apskatīja no tipogrāfijas atsūtītos novilkumus, lamājās pa telefonu. Un visu laiku pakškināja savu pīpi. Par Ģeri — bača principālītāti un slingrību humoristu vidē slāstīja leģendas. Bet, starp citu, šāda slingrība, šķiet, fiesi atbilst gana amatam.

Ģerģs Feldešs, dedzīgs patriots būdams, aibraucis uz Padomju Savienību, kāri uztvēra visu, ko varētu lietderīgi izmantot savā dzimtenē. Kādā cremo-

šānās reizē viņš vēlējās apskatīt mūsu pavadonpilsēlas. Es aizvedu viņu uz Krjukovu, jaunu pilsētiņu Maskavas tuvumā, kur būvdarbi vēl turpinājās.

Bija īsis rudens laiks: sijāja siks lietutiņš, smagie, it kā svina pielielie mākoņi, likās, skāva priežu galotnes. Izķūpuši no mašīnas, mēs klidām pa dubļainiem, slīdeniem celiņiem, šķērsojām būvlaukumus, ilgi stāvējām zem dēļu nojumes, vērodami jau uzcelto namu sietus, torņa celiņus, kas peldēja zemu noslidējušajos mākoņos.

— Būs laba pilsētiņa, mājīga, — Feldešs domīgi sacīja. — Iedomājies, cik skaisti tas viss izskatītos, ja nelītu lietus!

Bet lietus netaisījās mītēties. Un mēs devāmies atpakaļejā. Kad tālumā parādījās Čornaja Grjaza — pagātnē slavena vieta, uz kurieni maskavieši brauca pavadīt ceļā draugus un piederīgos, kas devās uz Petrogradu, — es ierosināju:

— Ķeri—bač, varbūt apstāsimies šeit un izdzersim pa tasītei karstas kafijas? Pēc tā slapjuma būtu visai labi...

— Brīnišķīga ideja, — izņēmis pipi no mutes, Feldešs piekrita.

Mēs pietūrejām pie nupat uzceltā restorāna «Tūrists» un nokļuvām milzīgā, pilnīgi tukšā zālē. Tukšā, ja neņem vērā kaktā ielīdušās oficiantes.

Apsēdušies pie galdiņa, mēs paaicinājām vienu no viņām.

— Esiet tik laipna, mums, lūdzu, kafiju.

Meiča palocīja galvu un devās uz virtuvi. Bet drīz aizgriezās samulsusi un burzīdama balto priekšautiņu.

— Atvainojiet, — viņa teica. — Bet kafija beigusies vakar vakarā. Jau no rīta vēl nav paguvuši atvest.

— Tad dodiet tēju.

— Lūdzu.

Meiča aizgāja un drīz bija atpakaļ.

— Vai tēja arī beigusies? — es pīkti jautāju.

Oficiante, neskatīdamās uz mums, palocīja galvu.

— Labi, meitenī, — es bargi teicu, piesardzīgi pašķielējis uz sarkastiski smīnošo Feldešu. — Atnesiet mums pa glāzītei konjaka. Tas, kā apgalvo, arī sildot...

Jā, kā tu jau būsi uzminējis, lasītāj, arī šis mūsu lūgums palika neizpildīts. Iepriekšējā vakarā restorānā uzdziņojuši kaut kādi jūrnieki un izdzēruši visu degvīnu un visu konjaku.

— Lūk, kā pie jums apkalpo
tūristus! Atbrauksi pie mums,
ieraudzīsi gluži citu ainu, —
Feldešs teica.

Ak vai, citu ainu es neieraudzīju.
Satikušies ar Feldešu
Budapeštā, mēs arzbraucām uz
kalnu kūrorta apvidu un apstā-
jāmies pie brīnišķīga kroga,

kas bija uzcelts paugura virsotnē. Feldešu tur labi pazina, un pie mums tūlīt
pienāca oficiants.

— Mēs vēlētos paēst brokastis, — Feldešs sacīja. — Ko jūs varat piedāvāt?

— Mūsu tradicionālo «salami» piedāvāt nevaru, nupat beidzās. Bet šķin-
ķis

Nebeidzīs teikumu, oficiants aizskrēja uz virtuvi. Bet atgriezies noliecās
pie Feldeša un sāka kaut ko ātri čukstēt. Izrādījās, iepriekšējā naktī šķinķi
pamatīgi apgrauzušas žurkas, tāpēc pavārs neieteic to pasniegt apmeklē-
tājiem.

Feldešam noraustījās seja, un viņš strupi teica:

— Tādā gadījumā atnesiet omeleti.

— To es tūlīt! — oficiants resaucās un aizskrēja.

Bet pēc tam grūtsirdīgi pavēstīja, ka sviesta pēc vakardienas palicis maz,
bet olu nemaz nav. Tūlīt arī noskaidrojās, ka izdzert pudeli brīnišķīgā ungāru
vīna mēs tāpat nevarēsīm. Iepriekšējā vakarā bija atnākuši kaut kādi jūrnieki
(likteņa ironijai) un nosēdējuši līdz vēlai naktij...

Nenoklausījies paskaidrojumus līdz galam, Feldešs piecēlās. Es tāpat
Es tikko valdīju smieklus: mūsu likšanās bija beigusies neizšķirti.

Bet Ģerģs Feldešs, pūzdams gaisā kņplus tabakas dūmu mutulus, sirdīgi
runāja:

— Un vēl atrodas vientiesīgi cilvēki, kas pļāpā, ka satīras laiks ir pagājis,
tā sevi esot izsmēlusi! Nē, kungļi! «Krokodila» dakšām un «Zosu gana» rīk-
stei vēl krietni jāpastrādā, lai galīgi izskaustu vienaldzību un visāda veida
nolaidību...

Pēters Melkens. Šis cilvēks ar lielām, zaļgani pelēkām acīm platā, vasaras
raibumiem klātā sejā man kaut kā uzreiz ļoti iepatikās. Viņa acu izteiksmē,

kautrīgajā smaidā, rāmajās lielo roku kustībās bija kaut kas labestīgs, kaut kas tāds, kas noskaņoja uz atklātību.

Pēters agri iepazīna dzīves sūro, rūgto pusi, klīdzdams svešās malās, un tikai pēc Padomju Armijas vēsturiskās uzvaras atgriezās dzimtenē. Nelkens ir spožs publicists, viņš lieliski prot angļu, franču un spāņu valodu, tāpēc ātri iekļāvās Vācijas Demokrātiskās Republikas sabiedriskajā dzīvē, iemantoja popularitāti žurnālistu aprindās un drīz kļuva par žurnāla «Eulenspiegel» galveno redaktoru. Viņa māte Dina Nelkene — Rietumos pazīstama rakstniece, daudzu bērnu un jauniešu grāmatu autore — paslāvīgi dzīvo Rietumbērlīnē, viņa tēvs... Bet par Nelkeni vecāko parunāsim tālāk.

Pēteram Nelkenam īsā laikā izdevās sapulcināt žurnāla redakcijā kaujiniecisku satīriķu kolektīvu, iesaistīt par līdzstrādniekiem lieliskus karikatūristus. Žurnāls ir populārs, tāpēc šie materiāli ekonomikas un kultūras, starptautiskās politikas jautājumos gūst atbalsi visā republikā. Žurnāls «Eulenspiegel» nekad ilgi neguļ laikrakstu kioskos, to ar nepacietību gaida daudzās vācu ģimenēs. Tas viss Pētera rosmīgās enerģijas, viņa mērķtiecības un talanta rezultāts. Viņš pats žurnāla lappusēs ir uzstājies ar kaismīgu, pārliecinošu un pārliecinošu publicistiku, uzrakstījis vairākas interesantas monogrāfijas un esejas par satīras problēmām.

Tagad par tēvu. Reiz Polijā — Zakopanē bija pulcējušies sociālistisko valstu satīras žurnālu redaktori, lai nopietni parunātu par savām jautrajām humora darīšanām. Pēc apspriedes beigām aizbraucām uz Krakovu, apmeklējām bēdīgi slaveno Osvencimu. Kad bijām apskatījuši barakas, bunkurus ar bērnu apaviem un sieviešu matiem, mēs, redzētā nomākti, nonācām vietā, kur nacisti dedzināja ieslodzītos. Un tad Pēters, piegājis pie krāsns atvērtās mutes, klusi teica:

— Un te, draugi, ir sadedzināts mans tēvs.

Viņš teica angļu izrunā: «My father» — un viņa balss skaņas vēl ilgi vibrēja klusumā, kas bija iestājies. Jā, Nelkens, vecākais, nesatricināms, vīrišķīgs komunistis, bija cīnījies, cietis, smacis kazemātos un mira no bendes rokas te, Osvencimā...

Aziss Nesins. Domāju, lasītājs nav jāiepazīstina ar Azisu Nesinu: gandrīz katram cilvēkam, kas jūt nepieciešamību pēc jocīgā, grāmatu plauktā noteikti ir viņa smaidīgo sacerējumu sējumiņš. Gribu paslāstīt par tikšanos ar viņu.

Mēs bieži publicējam Nesinu «Krokodilā», piešķīrām viņam mūsu prēmijas, izdevām viņa grāmatīnas. Gan tad, kad Aziss bija brīvībā, gan tad, kad par saviem pārgalvīgajiem sacerējumiem atsēdēja dažādus termiņus turku cietumos. Bet tikušies mēs vēl nebijām. Un tad beidzot viņš parādījās Maskavā. Es tūlīt devos uz viesnīcu «Ukraina». Pieļauvējis atvēru viņa numura durvis un apstulību. Ne mazāk pārsteigts bija arī Nesins. Viens otram preī stāvēja divi pilnīgi vienādi cilvēki: neliela auguma, nedaudz korpuļenti, abiem melnie mati jau sākuši sirmot, un abu sejas vaibsti atšķīrās tikai ar niecīgām, tikko pamanāmām defajām. Nesins sāka smieties. Es teicu:

— Dārgais Nesin, ja tu vari, brauc tūlīt uz «Krokodilu», man tur palikuši daži nepabeigti darbi. Es pa to laiku pastāstīšu biedriem, — es pamāju uz sanākušo viesu pusi, — kas labs turku humorā . . .

Acu apmānīšana vārda pilnā nozīmē! To arī varētu uzskatīt par acu apmānīšanu, ja nebūtu citu cilvēku liecību. Vēlāk laikrakstā «Cumhuriyet» es lasīju, ko bija rakstījis turku žurnālists İlhan Selçuks, kas arī bija atbraucis uz Maskavu. «. . . un izdevniecības «Krokodil» direktors Semjonovs apbrīnojami atgādina Azisu Nesinu. Var domāt, ka Aziss ir izpūts viņu no sevis.»

Pārsteidza arī tas, ka mūsu paradumi pilnīgi sakrīta. Kad esmu augšā un strādāju, es nevaru iztikt bez tējas, viņš tāpat. Elektriskā tējkanna, kas sprauslāja kaktā, to apliecināja. Viņš daudz smēķēja, man tolaik arī bija šis nejaucākais ieradums. Es varēju, atrāvies no sarunas, kurā it kā turpināju piedalīties, sākt apdomāt jaunu gabalu un pat kaut ko rakstīt. Nesinam šī spēja bija atīstīta līdz pilnībai. Vēlāk, kad mēs palikām vieni, viņš vaļsirdīgi atzinās, ka citādi nemaz nevarot: tik daudz ir jāraksta. Bet draugi un paziņas nāk bieži — un visi grib papļāpāt.

Nesins iepazīstināja mani ar saviem ražošanas rādītājiem: sestdienas feļetons avīzē, divos nedēļas izdevumos katrā pa humoristiskam stāstam, bet trešajā humoristisks stāsts turpinājimos. Elles darbs!

— Pie mums, Turcijā, literāts citādi nemaz nevar savīkt galus kopā, — Aziss saka. — Dzīves dārdzība vajā un kož cilvēkus kā nikns suns.

Es vaicāju Nesinam, kā viņam ir ar sižetiem. Ja ir tāda plūsmas līnija, tad jau tos nevar vien spēt gādāt.

— O, šai ziņā man ir pilnīga kārtība! — viņš moži apgalvoja.

Un pastāstīja, ka viņam ir īpaša, tāda kā klēts grāmata, kur viņš pieraksta visus galvā tenākušos sižetus, kā arī notikumus no dzīves, ko pēkšņi atcerējies. Parasti grāmatā sakrājoties līdz 200 sižetu. Piecēlies agri no rīta, Aziss teica, es vispirms pāršķirstu savu grāmatu, izvēlos sižetu, kas man šodien šķiet interesantāks un aktuālāks, un sāku rakstīt stāstiņu, feļetonu vai arī jaunu gēro stāstu.

Atzišos, turku viesā pārāk možajam tonim es ne visai noticēju, jo asa, jautra sižeta meklēšana laikam ir pats grūtākais satīriķa ikdienas darbā. Nākamajā dienā manas šaubas kļuva vēl lielākas. Pie pusdienu galda es pastāstīju turku humoristam par kādu sižetu, kas man jau sen nedod miera, bet nekādi nav laika to realizēt.

Sižets iepatikās viesim.

— Manuīl, pārdoņ man to, — viņš palūdza.

— Kāpēc pārdoņ, es tev to dāvinu, no šī brīža vari uzskatīt, ka sižets ir tavs.

Pusdienu laikā Nesins vairākas reizes sāka man pateikties. No tā es secināju, ka slavenajam humoristam stāvoklis ar sižetiem nebūt nav tik spošs. Intrigu un dzīves notikumu krājumi, ko var izmantot stāstiem un feļetoniem, viņa «klēti», tāpat kā citiem humoristiem, dažkārt manāmi sarūk.

Mūsu tikšanās pamazām kļuva visai biežas, satikdamies mēs guvām stimulu savam literārajam darbam, abpusēju patīku un prieku. Reiz, uzzinājis, ka Aziss ir Bulgārijā, arī es aizlidoju uz Sofiju, lai vēlreiz viņu satiktu. Diemžēl nesatiku; turku humorists jau bija aizbraucis uz mājām, uz Ankaru. Un tad, iedams pa bulgāru galvaspilsētas bulvāri, pēkšņi izdzirdu aiz muguras divu puīšu sarunu:

— Skaties, Genčo, rau, kur iet Aziss Nesins.

— Kur?

— Nu redzi, apstājās pie grāmatnīcas skatloga.

— Pareizi... Bet avīzes rakstīja, ka viņš jau ir atgriezies Turcijā.

— Uzskati to par parastu avīžu drukas kļūdu!

Bulgārija, Bulgārija... Ja jau esam minējuši šo zemi, varbūt ir vērts tūlīt pastāstīt par mūsu brāļiem bulgāriem.

Pētris Neznakovs, Angels Todorovs un citi. Pirmais bulgāru humorists,

ar kuru es iepazīnos, bija Petrs Neznakovs. Tas notika Varšavā. Es biju redakcijas «Szpilki» viesis, viņš tāpat. Kopā ar Anatolu Poņemkovski, lielisku poļu feletonistu, mēs apceļojām Poliju. Sarunājāmies krieviski, jo Anatola māmiņa bija ilgi dzīvojusi Krievijā un iemācījusi dēlam krievu valodu. Viņa bija arī sava dēla konsultante, palīdzēja viņam tulka darbā. Viņš bieži ieradās pie viņas, pasniedza kārtējo manuskriptu un lūdza:

— Lūdzu, izlasi šo Rikļina stāstu, pēc tam izklāsti, kas tur notiek.

Viņš ērti apsēdās klubkrēslā, aizsmēķēja cigareti, bet māte lasīja. Pēc tam atstāstīja saturu.

— Tā, tā, — Anatols apmierināts teica. — Bet vai tu, māt, neievēroji, vai stāsta varonis ir gaišmatis vai tumšmatis?

— Stāstā par to nav neviena vārda. Uzrakstīts ir tikai tas, ka varoni greznoja liels piikums pakausī.

— Jaukil ļoti svarīga detaļa! — Anatols priecīgi teica. — Paldies, māt!

Un gāja mājās tulkot Rikļina stāstu. Dīvaina un mazpazīstama daiļdarbu tulkošanas metode. Tomēr šeit mēs runājam nevis par neparastu tulkošanu no krievu valodas poļu valodā, bet par Petru Neznakovu. Tāpēc atgriezīsimies pie viņa.

Tātad mēs bijām vienojušies runāt krieviski, un, kamēr bijām ceļā, šī noruna lika stingri ievērota. Bet vakaros pie vakariņu galda, iekarsis strīdā un glāzītes poļu degvīna «Wyborowa» sasildīts, Petrs pārgāja uz bulgāru valodu. Un, jo karstāks bija strīds, jo dedzīgāk viņš runāja, turklāt vārdus bēra tā, ka viņu saprast kļuva pilnīgi neiespējami.

Bet nākamajā rītā pie brokastīm Petrs vainīgi jautāja:

— Draugi, vakar es atkal daudz runāju?

Mēs apstiprinādami locījām galvas.

— Un kādā valodā?

— Bulgāriski, Petr, bulgāriski, — Anatols atbildēja.

Petrs nopūtās un deva solījumu, ka tas vairs neatkārtosies. Bet vakarā viss sākās no gala, un tas ļoti uzjautrināja mūs ar Anatolu.

Ir interesanti, kā Petrs Neznakovs ienāca literatūrā. Reiz žurnāls «Stāršel» saņēma humoristisku stāstu, kas ļoti iepatikās foreizējam redaktoram Čelkašam. Rakstu nosūtīja salikšanai un ielauza numurā. Kad bija saņemti lappušu novilkumi, redakcijas sekretārs aizgāja pie redaktora:

— Čelkaš, ko darīsim? Stāstam, kas tev iepatikās, nav nekāda parāksta.

— Labi, atnesiet man oriģinālu.

Oriģinālu sameklēja, bet arī tur nebija autora paraksta. Tad Čelkašs mirkli padomāja un lieliem burtiem uz lappuses novilkuma uzrakstīja: «Petrš Neznakomovs». Papriecējās par parakstu, iesmējās un teica:

— Petrš Neznakomovs — iesācējam literātam tas nebūt neskan slikti.

Un aizbrauca uz žurnālistu klubu. Bet nepazīstamajam Petram Neznakomovam šis vārds palika uz visu mūžu. Lai gan viņa īstais vārds skan gluži citādi: Dimitrs Dimitrovš.

Petram Neznakomovam ir mīlztīgas darbaspējas, viņš ir pilns labvēlības un labestīgas attieksmes pret cilvēkiem, bet tai pašā laikā ir neiedomājami izklaidīgs. Reiz mēs abi satikāmies skaidrā vasaras rītā Gabrovā, kad tur tikko bija sācies humora un satīras festivāls. Bet satikušies vairs nešķīrāmies un divatā apceļojām visus festivāla «punktus».

Beidza dārdēt paši nenogurdināmākie orķestri, apkfusa dziedātāji. Jau bija vēla nakts. Pēkšņi Petrš atcerējās savu mašīnu, ko, atbraucis no Sofijas un steigdamies uz svētkiem, bija atstājis kaut kur pilsētā.

— Paklau, piebrauksim mašīnu pie mūsu viesnīcas, — Petrš ierosināja, — lai nakšņo mums blakus. Viņa ir pie tā pieradusi.

Es piekritu, bet katram gadījumam pajautāju Petram, vai viņš atceras, kurā ielā mašīnu atstājis. Iela? Petrš saspriņdzināja atmiņu.

— Nē, — viņš sacīja. — Tur vispār nekādas ielas nebija!

Fantastikal! Viņš taču nebūs pametis savu «Moskviču» klajā laukā! Bet mans draugs tikmēr turpināja:

— Tur bija laukums un . . . kaut kāds pieminekliš.

Tas jau bija kaut kas jēdzīgs. Un mēs pa apkļusušajām Gabrovas ielām devāmies meklēt laukumus, pieminekļus un izklaidīgā tīpašnieka pamesto «Moskviču».

Pirmajā laukumā nokļuvām diezgan drīz. Tas bija pilnīgi tukšs, ja neņem vērā pašā centrā stāvošu pieminekli. Mašīnas tur nebija un arī nevarēja būt, ko skaidri norādīja autoinspekcijas zīn.e, kas aizliedza stāvēt visu veidu transportam. Otrā laukumā transports stāvēja, bet Petra mašīnas mēs tur tāpat neatradām . . . Trešajā . . .

Jā, attēlot katru laukumu un katru pieminekli, ko tajā neaizmirstamajā naktī mēs bijām redzējuši, nav vērts, tas lasītāju ļoti nogurdinātu. Sākumā mēs gājām pieminekļiem klāt, mēģinājām blāvajā mēness gaismā izlasīt uzrakstu

uz pjedestāla un uzzināt, kā piemiņa tur iemūzināta. Taču pēc tam atmetām uzrakstiem ar roku un pieminekļus tikai skaitījām: trešais, ceturtais, piektais, sestais... Galu galā saskaitījām 16 laukumus un 17 pieminekļus, jo pēdējā laukumā bija nevis viens, bet divi pieminekļi. Iespējams, ka tas otrais nemaz nebija piemineklis, bet mēmā ekstāzē sasindzis vietējais dzejnieks vai krietni iesviķojis festivāla dalībnieks, kas, sasprindzinājis visu gribasspēku, mēģināja pārvarēt Zemes pievilkšanas spēku...

Katrā ziņā pat mūžīgi izklaidīgajam Petram sāka likties, ka tur kaut kas nav kārtībā.

— Skaties, — viņš teica, rādīdams uz otru pieminekli, — kustas!

Vārdu sākot, meklēšana bija veltīga, mēs atgriezāmies viesnīcā un, neveiksmes sarūgtināti, tūlīt likāmies gulēt. Bet no rīta ieraudzījām mašīnu šaurā ieliņā aiz mūsu viesnīcas stūra... Ezdami brokastis, no viesmīļa uzzinājām, ka Gabrovā pagaidām ir tikai trīs laukumi un trīs pieminekļi.

Par Angelu Todorovu, brīnišķīgo lirisko dzejnieku, neskaitāmu epigrammu, parodiju, dzejā un prozā rakstītu feļetonu aforu, kaismīgu bulgāru un padomju tautu draudzības saišu stiprinātāju, varētu daudz pastāstīt. Bet droši vien pietiks ar to, ko par sevi stāsta viņš pats.

Jā, jā, nebrīnieties! Viņš kļuva pazīstams ar meistarīgiem stāstiem par sevi jau pirmajā reizē, kad bija atbraucis uz Maskavu, lai viesotos «Krokodilā». Lūk, kas toreiz noticis. Vēlā vakarā, iedams pāri ielai, viņš tik tikko nepakļuvis zem mašīnas. Taksometra vadītājs, izliecies no volgas un nikni uzkliecis:

— Kur tu lien, velns!

Un tad bulgāru vīsis esot atbildējis:

— Es neesmu velns. Es esmu Angels!

Esam dzirdējuši arī citus viņa stāstus. Piemēram, aizkustinošo nostāstu par to, kā Angels Todorovs, vēl būdams students, reiz ieraudzījis, ka viņa Parīzes dzīvokļa saimniece slauka no dārza celiņa rožu ziedlapiņas.

— Madam, ko jūs darāt? — Angels jautājis.

— Vai tad jūs, mesjē Angel, neredzat? Es slauku nost rožu ziedlapiņas. Rozes vienmēr tik ļoti piegružo...

— Bet, madam, jūs taču aizslaukāt nevis grūzus, bet frankus!

Un tad Angels esot pamācījis saimnieci, kā no rožu ziedlapiņām iegūt aromātisku eļļu. Kad Angels beidzis studijas un pēc vairākiem gadiem atkal

ieradies Parīzē, viņš savu bijušo saimnieci nemaz neesot varējis pazīt, tā bija kļuvusi bagātiece.

Un citi slāsti tādā pašā garā.

Divi Maskavas rakstnieki — L. un S. pat saķīdojās vienā laikā parādījušos publikāciju dēļ. Tajās bija rakstīts par tikšanos ar bulgāru dzejnieku un humoristu Angelu Todorovu. Abi galvaspilsētas rakstnieki savās publikācijās minēja Angela Todorova saistošos stāstījumus pašam par sevi. Un L. pārmeta S., ka viņš savam aprakstam izmantojis viņa, L., savākto materiālu. Savukārt S. par to pašu uzbruka rakstniekam L.

Taču šī strīda varēja nemaz nebūt. Runa taču bija par jautrām novelītēm, ko Angels Todorovs nekad nedrukāja, bet tikai stāstīja. L. un S. tās bija dzirdējuši no autora mutes, un viņiem ne prātā nenāca, ka šos pašus stāstus pirms viņiem bija klausījušies vēl vismaz simt cilvēku. Tāpēc par kaut kādu prioritāti te nevarēja būt nekādas runas.

Kārtējo reizi ieradies Bulgārijā, es satikos ar Angelu un sarunā ieminējos par konfliktu, kas bija radies starp L. un S.

— Jociģiel — Angels iesmējās. — Atraduši par ko strīdēties! Lai atbrauc uz Sofiju, es viņiem pastāstīšu vēl šo to jaunu par A. Todorovu.

— Vai ir kaut kas jauns? — es pajautāju.

— Profams. Klausies!

Un Angels sāka stāstīt.

Tāajos revolūcijas pagrīdes gados Angels aktīvi piedalījies jaunatnes kustībā. Kad jaunie revolucionāri organizējuši nelegālas sapulces, viņam doti atbildīgi uzdevumi: viņš izraudzījies drošu tikšanās vietu, pildījis sarga pienākumus utt. Bet viņam nekad nav uzticēta «tribūna» loma.

Te jāpaskaidro, ka jaunatnes šūniņās bijusi tradīcija pēc slepenām sepulcēm sarīkot zibenīgus publiskus mītiņus, lai paērcinātu policiju cerībā, ka ziņojums par mītiņa izklīdināšanu parādīsies presē. Runātāju vai «tribūnu», kā viņu vēl dēvēja, izraudzījušies iepriekš. Tas parasti bijis puisis vai meitene, kam nebijis citu atbildīgu šūni-

ņas uzdevumu, jo šāds «tribūns» bieži vien nokļūvis policijas iecirknī. Angelam «tribūnā» loma nav doļa, un tas aizskāris viņa patmīlību.

— Kad beidzot es būšu «tribūns»? — viņš jautājis šūniņas vadītājiem.

— Kas tu par tribūnu! — viņam atbildējuši. — Tu taču pat divus vārdus secīgi nepratīsi pateikt.

— Tātad citi var, bet es nevaru, — Angels apvainojies. — Un kāpēc vispār vajadzīgi divi vārdi, ja pietiek ar vienu?

Šai ziņā viņam bija laisnība, jo parasti, fiktīvdz «tribūns» uzkāpis uz kāda paaugstinājuma, lai sāktu runāt, tūlīt bijusi klāt policija un sapulci izklidinājusi.

Tomēr Angela Todorova lūgums joprojām neticis ievērots. Galvenokārt tāpēc, ka no runātāja talanta viņam nav bijis ne miņas. Taču Angels nav samierinājies ar diskrimināciju un neallaidīgi centies panākt savu. Šūniņas vadītāji galu galā padevušies.

Beigusies kārtējā stepenā sapulce. Tās dalībnieki iznākuši uz ļaužu pilnas ielas, lai sarīkotu mītiņu. Lūk, arī vieta izraudzīta, un uz kaudzē sakrautām kastēm kāpj jaunais «tribūns». Tas ir apmierinātā godkābē starojošais Angels Todorovs.

— Draugi! Cīņas biedri! — viņš braši sāk.

Viņu sveic, viņam aplaudē, «Tribūns» pārlaiž lepnu skatienu pāri pūlim. Policisti nekur nav redzami.

— Draugil — viņš atkārtō. — Cīņas biedri! — Oratora balss sāk plakt, sejā vairs nav redzams lepnais smaids, bet apjukums un panika. Neviena paša policistal

— Biedri! — trešo reizi sauc neveiksmīgais «tribūns» un galīgi satriekts vaicā: — Biedri, bet kur tad ir policija?

Un vēl viens amizants stāstiņš.

Solijā no Rietumvācijas ieradies rakstnieks K. un sataisījies apciemot Todorovu. Taksometrā viņš nosaucis Angela uzvārdu un pateicis adresi.

— Adrese nav vajadzīga, — šoferis teicis. — Es viņu pazīstu.

Salicies ar Angelu, K. viņam sacījis:

— Todorova kungs, izrādās, jūs Solijā esat neparasti populārs. Jūs te visi pazīst.

Un pastāstījis par taksometrā notikušo sarunu. Angels pavaicājis viēsim, vai viņš gadījumā neatceras šofera uzvārdu. Tas atbildējis:

— Atceros. Viņu sauc Hristo Certovenskis.

— Ak Certovenskis! — A. Todorovs, vārdu stiepdams, sacījis. — Es viņu arī pazīstu. Viņš dzīvo tieši virs manis.

Bezgala interesantas un cita no citas atšķirīgas ir tikšanās ar dažādu zemju humoristiem. Pie mums bija atbraucis žurnāla «Eulenspiegel» mākslinieks Lūijs Rauvoffs ar savu jauko dzīvesbiedri Rītu, dzīvoja «Ukrainā» un katru rītu brauca strādāt uz «Krokodilu». Tur, Berlīnē, viņu aizstāja mūsu mākslinieks Andrejs Kriļovs. Zīmēja daudz portretu, pēc tam žurnālā «Eulenspiegel» publicēja gluži vāciskas karikatūras.

Krokodilietis Jevgeņijs Vedenņikovs aizlidoja uz Prāgu, braukāja pa vietām, kur bija dzīvojis Hašeks, pēc tam publicēja ceļojuma aprakstus zīmējumos, mūsu izdevniecībā ilustrēja Hašeka grāmatas. Tai pašā laikā čehu žurnāla «Dikobraz» redaktors Jindržihs Bešta vairākas nedēļas pavadīja pie Baikāla un pēc tam priecināja savus lasītājus ar humoristiskiem aprakstiem par visdziļāko ezeru pasaulē un Sībīrijas neatkārtojamo eksotiku.

Mēs rīkojām mākslas darbu izstādes gan Maskavā, gan Bratislavā, gan Kijevā, gan Helsinkos. Organizējām starptautiskus forumus par mūsu profesijas problēmām, pētījām dažādu zemju humora savdabību un raksturīgās iezīmes. Prozaiskajā grāmatvežu valodā tā saucās pieredzes apmaiņa, bet būtībā tā bija draudzība, brālīga sadarbība.

Par daudz ko un daudziem gribētos pastāstīt, bet vienā grāmatā tas nav iespējams. Piemēram, par Herlušu Bidstrupu, kad viņš, sēdēdams mākslas konkursa žūrijā vai pie garā «Krokodila» galda un spīdinādams briļļu stiklus, uzmanīgi apskatīja zīmējumus. Vai par somu humoristu Marti Larni, slavenā «Ceturtdā skriemeļa» autoru. Par mūsu redakcijas dāmu un meiteņu vidū sajāsmu izraisījušo šarmanto Žanu Efelu, kas, ieradies pie mums, galanti skūpstīja viņām rokas un tajā pašā laikā sacerēja savas dievišķās komēdijas kārtējo sēriju. Par dienvidslāvu žurnāla «Jež» redaktoru Ļubiši Manoiloviču, kas nokrita no koka. Bet nokrita viņš tā. Lielais dārzenu audzētājs un dārzkopis rudenī aizbrauca uz savu vasarnīcu. Un, gribēdams dabūt pašus sarkanākos ābolus, uzrāpās augstā ābelē. Zars lūza, un Ļubiše nokrita zemē. Belgradā pārbrauca viss vienos zilumos. Un tikai tuvākajam draugam Brano

Crncevičam pastāstīja par notikušo, stingri piekodinājās: «Nevienam ne vārdat!»

Bet jau pusstundu pēc tam, kad Crncevičs aizgāja no Manoiloviča, beļgradiēši pa telefonu cits citam vēstīja pēdējo jaunumu:

— Jūs dzirdējāt? Manoilovičs nokritis no koka!

Taču mans draugs Ļubiše ir pazīslams ne tikai ar šo savu komisko epizodi, ne tikai ar liriskiem, smalka humora pilniem stāstiem, bet arī ar to, ka viņš vienīgais no humoristisko žurnālu redaktoriem savā redakcijā ir pieņēmis valsts augstāko vadītāju.

— Jā, — Ļubiše stāstīja, — tas bija tā. Otrajā vai trešajā dienā pēc tam, kad žurnālā «Jež» bija publicēts sevišķi ass materiāls, pie mājas Terezijas ielā, kur atrodas mūsu redakcija, apstājās vairākas mašīnas. No vienas izkāpa biedrs Josips Brozs Tito un dažu cilvēku pavadībā uzkāpa pie mums — ceturtnajā stāvā. Saņēmis viesi, es sāku viņam stāstīt par žurnāla darbu, bet viņš klausījās ne visai uzmanīgi. Gribēju parādīt nākamajam numuram sagatavotos zīmējumus, viņš atteicās.

— Ak tad tādi jūs esat, — Tito domīgi sacīja, aplaidzams skatienu pie sienām uzkarinātiem zīmējumiem un šaržiem. — Nu, piedodiet par ielaušanos. Novēlu jums sekmes.

Paspieda man roku un aizbrauca.

Un kā var neko nepastāstīt par kolorīto rudmatī Hristo Pelitevu, pašreizējo bulgāru žurnāla «Stāršel» redaktoru. Reiz vasarā, kad Hristo bija atbraucis uz Padomju Savienību un dzīvoja viņam ierādītajā dzīvoklī pie Savelovas stacijas, es aizbraucu pie viņa agrī no rīta. Viņš bija paguvis aizskriet uz turpat netālu esošo tirgu un jau ēda brokastis. Redzēdams, kā Hristo mīlojas ar milzīgiem, sulīgiem, cukurainiem Krasnodaras tomātiem, es sacīju:

— Bet tu, Hristo, nerikojies taisnīgi.

— Tas ir mans parastais rīcības veids, — Hristo atjokoja.

— Nē, es nopietni. Tu brokastīm pērc nevis savus tomātus, kuru šogad

Padomju Savienībā savests diezgan daudz, bet ēd Krasnodaras lauku augļus.

— Redzi, Manuil, — viltīgi pazibinājis acis, Hristo atbildēja, — mūsu eksportieri patiešām ir izaudzējuši lielisku tomātu šķirni: tos var apvest apkārt zemeslodei pat divas reizes, un tie nesabojāsies, Tikai ēst tos nevar.

... Lai cik tas bēdīgi, bet šī nodaļa ir jābeidz. Tās virsrakstā esmu ierakstījis vārdus «... un māsas», bet neesmu nosaucis nevienu sievietes vārdu. Tas nav labli Sociālistisko valstu žurnālos taču strādā ne viena vien talantīga humoriste, un mēs esam ar prieku viņas uzņēmuši Maskavā. Tās ir Tinka Silvestru no rumāņu žurnāla «Uzicā», Renāte Holanda Morica no žurnāla «Eulenspiegel», Vlasta Smržova no čehu žurnāla «Dikobraz»...

Kolēģi, amata biedri, brāļi un māsas. Katru, ar kuru biju sadraudzējies «Krokodilā», gribas atcerēties, par katru pasacīt kaut pāris vārdu. Cerēsim, ka piemērots gadījums vēl radīsies.

No grāmatas «Крокодилские были»

ŠIS UN TAS PAR ŠO UN TO

Pēc pirmās skolas dienas tēvs dēliņam apvaicājas:

— Nu, vai jau uzzināji ko jaunu!

— Jā. Citi vecāki saviem bērniem dod kabatas naudu.

— Vai jūs redzējāt apsūdzēto tajā kritiskajā brīdī! — tiesnesis liecinieciem jautā.

— Jā, — viņa pamāj un stāsta: — Kad es iegāju istabā, viņš stāvēja pie izlieimes, seja balta kā sniegs, bet rokā atvāzts bārdas nazis.

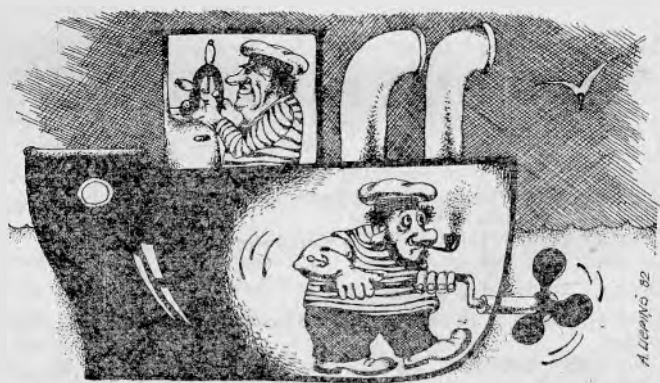
— Un kas notika pēc tam!

— Pēc tam! Nu, viņš sāka skūties.

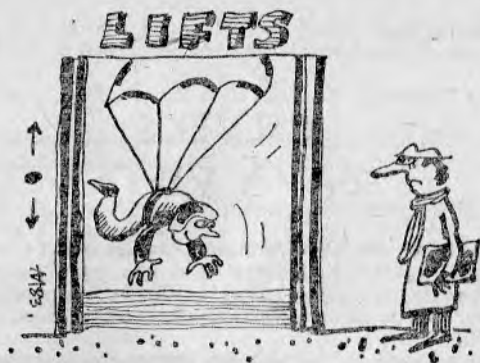
Bez vārdiem.

J. Briņķis

Bez vārdiem.

A. Liepiņš

Bez vārdiem.

A. Mukāns

Bez vārdiem.

L. Bulikina

CILVĒKS SAVĀ VIETĀ

Astoņos no rīta es ieradus uz semināru, kas bija veltīts mūsu tresta uzņēmumu direktoru kvalifikācijas celšanai — «Darba organizācijas optimizācija zinātniski tehniskās revolūcijas laikmetā». Apsēdos pirmajā rindā, atvēru kantogrāmatu, ko biju paņēmis līdzī lekciju pierakstīšanai, un sāku blenzt lektoram mutē.

Lektors izvilka sarakstu, lai atzīmētu klātesošos. «Kļaviņš!» — «Irl!» — «Bērziņš!» — «Irl!» — «Liepiņš!» — «Es Liepiņa vietā!» es atbildēju kā parasti. «Mans uzvārds Ozoliņš.»

Desmitos no rīta es atskrēju uz nodarbību mūsu tresta uzņēmumu direktoriem, kas bija veltīta operatīvo lēmumu kvalitātes celšanai. Kā vienmēr, apsēdos pirmajā rindā, atvēru savu kantogrāmatu un sāku blenzt lektoram mutē.

Lektors izvilka piezīmju grāmatiņu, lai izdarītu pārbaudi. «Kļaviņš!» — «Irl!» — «Bērziņš!» — «Irl!» — «Liepiņš!» — «Es Liepiņa vietā,» es teicu. «Mans uzvārds ir Ozoliņš.»

Divpadsmitos dienā es kā meteors iedrāzos mūsu tresta uzņēmumu direktoru apspriedē, kas bija veltīta finansiālās plānošanas darba regulēšanas mehānisma tālākās uzlabošanas jautājumiem. Krišus iekritu pirmajā solā, atvēru kantogrāmatu un sāku blenzt lektoram mutē.

Lektors dabūja papīra lapiņu ar aicināto darbinieku vārdiem un sāka vilkt ķeksītšus. «Kļaviņš!» — «Irl!» — «Bērziņš!» — «Irl!» — «Liepiņš!» — «Es Liepiņa vietā...» atdabūjis elpu, es izdvesu. «Mans uzvārds ir Ozoliņš.»

Pulksten divos es stāvēju pie sava uzņēmuma kases lodzīpa.

— Jums, Ozoliņ, pienākas prēmija no direktora fonda. Un jūs tiekat lūgti ierasties direktora kabinetā.

— Nevaru, — es teicu, paskatījies pulkstenī. — Man jāskrien uz simpoziju, kas veltīts darba laika racionālas izmantošanas problēmai. Bet pēc tam jātiek uz zinātniski praktisko konferenci, kas veltīta audzināšanas darba ar kadriem uzlabošanas psiholoģiskajiem aspektiem.

— Un tomēr vispirms aizejiet pie direktora, — kasiere teica.

Es devos pie Liepiņa.

— Tā, lūk, brālīt, — direktors nopūtās. — Kopš šodienas es vairs neesmu direktors. Esmu atbrīvots.

— Par ko tad jūs šitā?

— Esmu atpalcis no zinātniski tehniskā progresā. Esot izdilusi manu zināšanu bagāža. Klibo organizācijas un vadības psiholoģiskie aspekti. Apsveicu, Ozoliņ, sēdies!

— Paldies, biedri direktor, — es teicu. — Bet ko man tagad darīt? Jāskrien uz simpozij!

— Tu mani neesi saprājis, Ozoliņ. Sēdies direktora krēslā. Es tevi ieteicu. Kā ziņošu, vispusīgi izglītotu, erudītu speciālistu. Domāju, neesmu kļūdījies.

Manu acu priekšā pavīdēja manas pirmās rindas biedru — direktora Kļaviņa un direktora Bērziņa sejas.

— Liepiņ, — es nomurmināju. — Esi cilvēks...

... Lektors atvēra apmeklējumu reģistrācijas žurnālu. «Kļaviņš!» — «Irl!» — «Bērziņš!» — «Irl!» — «Ozoliņš!» — «Es viņa vietā. Mans uzvārds ir Liepiņš!».

— Ei, padod vēl vienu gleznu!

E. Ozoliņš

Komikss. (5.)

K. Liede

KATRĪNA BOZIS

NERUNĀSIM PAR TO

No rīta man piezvanīja, ka uz fermu ciemos brauc korespondents. Teica, lai es sapošoties.

Iegāju pie rukiem, piekopu visu vēl lieku reizi, tad apsēdos atpūtas istabā, uzvārīju kafiju un sāku gaidīt.

Atbrauca, sasveicinājāmies, piedāvāju tasi kafijas, pēc tam aicināju pie cūkām. Man nav jāsarkst, dzīvsvara pieaugums ir labs, savu darbu daru godam.

— Nerunāsim par cūkām. Esmu iecerējis citā rakursā.

— Tad varbūt par fermas mehanizāciju? — es ierosināju.

— Nerunāsim par mehanizāciju.

— Par darbaudzināšanu? Man te šefībā ir divi meitēni no pašu vidusskolas...

— Nē, nē, nerunāsim par darbaudzināšanu.

Es apmulsu.

— Varbūt par māksliniecisko pašdarbību? Es dziedu korī.

— To var, — viņš teica. — Esmu iecerējis uzskicēt jūsu portretu rudentīgā noskapā. Kā šodien, piemēram. Līst lietus...

— Nerunāsim par lietu, — teica brigadieris, kas arī bija atbraucis un nupat nāca iekšā.

— Ja tā turpināsies, ceļš izmirks un fermai vairs nevarēs pievest lopbarību!

Man tāda runa nepatika. Es teicu, lai rezervi nākamajai nedēļai atved jau šodien.

— Nerunāsim par rezervi, — brigadieris teica. — Nav, kas brauc.

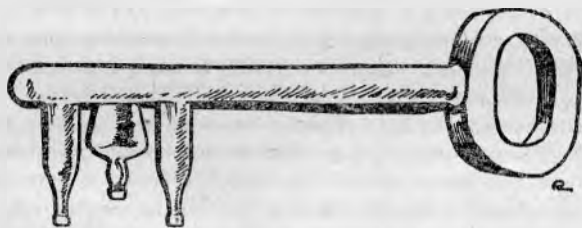
Nu, neko darīt. Varbūt rīt uzspīdēs saulīte, tāpēc šodien nav ko lieki uztraukties.

Cūkām bija pienācis barošanas laiks. Es teicu:

— Nerunāsim vairs neko. Man jāiet strādāt!

Pagāja kāda nedēļa, un, kā par brīnumu, laikrakstā parādījās mans portrets un intervija. Tajā bija uzskaitīts viss, par ko mēs nerunājām. Ka mēs nerunājām par cūkām, mehanizāciju, pašdarbību, darbaudzināšanu, rudens debesīm. Kad es to tā lasīju, izskatījās tīri mīļi. Varen ietilpīgi. Jo varēja iedomāties milzum lietu, par ko mēs būtu runājuši. Par rūpniecisko lielražošanu un dabas aizsardzību, par feminizāciju un jaunākajām tendencēm literatūrā, par itāļu kino un starptautisko stāvokli. Kāpēc ne? Varbūt mēs runājām par kaut ko tik svarīgu, ka neviens lasītājs to pat nespēj iedomāties. Var tikai paskatīties uz manu portretu un iesaukties:

— Ir nu gan velna pulveris tā cūkkope Petronella Ziedīņa! Ar viņu laikam ir ļoti interesanti parunāties!

Universālais mūķteris.

E. Busmanis

JĀNIS KANĀLMALĪETIS

AKMENS SIRDS

Daiļās dāmas! Nu jūs jūtat —
Akmens sirds grab manās krūtīs.

It nemaz nav normāla,
Bet no tīra marmora.

Kam jums vajag akmens krāmu?
Viss dēļ jums tik, daiļās dāmas,

Velti izmisumā krītat —
Sirds man — Mēlas Afrodīte!

ANDREJS SKAĪLIS

TRAKTORS

Vai jūs zināt, kāpēc laukos direktori un priekšsēdētāji visvairāk tiek rāti un tramdīti? Pareizi, par plāna neizpildīšanu. Bet kāda plāna? Ražošanas? Ai nē, ražošanas plānu viņi velk, velk, kamēr izvelk, bet, rau, aiz metāllūžņu vākšanas plāna direktoriem un priekšsēdētājiem kāja aizķeras daudz biežāk. Pār vainīgo galvām, protams, dārd rājienu pārkonī un birst sodu krusas.

Laimīgā kārtā gan pārkonī, gan krusa direktoriem un priekšsēdētājiem bieži vien aiziet garām. Aiziet tāpēc, ka pasaulē ir cilvēki ar žēlīgām dvēselēm. Žēlīgie nogaida to brītiņu, kad atkal kārtājo reizi savelkas rāšanas pārkonī, aiziet pie direktora vai priekšsēdētāja un saka brīnišķus vārdus:

— Es esmu tavs glābšanas riņķis! Man ir piecas tonnas lūžņu!

Žēlīgo direktors vai priekšsēdētājs grib apzeltīt bez kavēšanās, bet žēlīgais ir kautrīgs. Nē, nē, lai tā zeltīšana paliek, noskaifi man tik, cik tev nav žēl, un diezgan!

Personas, kas nav lietas kursā, varbūt pasmīnēs un teiks: «Tā jau nu grūdis taksim taukus! Tie grastiņi direktoram vai priekšsēdētājam būs jāvelk ārā no personiskās vestes kabatiņās!»

Oja, kāpēc no personiskās kabatiņas! Ar žēlīgo var noslēgt līgumu, ka viņš, žēlīgais, apņemas, sacīsim, iztīrīt saimniecībā sešdesmit sešus skursteņus. Tāds darījums ir absolūti likumīgs un drošs, jo neviens revidents sešdesmit sešos skursteņos vēl nav līdis un nelīdis.

Tūlīt piebildīsim, ka kļūt par žēlīgo kurš katrs vis nevar, tur vajadzīgas trīs lietas — deguns, autogēns un smagā mašīna. Deguns tāpēc, lai uzostu, kurā vietā guļ kāds cilvēces aizmirsts arkls vai kultivators, kāda cisterna, kāpurķēde, caurule vai kaut kas vēl grandiozāks. Dzelžus, smagākus par simt kilogramiem, caurmēra mirstīgie pacelt nespēj, tāpēc žēlīgajam nepieciešams autogēns. Čirkīt, čarkīt — pamestais dzelžu gabals ir sagriezts, iesviests mašīnā un — atiet! Ar patiesu nožēlu jāatzīst, ka tikai Joh retos gadījumos vienai un tai pašai personai ir gan deguns, gan autogēns, gan smagā mašīna. Bet tas nekas, žēlīgie prot kooperēties. Ja vienam ir deguns un autogēns, tad otram jābūt smagajai mašīnai. Protams, ir iespējamās arī citas kombinācijas. Ķēvīšu kolhoza šoferim Pagailim bija deguns un mašīna, bet pēmkā atslēdzniekam Zirdziņam — autogēns. Pagailis ar Zirdziņu kooperējās jau labu laiku, un darbiņš viņiem šķītrās. Viņi nebija pārāk rīgti un neskrādīja pēc lūžņiem dienu un nakti. Ja mēnesī ar vienu mašīnas kravu varēja kādam direktoram vai priekšsēdētājam palīdzēt, tad pietika un bija labi. Jo, redziet, pārāk neatlaidīgi nodoties labdarībai ir maķenīt riskanti. Mēs visi esam ģisti ar skaudību, tāpēc Pagailis stipri vien baidījās, vai kāds gnīda neaizskries pie miļča Buša un nepajautās: «Kāpēc tu par velti putru ēd? Kāpēc tu neredzi, ka

kolhoza mašīnu izmanto zagtu lūžņu vešanai? Bet tā pamazām, bez trakotāšanas, pa tumsiņu, pa migliņu cilvēks otram var darīt labu mūžīgi un vēl mazdrusciņ.

Patiesību sakot, ja Pagailis pie lūžņiem vairs netiktu, viņam arī tādā gadījumā no badā miršanas nebūtu jābīstas, viņš kā nekā bija veikala Lūcijas otrais vīrs. Turklāt veikala Lūcijai piederēja mājiņa ar zemes plekšti, un šis apstāklis badā miršanu izslēdza pilnīgi.

Taisnība, ar zemiņas aparšanu vienmēr bija liela ķēpa. Kolhoza valde katru pavasari vienu traktoristu, kā mēdz teikt, nosēdināja uz piemājas zemītēm. Bet ko līdz nosēdināšana, ja traktorists nesēž, ja viņš, lops tāds, vazājas apkārt! Tagad piemājas zemītes arī bija uzdots Nēburgam, bet Nēburgs vairāk griezījās pa veikaliem nekā pa piemājas zemītēm. Un ko tu viņam, neģēlim, padarīsi?

Īsi sakot, Pagailim īpašas naudas notes nebija. Tomēr, ja tā padomā, vai lieka kapeika kādam ir bijusi par nāvi? It nekad! Tāpēc Pagailis nevienam pamestam dzelzs gabalam garām nebrauca. Ja varēja pašrocīgi iemest kravas kastē, tad iemeta, ja nevarēja, sauca Zirdziņu ar autogēnu. Vienīgais grūtums bija tas, ka Zirdziņš ar savu pēmkā kļīda no objekta uz objektu, un dažreiz viņu vajadzēja medīt ar medīšanu.

Pēdējā laikā Pagailim laime bija pagriezusi pēcpusi. Sāodus tāodus sarūsējušus krāmus viņš sagrābstīja, bet no krāmiem kārtīga krava nav sanākusi un nesanāks. Bet varbūt tukšais laiks bija zīme, ka gaidāms pamatīgs grābiens? Ak prieks, ak patikšana — tieši tā tas arī notika!

Kādu dienu Pagailim, kad viņš stūrēja savu kastī pa smilšainu lauku ceļu, uznāca klusas ilgas pēc vientuļības. Viņš pieturēja, izlēca no kabīnes un, pieklājīgs cilvēks būdams, pazuda krūmos. Tavu brīnumu, netālu no ceļa, zem lielas egles, stāvēja traktors. Stipri aprūsējis, zālēs ieaudzis kāpurnieks. Kur tas, nelaiمة, te varēja rasties! Visticamāk, traktoru bija pametuši melioratori — krūmu pudura viņā pusē stiepās pērn rakts novadgrāvis. Grāvmalā mētājās trose, eļļas kanna un zābaks bez zoles.

Atradums Pagaili tā satrauca, ka viņš pilnīgi aizmirsā savas klusās ilgas pēc vientuļības. To var saprast — no tāda traktora iznāk, oho, cik pamatīga lūžņu kaudze! Tātad ar skubu jāmeklē Zirdziņš, lai brauc šurp un griež traktoru gabalos. Vieta te ir klusa, neviens vīrs neuzskries, un, kas attiecas uz traktoru, tad tas, nabadziņš, droši vien jau sen ir norakstīts. Miers viņa pišļiem.

Zirdziņu Pagailim laimējās satikt jau nākamajā dienā. Sīki izstāstījis, kur traktors atrodas, Pagailis apvaicājās, kad varētu ķerties pie griešanas.

— Parīt tā ap septiņiem, — Zirdziņš atbildēja. — Agrāk nevar, man jāmeklē karbīds, tādu kluci ar vienu šņācienu sagriezt nevar. Un tu piebrauc savu kasti labi tuvu. Es, dzelžus staipīdams, negribu dabūt viveles!

Parīt septiņos Pagailis stāvēja pie griežamā traktora un klausījās, vai nedzirdēs spurkšķi, jo Zirdziņš autogēnu vadāja apkārt motocikla blakusvāgī. Klusums . . . Nekas, ja būs dabūjis karbīdu, gan atbrauks. Tai vietai, kur smirdēja pēc naudas, Zirdziņš pāri nekāpa. Aiz gara laika Pagailis ielīda traktora kabīnē un parastīja kloķus. Kas to būtu domājis — šitais dzelzs gabals nemaz tik bezcerīgs nav! Palūrēsim, kā ar motoru. Izskatās diezgan bēdīgs, bet velns viņu zina . . . Ja motoram pieliktu roku, šo to nomainītu, šo to piecubinātu, varbūt dzelzs klucis izlīstu no krūmiem bez stumšanas. Nu labi. Bet pēc tam? Ko Pagailis ar traktoru iesāks?

Viņš apars piemājas zemi, to viņš iesāks! Pats savu un kaimiņiem, ja tie prātīs sarunāt. Tad viņiem vairs nevajadzēs zembrāpus lūgties to draņķa Nē-burga, un tas būs glābiņš, un tā būs atpestīšana. Turklāt necik tālu nav Lūcijas dzimšanas diena. Ja Pagailis mīļajai sieviņai dzimšanas dienā uzdāvinātu traktoru, visas Ķēvīšu vecenes viņu slavētu tūkstoš mēlēs. Vai Lūcijas pirmais vīrs viņai ir uzdāvinājis kārtīgu kāpurķēžu traktoru? Nav! Bet Pagailis, redzat, pems un uzdāvinās . . .

Nē, te patiešām būtu vērts pakībināties. Nu tad tā — ja Zirdziņš nebūs dabūjis karbīdu, ja viņš ar savu griežamo neatbrauks, Pagailis provēs traktoram iepūst dzīvību.

Zirdziņš neatbrauca, un dzīvības pūšana sākas. Tik gludi jau negāja, kā Pagailis cerēja, kāds traktoru bija diezgan pamatīgi apspēris, bet, ja cilvēkam ir pazišanās, ja cilvēks katru mīļu pārdien brauc uz rajona centru un grozās pa visādām darbnīcām, tad šo to izdiedelēt ir vieglāk nekā uti nospiegt. Bez izdošanās tikt cauri nevarēja. Tas nekas, traktors to atpelnīs pāris mēnešos. Ko mēnešos, pāris nedēļās tā naudiņa būs atpakal!

Savas dāvanas pasniegšanu sieviņai Pagailis

bija iedomājies ļoti skaistu — viņš sēdēs uz traktora un, saulītei spīdot, piebrauks pie veikala. Lūcija viņu ieraudzīs, izskries ārā un sasitīs rociņas. Viņas virīņš sēž uz traktora, ko tas var nozīmēt! Pagailis nobučos Lūciju un teiks: «Tā, sirsniņ, ir dzimšanas dienas dāvana tev!» Kas notiks tālāk, to viņš lāgā nevarēja izdomāt, bet katrā ziņā tur būs pateicības asaras, apkampieni un ellīgi daudz mīļu vārdu.

Dzīve, kā jau mēs to labi zinām, rozā sapņiem vienmēr pārvelk nērtīgi resnu svītru. Pirmkārt, kad Pagailis ar atdzīvīnāto traktoru brauca pie Lūcijas, nespīdēja vis saulīte, bet gāza nejauks lietus. Otrkārt, ceļā motors sāka rīstīties, un Pagailim nācās pāris stundu krāmēties pa traktora iekšām, tāpēc pie veikala viņš piebrauca krietnā tumsā. Lūcija pašreiz lika šo to savā kurvītī, tātad tūlīt, tūlīt veikalam vajadzēja tikt aizslēgtam. Padzirdējusi traktora pukšīnāšanu un zļerkstēšanu, Lūcija parādījās veikala durvīs un bargi nokliedza:

— Brauc ellē, neviens neko vairs nedabūsi!

Viņa, dūjiņa, laikam bija iedomājusies, ka tur velkas kārtējais izslāpušais traktorists. Pagailis tūlīt nolāca zemē un pieskrēja pie sieviņas.

— Kukū! — viņš mīlīgi iesaucās. — Es esmu klāt ar dāvaniņul!

Lūcija pienāca traktoram tuvāk.

— Kur tu, dullais, ņēmi traktoru!

Neko darīt, vajadzēja Lūciju nobučot un iečukstēt viņai austiņā, ka šitā mašīnīte, skaties, jau ir tā dāvaniņa!

Lūcija pablenza uz Pagaili plātām acīm.

— Vai tu esi bļem, bļem? Ņēmis un nozadzis traktoru! Ak dies!

Ko nu par zagšanu runāt, ko nu par to... Traktors tikpat kā nemaz nav zagts, tas ir godīgi atrasts un pielabots.

Lūcija no Pagaiļa vārdiem kļuva vēl dusmīgāka.

— Ja vecītis, kas stūrēja šīto kastī, ir pazudis, ja viņš ir nožmiegts, ko tad?

Vai tu, pavieglais, saproti, ka tevi uzskatīs par slepkavu?

Pagailis lēnīgi aprādīja, ka nožmiegšanas aizdomas noteikti ir nepamatotas. Ja visu pamesto traktoru braucēji būtu nožmiegti, tad pasaule stāvētu tukša.

— Tukšs tev ir šītel — Lūcija

piesita ar veikala atslēgu pie Pagaiļa pakauša. — Es zinu, ko cilvēki runā! Aizviņdien bija ieskrējis Gauduļu kolhoza inženieris klausināt, vai nav redzēts traktors un traktorists ar uzsīstu aci. Pazudis jau divas nedēļas. Diez vai esot starp dzīvajiem...

To dzirdot, Pagailis stipri iztrūkās. Ne jau tāpēc, ka šis būtu pazudušais traktors, šis krūmos noteikti ir pārlaidis pārno ziemu. Bet, ja sāksies izmeklēšana, milicis Bušs varbūt aizraksies līdz Pagaiļa un Zirdziņa savāktajiem lūžņiem. Un tad var noklabēt zobi! Vai kāds spēj saskaitīt, cik pamestus braucamos Pagailis un Zirdziņš klustītiņām ir sagriezuši un aizveduši lūžņos? Ja nu visi tie veči, kas sēdējuši uz sagrieztajiem buldozeriem, ekskavatoriem, ceļa ruļļiem un tamlīdzīgiem stūkiem, ir nozūmēti... Vai kāds ticēs, ka Pagailis un Zirdziņš ir bez vainas? Milicis Bušs pirmais rādīs uz viņiem ar pirkstu un skaitīs: «Tā nevar būt sagadīšanās, tā ir tīša slepkavība materiālu vērtību iegūšanas nolūkā!» Un pārējie brēks kā nezvēri: «Nāvēssodu, nāvēssodu un vēlreiz nāvēssodu!»

— Labi, Lūcija! — Pagailis drusku drebošā balsī sacīja. — Es traktoru tūlīt braukšu atpakaļ...

— Un tā naudiņa, ko tu remontēdams izgāzi, būs pagalam, ja? — Lūcija viņam uzkliedza. — Tagad turi muti un klausies! Tu šito traktoru savu mūžu neesi redzējis.

— Neesmu redzējis! — Pagailis tūlīt piekrita. — Es esmu šoferis, un šoferim par traktoriem nospļauties! Bet...

— Ejam. Še, ņem kurvīti! Un neglūni atpakaļ!

Kā jau tas bija gaidāms, traktors nākamajā rītā vēl arvien stāvēja pie veikala. Neviens, kā likās, tam vēl nebija pievērsis uzmanību. Bet drīz noteikti pievērsīs. Kad parādīsies pensionāri, kas visu dienu tup pie veikala uz tukšām kastēm un sūc alu, sāksies pētīšana un spriešana. Kas tas par traktoru, no kurienes uzradies un kāpēc neviens pa nakti tam nav nospēris lukšurus.

Ko šajā draudīgajā situācijā darīja gudrā Lūcija? Viņa saņēma Pagaili aiz žaketes pogas un īsi pavēlēja:

— Kad tu brauksi uz centru, izmet līkumu un aizlaid pie Buša. Lai paskatās, kam tas svešais traktors pieder!

Vai dienā, skriet Bušam tieši rīklēl Tomēr, ja labi padomā, viss ir iecerēts pilnīgi pareizi. Tas, kas milicijai pirmais ziņo par pamestu mantu, stāv pāri

katrām aizdomām, vai ne? Paldies, sieviņ, lai nu kas, bet tava galviņa strādā. Skaties, Pagailis lec mašīnā un laiž pie Buša!

Bušs par jauno ziņu sevišķi pārsteigts nebija.

— Tu saki, traktors pie veikala? Kur tad citur traktori šodien stāv? Nu labi, es pie gadījuma paskatīšos, bet piemiņi manus vārdus — traktorists guļ turpat netālu krūmos vai grāvī!

Patiesība, izrādījās, bija pavisam citāda — traktorists negulēja ne krūmos, ne grāvī, viņš svētlaimīgi krāca sienu zārdā.

— Tas ir Nēburgs, — Bušs nemaldīgi konstatēja. — Celies, pilsoni, savāc savus kaulus un traktorul!

Nēburgs pamodināts bija varen bargs.

— Traktors? Ko tu, psihiskais, muldi? Es atbraucu ar plirkšķi. Ar motoveļosipēdu. Šaproti!

Uz Buša jautājumu, kāpēc Nēburgs guļ te, nevis pie Nēburdzienes, atbilde bija vēl bargāka.

— Kas jauksies manā personiskajā dzīvē, tas aizlēks uz kruķiem! Un tagad pietiks pļurkstēt, es braucu projām!

Jā, bet Nēburga plirkšķa vairs nebija. Ne krūmos, ne grāvī, ne veikala priekšā, nekurl Tiklīdz šis fakts tika konstatēts, Bušs sirdīgi nospļāvās.

— Tīul Meklē nu tai spirta mucai motoveļosipēdu... Bet no kurienes uzradies traktors?

Ļoti būtisks, taču grūti atbildams jautājums. Kā jau visi erudīti kriminālisti, Bušs vispirms nopratināja lieciniekus. Nu, cienījamie pensionāri, jūs vakar visu dienu dirnējāt pie veikala, sakiēt, kas atbrauca ar traktorul!

Izrādījās, ka atbraukuši pieci vīri — Dzintars, Voldis, Mēmais, Zukurs un Pēteris. Visi, kā jau tas pieklājas, ar saviem traktoriem. Pensionāri pat atcerējās, ko katrs pircis. Dzintars divas kviesenes, Voldis lielo «Agdemu», Mēmais piecus vermutiņus, Zukurs vienu kristālu un Pēteris divpadsmit aliņus. Bet viņi visi pēc tam kārtīgi aizbraukuši, traktoru nav pametis neviens.

Liecību nodošanu drusku traucēja Nēburgs, kas nepārtraukti izkļiedza baismīgus draudus nezināmajam plirkšķa zāglim.

— Neviena rība tam žmogam vesela nepaliks! Zarnas es viņam izraušul!

Neticis pie skaidrības, Bušs aprunājās ar Lūciju. Varbūt viņa ir ievērojusi, kas pameta augšminēto transporta līdzekli?

Kāda necerēta veiksmē — Lūcija šo personu bija ievērojusi. Tas ir, viņa

nevarēja apliecināt, ka tieši viņš nokāpis no traktora — aiz lefes stāvoš, veikala apkārtnē nav redzama —, bet viņai ir stipras aizdomas, ka traktoru pametis bārdains pižons raibā kreklā. Uz rokas viņam bijusi ietetovēta plika sieviete, un runāt viņš runājis igauniski.

Tās bija ļoti sliktas ziņas. Ja traktorists ir atkūlies no kaimiņu republikas, tad viņu dabūt rokā būs ievērojami grūtāk. Jo vairāk lāpēc, ka svešais visticamāk bijis nedaudz noguris un aiz pārskatīšanās traktora vietā aizbraucis ar Nēburga motovelosipēdu.

Lai nu būtu kā būdams, Bušs uzskatīja par nepieciešamu apzvanīt visas tuvākās saimniecības un darīt zināmu, ka blakus Ķēvišu veikalam stāv nezināmas piederības kāpurķēžu traktors. Varbūt kāds atsauksies...

Tā arī notika. Otrā rītā atdrāzās Gauduju kolhoza inženieris, kam pirms divām nedēļām bija pazudis traktors un traktorists, tas pats traktorists, ko visi uzskatīja par nožmiegtu. Izrādījās, ka divainā kārtā viņš tomēr ir dzīvs. Viņu atrada pie laulātās draudzenes, bet tā nebija viņa laulātā draudzene, taču šis apstāklis nav būtisks. Kur palicis traktors, to atrastais neatcerējās, tāpēc inženieris joprojām skraidīja apkārt, meklēja un klausināja.

Viņam, protams, tika parādīts pie veikala stāvošais kāpurnieks. Inženieris paskatījās un skumji pakratīja galvu — es, labie ļautiņi, meklēju tādu ar riteņiem...

Pagāja diena, divas, trīs dienas, bet nostēpumainās izceļsmes traktors joprojām stāvēja savā vietā, un Bušs sāka nervozēt. Ceturtās dienas pievakarē Lūcija lūdza Bušu ienākt veikala dibentelpās uz fasi kafijas un pāris vārdiem.

— Man liekas, to pižonu, kam pieder traktors, tu tik drīz neatradīsi, — Lūcija teica un pielēja Bušam pie kafijas pāris piļienu no zvaigžņota trauciņa.

— Mans pienākums ir meklēt, — Bušs īsi atbildēja. — Un, kas meklē, tas atrod.

— Lai tev tā meklēšana iet no rokasi! Bet, ja traktors dienu un nakti stāvēs pie veikala, veči agri vai vēlu sāks rādīt uz tevi ar pirkstiem. Pagaidi, nepūt fik smagil! Kā būtu, ja traktoru mans vecais aizbrauktu uz mūsmāju? Pagaidi, nevicini rokasi! Mēs tam traktoram neko sliktu nedarī-

sim, aparsim piemājas zemīti. Pagaidi, nelec gaisā! Tiklīdz tu atradīsi to bārdaino pižonu, mēs viņam traktoru tūlītās atdosim ļoti labā tehniskā stāvoklī. Un tagad es tev ieliešu vēl vienu fastīti!

Tā nu notika, ka vakarā Lūcija Pagailim varēja teikt priecīgus vārdus.

— Kāp tai kastei virsū un brauc mājās! Atstāj aiz kūtiņas, lai pārāk neduras acīs.

Pagailis trīsreiz nobučoja Lūcijai rociņu, pārbrauca traktoru mājās un, kā pavēlēts, atstāja aiz kūtiņas. Vēlāk viņš traktoram uztaisījis smuku nojumi no sarkaniem ķieģeļiem, ar šīfera jumtu.

Starp citu, tagad Pagailis varēs atļauties kārtīgi izlamāt Nēburgu, to draņķi, kura priekšā visiem vajadzēja tik zemu klanīties.

Izlamāšana notika tūlīt nākamajā dienā. Pie veikala, protams, jo Nēburgs tur grozījās no rīta līdz vakaram. Pagailis pateica visu, ko viņš par Nēburgu domāja, un vēl pāris vārdu.

Nēburgs, protams, ārkārtīgi uztraucās:

— Jūs visi dzirdējāt, ka mani nosauca par vepri un mūdžil — viņš brēkdams pieskrēja pie pensionāriem, kas sūca savu alīņu. — Jums vajadzēs tiesā liecināt!

— Soferis teica taisnību, — pensionāri mierīgi atbildēja. — Kas ir, tas ir. Tā ja...

Kad Pagailis kā uzvarētājs brauca projām, Nēburgs viņam kļiedza nopakaj:

— Tu to plirkšķi man nozagi! Sagriezī ar autogēnu un nodevi lūžņos! Bandīti! Adamaītiš nolādētais!

Bet Pagailis nemaz neklaustījās, viņš brauca svilpodams un domāja patīkamas domas. Turpmāk visi, kam vajadzēs apart zemīti, runās ar viņu daudz mīlīgāk. Kad vakaros viņš pārbrauks mājās, viņu vienmēr gaidīs laipns kaimiņš, kam kabatā būs kaut kas klunkšķošs... Varbūt jau šovakar kāds viņu gaidal!

Patiešām, Pagaili gaidīja. Bet tas nebija cilvēks, kam vajadzēja apart zemīti, tas bija Zirdziņš. Atbraucis ar motociklu un autogēnu.

— Nelamājies! — Zirdziņš kļiedza pa gabalu. — Es visu laiku nevarēju dabūt karbidul! Bet kāpēc tu to traktoru pāršlepēji mājās? Tur, krūmos, būtu

bijusi drošāka griešana. Nu nekas, es tepat viņu sagriezu kā sviestu, un neviens neredzēja. Nāc, sasviēdīsim tavā mašīnā!

Pēc pāris dienām, kad Bušs iegriezās veikalā, Lūcija viņam laipni sactīja: — Ieiesim kantorī, iedzēsim tasīti kafijas! Jā, ko es gribēju teikt, bija atskrējis tas bārdainais pižons un sāka blaut, ka mēs esot nospēruši viņa traktoru. Neko nevarēja darīt, vajadzēja atdot.

Bušs atviegloti nopūtās — nu viņam uz kakla palika vienīgi Nēburga pazudušais plirkšķis.

Un, ko jūs domājat, pēc pāris dienām arī plirkšķis atradās! Patiesībā tas nemaz nebija pazudis, to bija pievākusī Nēburdziene, lai Nēburgs nebraukātu apkārt un nedzerfu šņabi!

Kā mēdz teikt, viss ir labs, kas labi beidzas.

VALDIS ARTAVS

BALĀDE PAR SĀNTEHNIKI ŽANI

Brīnums mūsu senčiem bija
Vasarū vai rudenī:
«Visapkārt smilšu kalni,
Pati Rīga ūdenī!»

Senās dziesmas mīļās skaņas...
Kāda šodien Rīgas piis?
Staigā apkārt meistars Žanis,
Rokā vīkšķis, deguns ziis.

Kur vien caurule ir pušu,
Apkārt pakulas viņš tin.
To, ka drīz tā atkal tecēs,
Meistars Žanis labi zin.

Kur vien pil no krāna ūdens,
Apkārt pakulas viņš tin.
To, ka ūdens atkal pilēs,
Meistars Žanis labi zin.

Un, tāpat kā mūsu senči,
Vasarū vai rudenī,
Arī mēs to Rīgu redzam
Visu laiku ūdenī.

Senās dziesmas mīļās skaņas
Mūžam dzīvas būsīt jūs,
Kamēr strādās meistars Žanis,
Kamēr pakulas tam būs.

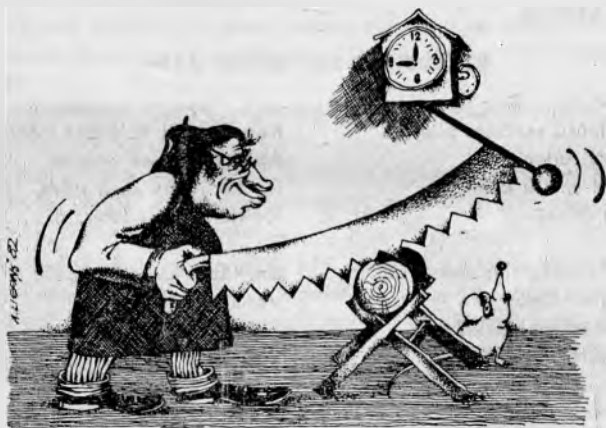

dadža autori

PAR A. LIEPIŅU

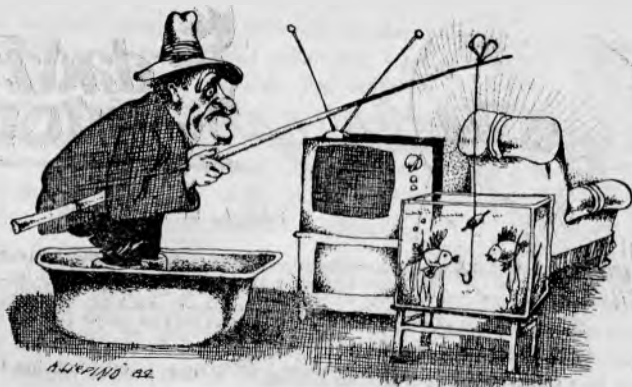
Pievērsies karikatūru zīmēšanai,
bet panākumus gūst medicīnā. Ja
slimniekam kašķīgs garastāvoklis
vai slikta oma, ārsti arvien biežāk
iesaka:

— Palietojiet A. Liepiņa karika-
tūras!

Bez vārdiem.

A. Liepiņš

Bez vārdiem.

A. Liepiņš

Bez vārdiem.

A. LIEPIŅŠ 82

A. Liepiņš

Fatals gadījums

Pie durvīm melodiski iekunkstējās zvans. Narimants trokšņus necieta, tāpēc arī viņa ārdurvju zvanam nebija atļauts ārdīties tā, kā to darīja zvani pie citu dzīvokļu durvīm. Šāda zvanīšana varētu uzraut stāvus gaisā pat mironi, pieņemot, ka Narimanta apdzīvotajā mājā kāds mironis atrastos. Tas, protams, atkrit. Bet, un par to viņš bija cieši pārliecināts, tādi trokšņi, regulāri atkārtodamies, neatvairāmi tuvina cilvēku kapam.

Narimantam, lai gan viņš savā vairāk nekā trīsdesmit gadus ilgajā mūžā bija bieži jo bieži sastapies ar sadzīves ēnas pusēm, vēl negribējās atstāt šo pasauli.

Zvans klusi ievaidējās vēlreiz, it kā cenzdamies parādīt, ka traucē savu saimnieku tikai milzīgas nepieciešamības spiests un to dziļi nožēlo. Narimants nopūtās un lēni piecēlās no mīkstā atpūtas krēsla, kurā sēdēdams viņš pašlaik bija apcerējis dzīvi kā tādu. Tas ir neizsmejams temats, tiesa, pie tā ķeras tikai tie, kas jūt degošu nepieciešamību meklēt savu un citu eksistences jēgu. Tagad viņam šī apcere bija jāpārtrauc. Žēl, Narimants domāja. Bet tā nebija pirmā reize, kad viņam nācās upurēties.

Viņš devās uz durvju pusi.

Narimanta mazā kooperatīvā dzīvoklīša gaitenītis bija iekārtots ar atturīgu gaumi, vispār viņš bija rūpējies par savu mītni, cik vien tas viņam bijis iespējams. Uz pakaramā karājās divi mēteļi un viena ādas jaka. Katrs kurbju pāris slāvēja — savā nodalījumā — sānus kopā saspiedis, un likās, ka tās sildītu viena otru. Istenībā īpašas vajadzības sildīties nebija, jo Narimanta dzīvokļa temperatūra pārsvarā bija bez nepatīkamām svārstībām. Viņš nejausi uzmeta skatienu virtuves durvju rokturim. Tas tikko turējās. Narimantam iesāpējās sirds. Par maz, vēl vienmēr par maz tiek šaustīta celtnieku nevīžība!

Iedams garām gaiteņa spogulim, kas jau divas reizes bija nokritis zemē un, tikai pateicoties brīnumam, nesaplīsis, Narimants iemeta tajā skatienu, jau

zinādams, ka pretī paraudzīsies pazīstami likamais vaigs. Narimants nesekoja modes untumiem, viņš tikai bija uzaudzējis atturīgu bārdiņu, kas piešķīra viņa vaibstiem patīkamu nobeigītību. Narimants laipni pamāja savam attēlam, kas, rādās, vēl laipnāk, ja vien tas, protams, ir iespējams, atmāja pretī. Narimants piemiedza aci, un attēls pamirkšķināja pretī. Narimants kā vaicājot piešķieba galvu, un attēls laipni pašķobījās pretī.

— Tad lai tā notiek, — Narimants pusbalsī teica. Varēja jaust, ka atbildību par tālākajiem notikumiem, vismaz vienu to daļu, viņš nolēmis uzvelt sava spoguļa līdzinieka pleciem. Līdzinieks neiebilda.

Narimants bez steigas atslēdza abas slēdzenes un drosmīgi noņēma ķēdi. Vai viņš būtu bailīgs? Nu nē. Bet, ja tu esi vientuļš vīrietis, zināma piesardzība nevar nākt par ļaunu. Un turklāt — vai viņš nevarēja savam dzīvoklim atļauties gan divas patentslēdzenes, gan vienu spožu ķēdi, kas izskatījās gandrīz kā no sudraba!

Narimantam pretī stāvēja patīkama izskata sieviešu dzimtes būtne un uzsmaidīja viņam. Vaigi būtnei bija tikami sārti, kas varēja liecināt vienīgi par jūtamu salu tur, laukā aiz Narimanta labi nostiprinātajām durvīm.

— Labvakar, — būtne sacīja un smaidīja.

— Labvakar, — Narimants atņēma un piefvika. Tas nebija no aukstuma, tas nemaz nevarēja būt no aukstuma. Tas bija no mulsuma.

Būrdi viņi stāvēja un vērās viens otrā, un, kamēr sārtums viešņas vaigos sāka pamazām balēt, Narimanta seja ziedēja norieta mākoņu krāsās.

— Vai es iztraucēju? — sievišķā būtne painteresējās.

— Nē, kāpēc...

— Tad varbūt aicināsiet iekšā? — viņa painteresējās.

— Jā, protams, cik es esmu neuzmanīgs, — Narimants teica dzīvu patiesību. — Jā, protams, nāciet tikai iekšā, mīļā Nellij!

— Vai nu tik mīļa, vai nu tik mīļa, — Nellija nodūdoja un paslīdēja Narimantam garām. — Cik pie jums silti! Es vienmēr, kad iedomājos jūsu māju, iztēlojos sev tādu kļušu miera ostu, — viņa teica un veicīgi vilka nost mēteli,

kamēr Narimants noraudzījās šai nodarbībā, — tādu drošu ostu, kur kuģim iegriezties pēc tālu braucienu vētrām.

— Jūs glaimojāt, Nellij, — Narimants sacīja. — Par daudz goda manam vienkāršajam mājoklim!

— Nē, — Nellija iebilda ar izjūtu. — Mēs, šodienas sievietes, vairāk par visiem citiem cilvēkiem protam novērtēt mieru šādā klusā mājoklī, kurā līdīnās mājas gars. . .

Narimants aizkustināts noklepojās un vedināja Nelliju dziļāk. Istentībā, nu jā, viņam nebija nekāda ārkārtīga prieka par apciemojumu. Rosies nu atkal pa virtuvi, gādā uzkožamos, vāri tēju . . . Viesi ir nogurdinoši, Narimants domāja. Turklāt viņš tikai nesen bija rūpīgi iztīrījis dzīvokli, un tik tīrā dzīvoklī atstāj pēdas jebkurš apmeklētājs, un pēc tam tās rūpīgi jādzēš ar slotu un lupatu . . .

— Jums taču nebūs iebildumu, ka es uzsmēķēju? — Nellija pajautāja, un Narimants mudīgi atteica, ko niekus, viegls dūmu aromāts istabā, tas taču esot tik sievišķīgi . . . Un viņš apvaldīja nopūtu, kas bija gribējusi lauzties uz āru, un atnesa masīvu Līvānu pelnutrauku, kurā būtu gribējis glabāt konfektes. Bet kad nu viņam reizēm nāca viesiņš? Tad pelnutrauks mājās ir vairāk nekā nepieciešams.

Nellija atslīga pašā mīkstākajā Narimanta krēslā, un viņš piejāva to ar vieglām trīsām un īsta mājestēva laipno smaidu, kas kopš Nellijas ierašanās brīža stinga viņam sejā. Nellija bez steigas smēķēja un ļāva skatienam slīdēt pār Narimanta interjeru.

— Mīļais, tā bilde jums ir šķība, — viņa teica pēc brīža, apstādinājusi savu kritisko skatienu pie kādas gaumīgas grafikas.

— Ko? — Narimants uztraucās. Nellija nolika cigareti pelnutraukā, piecēlās un mākslas darbu sagrozīja taisni. Apsēdusies viņa ar labpatīku noraudzījās uz padarīto.

— Es nemaz nebiju ievērojis . . . — Narimants stostījās.

— Jā, tā gadās, kad mājās pietrūkst stingras sievietes rokas, — Nellija pasmējās valdzinošā krūšu balsī. — Ja es iztaisītu mazu inventarizāciju jūsu dzīvoklī, gan te atastos ne tādas vien nekārtības . . . Nekas, nekas, — viņa nomierinot pacēla roku ar dūmojošo cigareti, — visādi gadās. Bet vai jūs nedomājat pacienāt mani ar tēju?

— Protams, — Narimants ātri atsaucās. — Fui, cik es esmu neviesmīlīgs . . .

— Un vai jums vēl ir jūsu dievišķīgie pašceptie kūksiņi? — Nellijas balss viņu aizsniedza, kad viņš jau bija pie durvīm. — Es visiem paziņām stāstu, man ir viens mīļš draugs, viņš tā gaļavo mājas cepumus . . .

Glaimots un samulsnis Narimants noslēpās virtuvēs. Tur Nellija parasti nedzīnās viņam pakal, viņa apgalvoja, virtuve neesot viņas stihija. Narimants ielēja ūdeni tējas katlīnā, un viņa roka, gāzes degli aizdedzinot, viegli drebēja. Kūksi . . . Kas par kūksiem? Viņš labi zināja, ka pēdējos apēdis jau aizvakar, tomēr automātiski paskatījās produktu skapīti. Nu, protams, nav nekā. Narimants apmulsis slāvēja un domāja. Tāda nelaime . . . Un turklāt viņš tiešām labprāt palepojās ar saviem kulinārajiem veikumiem.

Tad viņš izlēma, ka var taču izcept pankūkas. Vasarā viņam bija padevies lielisks zemeņu komposts.

Narimants arī nolēma uzlikt galdā savas skaislākās tasītes. Tās viņš bija mantojis no vecāsīnātes, rosīgas un saimnieciskas sievietes, kas bez tasītēm Narimantam bija atstājusi arī divas pavārgrāmatas un kaudzi ar pašas roku rakstītu receptu. Tās Narimants kādreiz mēdza bijīgi pārlasīt, un šīs receptes viņam šķīto esam vēl vērtīgākas par mīlestības vēstulēm, ja vien vecāmāte tādas būtu atstājusi. Bet viņa to nebija darījusi, vecāmāte bija bijusi valdonīga sieva ar valdonīgu kārpu uz deguna, un savu laulāto draugu viņa bija iekarojusi frontālā uzbrukumā, turklāt tik pamatīgā, ka nabaga vīrs visā pailgajā ģimenes kopdzīves laikā tā arī nebija paspējis atpapt, kā gan viņš bija zaudējis savu patstāvību. Ir arī bijuši laiki, Narimants reizēm nodomāja, kādas kareivīgas sievietes, kādi likteņa lēmumiem padevīgi vīrieši! Zaudēt savu patstāvību — sakieta, kas ļaunāks vēl var piemeklēt cilvēku! Un viņš nevilus notrīsēja, iedomādamies, ka šādi laiki varētu atnākt atkal, un, tā kā viņš bija mazliet prātnieks, viņam tas nelikās neiespējami.

Nellija slavēja Narimanta pankūkas, viņa pat atļāvās piezīmēt, ka arī tēja Narimanta mājā garšojoit kaut kā sevišķi. Narimants klausījās reizē glaimots un aizdomu pilns. Ja viņš tik labi nepazītu Nelliju jau ilgāku laiku, gandrīz vai varētu iedomāties, ka viņa, spiedīgos materiālos apstākļos nokļuvusi, tagad ieradusies pie Narimanta aizņemties naudu. Bet tas nevarēja būt, par to Narimants bija pārliecināts. Nellija dažreiz gan mēdza plašāk padzīvot, sacīsim, algas dienās iegriezties kaut kur, kamēr Narimants rātņi tecēja mājup, — tomēr līdz šim baltam bridim viņa vienmēr bija pati tikusi galā savu iespēju ro-

bežās. Un citas nepatikšanas? Nē! Viņa bija teicama inženiere, savu vadītāju padoms un balsts. Nauda . . . nē, nē, vēlreiz nē!

Bet kas tad?

Narimants ieslēdza atskaņotāju. Ļausim runāt mūzikas ģēnijiem, viņš nodomāja un pavisam nomierinājās, kad sāka plūst Vivaldi daiļdarbu sidrabzidri valdzinošās skaņas.

— Jā, tāda māksla, tas ir kaut kas liels, es pat gribētu teikt, mūžīgs, — viņš sacīja, kad bija izskanējis pirmais opuss.

— Lūdzu vēl vienu tasīti tējas, — Nellija sacīja ar maigu smaidu. Narimants automātiski ielēja, viņa jūtas šūpojās līdzi brīnišķīgajai melodijai. Taču mājasmāte: — pardon, mājastēvam — vienmēr jābūt savu uzdevumu augstums, respektīvi, jānolasa no viesu acīm viņu vēlmes. Narimants gandrīz bija aizmirsis šo svēto bausli.

— Man vienmēr tā iedarbojas uz mani, — viņš atvainodamies bilda. — Kau . . . as pārvarīgs . . . Koncertā es vienmēr nonāku it kā citā pasaulē, pēc tam man, neērti teikt, vajadzīgs laiks, lai atgūtos . . .

— Nav tik trakli! — Nellija atsaucās. — Daudz sliktāk ir, kad pāri mēram lieto 'to pašu — Viens mans paziņa, vai zināt, labs cilvēks, bet kas uz šito atliecas, tad

Narimants nervozi maistīja cukuru savā tasītē. Nellija pārlīka kāju pār kāju, drusku pašūpoja to un tad ieminējās:

— Es jūtu, mani tā kā velk uz saaukstēšanos. Vai jums mājās nav aizķerušies kāda lāsīte?

Pēc neveikle klusuma brīža Narimants piecēlās un stīvi izgāja ārā, un, kad viņš atkal atgriezās, viņam rokā bija desertīna pudele, un šķidrums tajā varēja būt kādu ceturtdaļsprīdi pāri pusei. Nellija uz mirklīti drusku saviebās, tad raizīgi nēmās vērot, kā Narimants lej dārgo vīnu mazlīnās glāzītēs.

— Vispār, pret saaukstēšanos vajag lietot antigripīnu, — viņš ieminējās, cenzdamies, lai neiznāk pamācoši. Bet iznāca gan, un tāpēc Nellija ātri satvēra glāzīti un izdzēra, un, tā kā viņa tiešām dzēra ātri, mazliet izlija uz Nellijas kleitas. Viņa pietrūkās kājās un metās laukā, droši vien uz vannas istabu, un Narimantam kā kārtīgam mājastēvam laikam būtu vajadzējis rādīt ceļu, bet, pirmkārt, vai tad nu Nellija pati nezināja, un, otrkārt, Vivaldi skanēja tik skaisti! Protī, tā bija ilgpēlēja plate. Tāpēc Narimants palika sēdam. Viņš drusku domāja par Nelliju. Viņš viņu pazina pasen un vēl vienmēr nezināja, ko par

Nelliju domāt Viņa bija tik biedējoši patstāvīgal Bet viņa bija arī glīta, nu, vairāk nekā glīta, un vispār, kad viņa pastaigājās pa teātra foajē, pretimnācēji vienmēr atskatījās. Un viņa bija tik praktiskal Un nebija stāvokļu, no kuriem Nellijs nezinātu vai ātri vien neatrastu izeju Par sevi Narimants to nevarēja teikt Viņš gan bija, kā zināms, salipinājis sev mazu ligzdiņu, taču reizēm tai pāri gāja bargi vēji, un tad Narimantam gandrīz vai gribējās raudāt Dzīve bija nežēlīga pret tik smalkstīgotiem cilvēkiem kā Narimants. Viņam bija grūti eksistēt tādā aprobežotā merkantilā vidē, kōdu viņš jauta sev apkārt Tāda vide ir rāve smalkām dvēselēm, pret kādām Narimants ne bez pamata pieskaiftīja savējo. Un, kad viņam līdz izmisumam bija vajadzīgas burvīgas flīzītes vannas istabai, viņš nekur nevarēja atrast pat parastās neburvīgās, un toreiz tikai Nellijs bija tā, kas viņu glāba no totālas bezizejas.

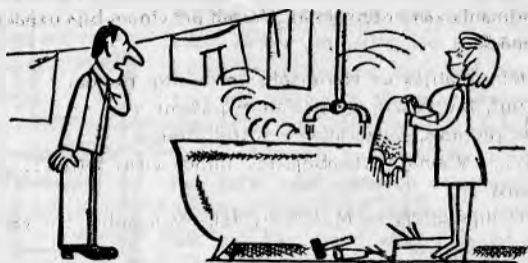

Nellijs! Kur viņa bija palikusi? Narimants bija pavisam aizmirsis savu vīriņu Un varbūt viņa to ņēmusi ļaunā?

Narimants steigšus vien metās laukā no dzīvojamās istabas, un viņam nopakaļ dvesmoja Vivaldi dievišķās mūzikas akordi. Pretī toties skanēja ūdens šļaksti Ko, vai Nellijs sadomājusī iet vannā?

Nellijs pat varētu sadomāt tā rīkoties, un tomēr no vannā iešanas nekas neiznāktu. Narimants atcerējās, ka jau divas nedēļas viņa vannas izlietne nelaiž cūri to, kas tajā ieliets. Tāpēc Narimants bija sācis izmantot apvienības «Varavīksne» sabiedrisko mazgāšanās iestāžu pakalpojumus. Viņš dziļi ieelpoja un pieklauvēja pie vannas istabas durvīm, viņš taču bija pieklājīgs cilvēks arī savā mājā.

— Nāc vien, vecīt, paskaties, kas te pie tevis notiek! — Nellijs balss atsaucās ļoti darbīgi. Narimants paklausīja uzaicinājumam un vēra durvis... un viņš ieraudzīja Nellijs pārliekušos pār vannas malu, un uz grīdas bija kaut kādi metāliiski daiksti, un vannā burbuļodams gāzās ūdens un nemaz neuzkrājis Narimants raudzījās uzmanīgi, un, kad viņš bija pavisam pārliecinājies, ka šeit nav darīšanas ar kaut kādiem Kio numuriem, citiem vārdiem, ar acu apmānīšanu, viņš tvēra ar roku pie sirds un izdvesa:

— Nellij, jūs esat burve!

Viņa aizgriezta priecīgi šalkojošo krānu un pajautāja:

— Ko tu teici? Te tāds troksnis, neko nedzird . . .

— Jūs . . . — Narimants apmulsā. — Es tikai teicu, jūs esat burve!

— Saki vien mierīgi tu, — Nellija atļāva. — Kāda tur burve, gluži vienkārši sievietei mūsu laikos šis tas jāpieprot . . . Baigi aizdambējies bija. Bet, es domāju, tagad kādu laiku ies.

— Nomazgājiet . . . nomazgā rociņas, — Narimants aizkustināts dvesa.

— Es atnesīšu tīru dvieļi . . .

Viņš tā arī izdarīja, un, kad Nellija, rokas slaucīdama, paskatījās uz skaitaijiem izvilkuma darbiem dvieļa galā, viņa uzskatīja par nepieciešamu pajautāt:

— Vai tos tu — pats?

— Ai nē, — Narimants atzinās. — Tos vēl mana mamma . . .

— Dievīnu rokdarbus, — Nellija sacīja krūšu balsī un pārsvieda mākslas darbu pār auklu, uz kuras Narimants, kad nebija liecinieku, žvēģa paša mazgātās zeķes. Gaitenī Nellija paņēma savu somu un izvilka no tās pudeli.

— Konjaks, — viņa paskaidroja. — Es negribu saslīmt.

— Mums jau vēl palika vīns, — Narimants aizrādīja. — Un vispār, tādos gadījumos antigripīns ir noderīgāks, — viņš vēl piebilda. Nellija tikai atmeta ar roku. Kad Narimants gribēja sameklēt vēl stiprākas glāzītes, Nellija viņam to strikti aizliedza un pašrocīgi atļāvē pudeli, lai pašrocīgi salietu glāzītēs.

— Es . . . man nemaz nevajag, es esmu vesels, — Narimants lūkoja vairītīties. Nellija smējās.

— Šodien dzīvs, bet rītu jau kapā, — viņa teica. Narimants krampjēni pa-

smaidīja. Nellija piespieda viņu izdzert tīdz galam un veicīgi piepildīja atkal. Un šoreiz Narimants vairs nepretojās. Varbūt arī viņam bija uznākušas bailes no sasaldēšanās?

Nellija sēdēja, skatījās uz Narimantu un domīgi runāja:

— Nabadziņš, tev taču ir grūti vienam pašam!

— Es esmu pieradis, — Narimants dūšīgi atteica.

— Pieradis... Vanna aizdambējusies. Bilde visas šķtbi...

— Nav visas!

— Ak, — Nellija sacīja. — Man tevis žēl, Narimantiņ. Un vārds tev arī tāds nepadevies...

— Vai tev nepatīk? — Narimants bailīgi apvaicājās.

— Es saukšu tevi par Imantu, — Nellija teica. — Tas tā jauki skan, un tīšāk arī ir. Man studiju gados bija viens puisis, arī Imants...

— Tāds kā es? — Narimants cerīgi pajautāja.

— Nē, — Nellija teica. — Vari man ticēt, ne uz pusi. Viņš bija tāds spēkonis, ka Ziedoņdārzā visi hultīši laidās no viņa pa gabalu. Bet tu jau savā dziļākajā būtībā arī neesi sliktis, — viņa cerīgi piebilda.

Un tad viņa iegrīma atmiņās, un šoreiz tas bija Narimants, kas par jaunu piepildīja glāzes. Nellija raudzījās kaut kur Narimantam nerasniedzamā tālē, un viņam ienāca prātā, cik skumīgi tas būs, kad Nellija atkal aizies. Lai gan vannas izlietni viņa, paldies dievam, bija salabojuši. Bet vai nu cilvēka vērtība tādās kategorijās vien nosakāma! Un tad viņam atkal ienāca prātā, cik dārga un pēc pazaudēšanas nekad vairs neatgūstama lieta ir brīvība. Un kā viņam bija izdevies to nosargāt. Un ka vajadzētu laikam arī uz priekšu...

— Vai nav tiesa, dzīve ir viena briesmīga lieta, — Nellija sacīja, kā redzams, atgriezies no saviem domu ceļojumiem.

— Un kur viņš palika, tas Imants? — Narimants paineresējās.

— Ak, kas bijis, bijis, — Nellija atteica un pacēla glāzīti. — Vai zini, man ir līdzjūtīga sirds...

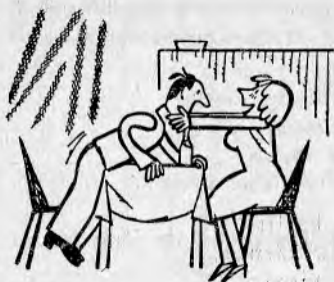
— Jā?

— ... un, kad es paskatos uz tevi...

Narimants neērti sagrozījās. Varēja sekot kaut kas nepatīkams, sevišķi, ja Nellija nupat kavējusies atmiņās par pazaudēto spēkoni.

— ... tad man paliek tevis tik žēl, tik žēl, — Nellija nobeidza un nopūlās.

— Kā tikai tu dzīvē tiksi galā...

— Ģan jau kaut kā, — Narimants pazemīgi atteica.

— Imantiņ! — Nellija negaidot iesaucās un izstiepa viņam pretī abas rokas, un kā nu tas bija, kā ne, — Narimants atradās Nellijas spēcīgajos apskāvienos, un vēlāk, visu atceroties, viņš nemelodams nevarētu teikt, ka bijis nepatīkami. Un, sakiet, lūdzu, kāpēc Narimantam būtu vajadzīgs melot?

Vēl pēc kāda laiciņa Nellija saposās uz mājām.

— Remonts mums te gan būs jāfaisa, — viņa domīgi teica.

— Remonts? — Narimants satraucās.

— Nu paskaties pats, kādas plaisas griestos, — Nellija rādīja, pastiepusi savu vīrišķīgo roku. — Un vannas istabā es jau noskatījos, maz trūkst, un apmetums būs lejā. Nē, nē, te nav ko gaidīt, un ja mēs domājam uz pavasari

— Protams, protams, — Narimants ātri piekrita.

— Es tev dabūšu tādu brigādīti, ka nevarēsi vien beigt priecāties, — Nellija solīja. — Šitie vīri darba laikā neņem ne mutē.

— Ne mutē? — Narimants sirsnīgi brīnījās.

— Kad es tev saku! Un ko viņi pēc darba, kāda mums gar to daļa. Nellija smējās, un Narimants klusttēm piebaņoja.

Kad viņi bija sirsnīgi afvodījušies, viņš atkal palika viens. Narimants rūpīgi mazgāja glāzītes un nolika vietā, un vēl rūpīgāk viņš nomazgāja tases un apakštases. Taisnība bija filozofiem, viņš domāja, attīstība tiešām notiek pa spirāli, un, ja Narimanta mammu bija baidinājis Narimanta tētis, tagad nāca Nellija un pēc savas gribas izrikojās ar Narimantu, un tur nekā, itin nekā nevarēja darīt . . . Vismaz viņa būs man drošs balsts dzīves vētrās, Narimants mierināja sevi.

Bet Nellija, autobusu gaidīdama, prātoja:

— Viegli jau nebūs. Viss uz maniem pleciem. Bet apnicis arī mēfāties pa pasauli, gribas klusa stūrītā, gribas, lai vakarā tevi sagaida ar siltu ēdienu tīrā istabā . . . Daudzām ir sliktāk. Un satiksme šeit arī laba, viņa beigās nosprīda, pustukšā autobusā iekāpdama.

JANS KOHANOVSKIS
(1530—1584)

EPIGRAMMAS

Sev pašam

Kad visu naudu paspēlēšu kārtīs,
Tad rakstīšu vīpsnas, neiešu kārties;
Mani joki visnotaļ jautrību viesīs,
Zēl tik — es nebūšu tas, kurš smiesies.

Epitāfija Sobekam

Visiem, kas tevi pazina, kādreiz šķita,
Ka tavs spēks tavā naudā mita.
Nu zinu, velti visi tevi skauda:
Tu piederēji naudai, nevis tev — nauda.

Bartošam

Ai plikpauri Bartoš ar spānieša bārdu,
Tu būtu gan pelnījis uzslavas vārdu,
Bet jaunavas tavu skaistumu nievā:
Izķēmots esot no paša dieva!
Kā gan nav neērti tā nest cauri
Tik smailu bārdu, tik pliku pauri!

Svētulei

Ja pret visām kārdināšanām rodi sevī spēkus,
Tad kālab, mīļā, ej tik bieži sūdzēt grēkus?

Atdzejojis Jāzepts Osmanis

JA BŪTU!

Pulciņš braukt gribētāju stāvēja tramvaja pieturā. Līņāja siks lietus. Vīrietis pelākā lietusmēteli un platmelē paskatījās uz nomākušos debesi un teica:

— Vai tad tas ir lietus!

Neviens viņam neatbildēja. Protams, ka lietus. Ne jau sniegs vai krusa.

— Kārtīgā lietū mēs pusminūtē būtu cauri slapji, — viņš turpināja.

Mēs neteicām neko. Kurš grib izlīst cauri slāpji? Kam gan tramvaja pieturā vajadzīgs kārtīgs lietus?

— Tramvajs nemaz nenāks, — viņš teica. Mēs saausījāties.

— Kāpēc tad ne? — kāds pajautāja.

— Tāpēc, ka tramvaju pārvaldē nav kārtības! Tie, kas tur strādā, neviens nav īstais cilvēks īstajā vietā. Iespējams, viņi ir piemērotāki gurķu audzēšanai. Vai dekoratīvo sveču liešanai. Tikai ne darbam sabiedriskajā transportā.

— Ko jūs, — mēs iebildām. — Vispār taču tramvajs kursē kārtīgi.

— Jā? — viņš ironiski pārjautāja. — Kārtīgi? Bet, āre, nenāk! Vai tad neredzat?

Mēs sabozāmies.

— Un, ja nāks, — viņš piebilda, — visi netiks iekšā.

Tramvajs atnāca. Patiesi, visi iekšā netikām. Viņš un es, mēs palikām pieturā.

— Nu redzat, — viņš greizi pasmīnēja. — Tā ir, kā es teicu. Ja tur, tajā tramvaju pārvaldē, strādātu es, jūs redzētu, ka tā nebūtu tramvaju kustība, bet simfonija!

— Kāpēc gan rādā gadījumā jums nepamēģināt? — es apjautājos. — Kļūstiet par tramvaja vadītāju.

Viņš saviebās.

— Nekas neiznāks, — viņš teica. — Iedomāsimies, es braucu kā dievs. Bet pēkšņi nav strāvas! Jūs domājat tur, tajos elektriskajos tīklos, ir kāda kārtība? Vai ņemsim par piemēru visādas rakšanas. Esat lasījis? Es braucu ar

tramvaju, un pēkšņi uz līnijas bez projekta un jebkādas saskaņošanas ir izrakta bedrē! Varat iedomāties?

Es nodrebīnājos. Kas tikai cilvēkiem neienāk prātā — rakt bedres uz tramvaja līnijas!

— Un būves, — viņš turpināja. — Apjozušies ar žogiem! Esat ievērojusi? Tas ir tāpēc, lai neviens nevarētu kontrolēt. Bet ļauj tikai viņiem kādu dienu pilnu vaļu, un viņi noteikti uzbūvēs vienu sienu garāku par citām, turklāt šķērsām pāri tramvaja sliežu līnijām!

— Trakums! — es iesaucos. — Tad varbūt jums nekavējoties jāiet strādāt uz būvēm, kamēr tur viss vēl nav galīgi saputrots!

— Nu kā jūs to nesaprotat! — viņš pārmetoši sacīja. — Es taču nevenu vienlaikus strādāt visur. Vadīt tramvaju, rakt stingri pēc projekta kanalizācijas vai ūdensvada tranšejas, rūpēties par pilsētas elektroapgādi, varbūt pat malt miltus un cept maizi. Pārāk daudz gribat no viena cilvēka!

Es nopūtos. Viņš visur būtu tāstais vīrs tāstajā vietā. Bet tā kā vienlaikus, diemžēl, visur būt nespēj, tad nav nekur.

Pienāca tramvajs. Tas bija pustukšs, mēs abi iekāpām un braucām. Viņš aizgāja uz salona priekšu un modri sekoja tramvaja vadītāja darbam.

Viendien raugos: mans nejaušais paziņa stāv uz celiņa, skatās un vēro, kā dīgst pavasara zālīte. Viņš ilgi skatījās un tad teica:

— Diez kas nav.

Es nodrebēju klusā apbrīnā. Ak, ja viņš būtu dīgstošā zāle, tad tikai mēs redzētu! Viņš mācētu! Viņš parādītu, kā vajag augt!

LEONS BRIEDIS

PASAKA PAR PIEKTO RATU RITENI

Visiem sen zināms, lai rati uz priekšu ripošu, riteņiem jābūt. Zirgs uz četrām, un rati lāpat. Ar trijiem riteņiem par maz, ar pieciem jau par daudz.

Bet tajā pasakā, par kuru nu būs runa, četriem brāļiem, četriem riteņiem, nez no kurienes piektais uzradās. Vai bij ceļmalā mētājies, vai zem ēvelgalda sušis, vai arī no debess novālies, kas to vairs īsti mācēs pateikt, bet gluži tāds pats kā citi.

Taču kopš tā laika rati vairs neripo uz priekšu kā agrāk. Te uz priekšu, te atpakaļ, te uz vienu pusi, te atkal otru. Klunkuru klunkuriem vien iet.

Četri brāļi, četri riteņi, cieš klusu, bet katrs pie sevis piekto riteņi vaino, piektojam savas dusmas novēl. Cietās viņi tā, cietās, pagalam cieti un kokaini tapa. Sāka piekto riteņi lamāt, lamā un duncā, bet piektais, nelaimes riteņis, taisnojas:

— Vai tad es esmu vainīgs? Tāds pats vien esmu kā jūs visi. Bez manis jums bija labi, bet ar mani būs jautrāk. Rīposim vien saticībā tālāk!

Bet četri brāļi, četri riteņi, viņā negrib pat klausīties. Izmēja, nonievāja nabadziņu, sāka šo vēl stiprāk dunckāt, no tapas nodzina. Aizvēlās piektais riteņis grāvmalē un tā arī palika.

Ripo nu četri brāļi, četri riteņi, ripo smiedamies, uz nebēdu ripo. Vējš vien gar ausīm svilpo. Viens otru dzen, paskubina. Viens otru uzteic, paslavē. Ratiem vēl paldies prasa, bet rati sadusmojas:

— Ko vēl nei! Bez manis jūs riteņi vien būtu, bet ar mani kopā — rati. Es taču no jums paldies neprasu. Ripojiet vien tālāk, dariet savu darāmo.

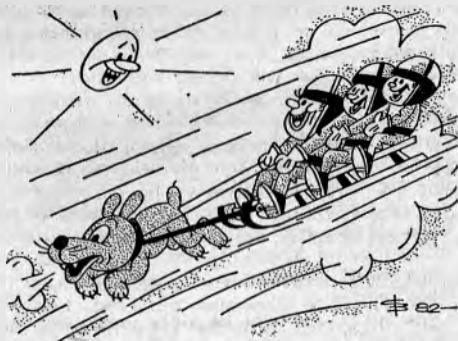
Ripo nu četri brāļi, četri riteņi, vējš gar ausīm svilpo, putekļi zobos šņirkst. Uz leju ripo, no lejas kalnā, bet, kamēr ripo, lielība augumā aug.

Tā nu, nez kā gadījies, kā ne, nokrīt viens no tapas nost, aizribo dadžos, bet rati tūdaļ uz labajiem sāniem grāvī.

Nopūtās trīs brāļi, trīs riteņi, un domā katrs pie sevis:

— Nez, kur tas piektais, tas nelaimes riteņis tagad varētu būt?

Un, kamēr viņi tā domā — vienu vien jums lūdzu: dariet ar mani, ko darīdami, tikai nekad nemetiet prom! Kas zin, bez manis jums bija labi, bet varbūt ar mani jums būs jautrāk, ko?

«Bob—slejs».

G. Bērziņš

PASAKA PAR MAZO, MAZĪTIŅO

Reiz dzīvoja vecuks un vecenīte — divi mīļi vecuma bērni. Tā kā viņi bija mazi, mazītiņi, tad arī viņu pasaule bija maza, mazītiņa — sprīdi gara, sprīdi plata un sprīdi augsta.

Pret maziem, mazītiņiem rītiem stāvēja mājiņa, un tajā viss bija mazs, mazītiņš. Tiesa, vecīši reizēm šķendējās, ka viņiem viss ir par lielu. Te gulta par platu, te šķīvis par dziļu, te diena par garu, bet, patiesību sakot, vecīšiem trūka vienīgi bērnu. Jānūdien, pavisam mazu, mazītiņu bērņuku, kas uz vecm dienām maizes kumosu darītu mīkstāku un ūdens lāsīti saldāku.

Bet tieši tobrīd garām gāja lauma. Viņa bija izstaigājusi tālus ceļus un ļoti piekususi. Ieraudzījusi zāļu briksnās mirdzināmiešus mazu, mazītiņu uguntiņu, lauma nosprieda iet turp un lūgt sev naktsmājas.

Vecenīte jau bija izslaukusi gotiņu, pabarojusi ar siltu pienu kaķīti un izvārījusi vakariņām putru. Tā tik bija viena putra, zēl, kā jau apēsta! Atlika vienīgi nomazgāt šķīvjus un karotes, noslaucīt līnu dvieļīti un sarindot uz plauktiņa, bet te lauma pie durvīm klauvē:

— Laidiet iekšā, labie ļaudis!

Vecīši līgā vairs nedzirdēja, tāpēc laumai nācās klauvēt otrreiz, bet vecīši nosprieda, ka būs izlicies vai arī pēkšņi nolijis vakara rasas lietus. Vecenīte jau grāstījās vecuku sabārt, ka tas laikus nav nolicis aiz durvīm kastrolīti. Kas par baltu mazgāšanos rasā! Kas par mīkstu velēšanos!

Tad lauma klauvēja trešo reizi, un šoreiz vecīši dzirdēja.

Vecenīte paņēma mazu, mazītiņu vējlukturi un aiztīpināja līdz durvīm, jo tur varēja būt vai nu kāda apmaldījusies dievgosiņa, vai jāntārpiņš, kas pazaudējis savu gaismeklīti, bet varbūt piedzēries sienāzis, kas tur daudzās, vai vienkārsi kāds zāļu stiebrs vecos grib izjokot.

— Ir nu gan tas zāļu stiebrs viens rakaris! — vecenīte paklusām pukoja. — Ja mums būtu puisītišs, mēs gan zinātu, kā viņu izlolot!

Pukojās gan, taču aizbultni atšāva. Skatās — lauma stāv aiz sliekšņa un drebinās, vakara dzestrumā nosaļusi:

— Labvakar, labie ļaudis!

Ko darīt, jālaiž vien iekšā. Zēl tikai, ka putra apēsta. Nu, nekā! Vecenīte sasmalstīja grāpīša dibenā to pašu neko, uzsildīja un ielika šķīvīti. Ak, ja jūs redzētu, ar cik gardu muti lauma ēda! Un pēc tam pateicās tik mīļi, kā tikai laumas to prot.

Zēl tikai, ka piens izdzerts. Nu, nekas! Vecenīte saskalināja bļodiņā to pašu neko un tāpat no bļodiņas iedeva laumai. Ak, ja jūs redzētu, ar cik gardu muti lauma dzēra! Un pēc tam pateicās tik mīli, kā tikai laumas to prot.

Nu vajadzēja laumu apguldīt. Vecenīte uzčubināja to pašu neko, paklāja to pašu neko, palika to pašu neko pagalvī un ar to pašu neko apsedza. Ak, ja jūs redzētu, cik saldā miedziņā lauma aizmigal! Un pēc tam sapņoja tā, kā tikai laumas to prot.

No rīta abi vecīši jau ar mazu, mazliņu gaismiņu bija kājās, apdarīja darbus, apkopa lopus un uz brokastu laiku uzcēla augšā arī laumu.

Pirms doties projām, lauma vecīšiem aprasījās, kā šiem pateikties. Vecīši smagi jo smagi nopūtās, un tad vecenīte teica:

— Ak, ja mums būtu puisītis — tāds mazs, mazliņš kā zirņa ziediņš... Vairāk nekā mums nevajadzētu.

— Lai notiekl — sacīja lauma, atvadījās un, kā gāja, tā arī aizgāja.

Bet savu vārdu laumas prot turēt, to nu mēs zinām. Un patiesām. Tās pašas dienas vakarā vecīši atrada pakrāsne mazu, mazliņu puisīti — jānudien, kā zirņa ziediņš. Viņi tā priecājās, ka no prieka kļuva pat jaunāki, un ilgi domāja, kādu vārdu puisītim likt.

Domāja, domāja, līdz izdomāja un nosauca par Leonu.

Es arī tur gāju garām un redzēju, kā viņš sēž pie mazas, mazliņas mājiņas lodziņa un raksta mazu, mazliņu pasaciņu.

MĀKSLA ZAUDĒT

Māksla zaudēt uzvarētas partijas, tāpat kā jebkura cita māksla, prasa upurus. Šo mākslu es esmu apguvis visā pilnībā. Bet par upuriem ir kļuvuši mani šaha spēles skolotāji, kuriem ne vienu vien reizi sabojāju garastāvokli. Daži no viņiem šī paša apstākļa dēļ bijuši spiesti pat pārtraukt savu iemīļoto nodarbošanos.

Tā bija mana pirmā šaha partija ar laika kontroli, un tās rezultāts varēja ļoti būtiski ietekmēt manu nākotni. Tāpēc es to uzsāku ar lielu atbildības sajūtu. Spēles laikā es ne reizi nepieciēlos no šaha galda un, pirms izdarīju kārtējo gājienu, vēl un vēlreiz rūpīgi apsvēru savas rīcības sekas. Rezultātā uz šaha galda izveidojās sekojoša pozīcija.

(Sk. diagrammu)

Ceru, lasītājs piekrīst, ka mana pretinieka stāvoklis (viņš spēlēja ar melnajām figūrām), smalki izsakoties, bija kritisks. Un tomēr, negribēdams riskēt, es centos atrast vislabāko gājienu.

Analīzi es uzsāku ar savu stiprāko figūru. Izrādījās, ka dāmas rīcībā bija veseli četri turpinājumi. Apskatījis pirmo no tiem — Da3 — c1, pamanīju, ka piesaku matu melnajam karalim. Es jau gribēju beigt šo svarīgo spēli, kad

Tabulkalendārs 1984. gadam	3
Laika skaltīšana Latvijas PSR	4—7
Janvāris	8—13
Februāris	14—19
Marts	20—25
Aprīlis	26—31
Maijs	32—37
Jūnijs	38—43
Jūlijs	44—49
Augusts	50—55
Septembris	56—61
Oktobris	62—67
Novembris	68—73
Decembris	74—79
Jubilejas, jubilāri, humoreskas, dzejoļi un karikatūras	80—247
Mazajiem «Dadzā» lasītājiem	248—251
Jautrais šahs	252—253
Tabulkalendārs 1985. gadam	254

Союз журналистов Латвийской ССР

ДАДЗИС-1984

Рига «Авогс» 1983

На латышском языке

Составитель Язепс Яунземс

Художественное оформление Иммантс Мелгайлс

Обложка Эдгарс Озолиньша

Оформление титульных листов месяцев Тамара Сергиенко

Авторы дружеских шаржей Гунерс Винтодэис и Угис Межавилкс

Иллюстраторы художественного текста Кирс Лиеда, Иммантс Мелгайлс,

Угис Межавилкс, Эрикс Ошс и Тамара Сергиенко

Переводчик Игорс Палковс

ИБ № 985

Latvijas PSR Žurnālistu savienība

DADZIS-1984

Sastādītājs Jāzeps Jaunzems

Afbildotāis redaktors Igors Palkovs

Redaktore Lolija Soma

Mākslinieciskais redaktors Imants Kropics

Tehniskais redaktors Laimonis Rudzītis

Korektore Jevgeņija Indāne

Nodots salikšanai 25.07.83. Parakstīts iespiešanai 11.10.83 JT 08501
Formāts 70X108/32. Avižu papīrs. Žurnālu cirstā garnitūra. Augst-
spiedums. 11,20 uzsk. iespiedl.; 11,55 uzsk. kr. nov., 11,61 izdevn. l.
Matiens 150 000 eks. Pasūt. № 1329-S. Cena 50 kap Pasūtījuma iz-
devums. Izdevniecība «Avots», 226047 Rīgā, Padomju bulv. 24.
Izdevn. № 133114/83. Iespiests Latvijas PSR Valsts izdevniecību,
poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas tipogrāfijā
«Cīņa», 226011 Rīgā, Blaumaņa ielā 36/40 Vāks olsešspiedumā,
iespiests Latvijas PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu
tirdzniecības lietu komitejas Rīgas Paraugtipogrāfijā, 226004 Rīgā,
Vienības gatvē 11